
BEZPIECZNY
BANK

BEZPIECZNY BANK

czasopismo poświęcone
zagadnieniom gwarancji
depozytów i bezpieczeństwa
finansowego banków

Kolegium

programowo-redakcyjne:

prof. dr hab. Władysław Baka
– redaktor naczelny,
Kazimierz Beca,
dr Marek Grzybowski,
dr hab. Małgorzata Iwanicz-
-Drozdowska, prof. SGH,
Ewa Kawecka-Włodarczyk,
prof. dr hab. Stanisław Owsiak,
Krzysztof Pietraszkiewicz,
prof. dr hab. Marek Saffjan,
dr hab. Jan Szambelańczyk,
prof. Akademii Ekonomicznej
w Poznaniu
Ewa Śleszyńska-Charewicz

Sekretariat redakcji:

Beata Zdanowicz

Publikowane artykuły przedstawiają
opinie i poglądy ich autorów i nie
wyrażają oficjalnego stanowiska
Bankowego Funduszu Gwarancyjnego

Opracowanie graficzne i łamanie:

FACTUMGRAF – Dariusz Stański

Korekta:

Ewa Stępniewicz

Druk:

STARDRUK

ISSN 1429-2939

Wydawca:

Bankowy Fundusz Gwarancyjny
00-546 Warszawa
ul. Ks. Ignacego Jana Skorupki 4
tel. 583-08-01, 583-08-05,
583-08-06
fax 583-08-08
e-mail: rada@bfg.pl
www.bfg.pl

Współpraca:

Stardruk
Wydawnictwo
00-660 Warszawa
ul. Lwowska 11/29

W NUMERZE

3 (32) 2006

A. Z działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego

1. Uchwały Rady BFG w sprawie stawek na 2007 rok:
opłaty rocznej i funduszu ochrony środków gwaran-
towanych – s. 3
2. Sprawozdanie z działalności Bankowego Funduszu
Gwarancyjnego w 2005 roku (skrót) – s. 7

B. Problemy i poglądy

Wpływ wprowadzenia MSSF na wyniki finansowe banków
na podstawie jednostkowych sprawozdań finansowych
za 2005 r. – Katarzyna Armacińska, Kinga Jamrozik-Kierc
– s. 49

C. Konsultacje dla banków

Parametry ryzyka kredytowego w kontekście Nowej Umowy
Kapitałowej – Tomasz Adamowicz – s. 85

D. Kronika

Podstawowe wielkości makroekonomiczne i zmiany
organizacyjno-prawne w sektorze bankowym w III kwartale
2006 r. – Halina Polijaniuk – s. 97

E. Miscellanea

1. Przegląd prasy zagranicznej (lipiec–wrzesień 2006)
– s. 105
2. Konkurs na najlepszą pracę magisterską i doktorską
– s. 117

Wszystkie artykuły zawarte w działach B–C niniejszego numeru
są recenzowane

Z działalności BFG

Uchwała nr 15/2006

Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego z dnia 23 listopada 2006 r.

**w sprawie ustalenia wysokości stawki procentowej
obowiązkowej opłaty rocznej na 2007 rok wnoszonej
na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego przez podmioty
objęte obowiązkowym systemem gwarantowania
oraz terminu jej wniesienia.**

Na podstawie art. 7 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (Dz.U. z 2000 r. Nr 9, poz. 131, z późn. zm.¹⁾) oraz § 15 statutu Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 lutego 1995 r. w sprawie nadania statutu Bankowemu Funduszowi Gwarancyjnemu (Dz.U. Nr 21, poz. 113, z późn. zm.²⁾), Rada Funduszu uchwała, co następuje:

§ 1.

Ustala się stawki obowiązkowej opłaty na 2007 rok w wysokości: 0,05% dla sumy aktywów bilansowych, gwarancji i poręczeń ważonych ryzykiem oraz 0,025% dla sumy ważonych ryzykiem pozostałych zobowiązań pozabilansowych, z wyłączeniem linii kredytów przyrzeczonych – dla podmiotów objętych obowiązkowym systemem gwarantowania.

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2000 r. Nr 86, poz. 958, Nr 119, poz. 1252 i Nr 122, poz. 1316, z 2001 r. Nr 154, poz. 1802, z 2003 r. Nr 60, poz. 535, Nr 217, poz. 2124 i Nr 223, poz. 2218 z 2004 r. Nr 91, poz. 870, Nr 121, poz. 1262 i Nr 146, poz. 1546, z 2005 r. Nr 179, poz. 1484 i Nr 183, poz. 1538 oraz z 2006 r. Nr 157, poz. 1119 i Nr 183, poz. 1354.

²⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz.U. z 1997 r. Nr 126, poz. 808, z 2000 r. Nr 12, poz. 137 oraz z 2001 r. Nr 16, poz. 174.

Bezpieczny Bank

---

§ 2.

Podstawą wyliczenia kwoty obowiązkowej opłaty rocznej jest stan aktywów i zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem, o których mowa w § 1, w dniu 31 grudnia 2006 r.

§ 3.

Kwota obowiązkowej opłaty wnoszona przez podmioty objęte obowiązkowym systemem gwarantowania, ustalona zgodnie z § 1 i 2 uchwały, ulega – na podstawie art. 13 ust. 3b ustawy o BFG – pomniejszeniu o 50%.

§ 4.

Podmioty objęte systemem gwarantowania, o których mowa w § 1, wnoszą obowiązkową opłatę roczną, z uwzględnieniem § 3, w terminie do dnia 15 marca 2007 r.

§ 5.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

R a d a
Bankowego Funduszu Gwarancyjnego

Uchwała nr 16/2006

Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego z dnia 23 listopada 2006 r.

w sprawie ustalenia wysokości stawki procentowej na 2007 rok określającej wysokość funduszu ochrony środków gwarantowanych tworzonego przez podmioty objęte obowiązkowym systemem gwarantowania.

Na podstawie art. 7 ust. 2 pkt 5 i art. 25 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (Dz.U. z 2000 r. Nr 9, poz. 131, z późn. zm.¹⁾) oraz § 15 ust. 2 i 3 statutu Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 lutego 1995 r. w sprawie nadania statutu Bankowemu Funduszowi Gwarancyjnemu (Dz.U. Nr 21, poz. 113, z późn. zm.²⁾), Rada Funduszu uchwała, co następuje:

§ 1.

Ustala się na 2007 rok stawkę procentową określającą wysokość funduszu ochrony środków gwarantowanych, tworzonego przez podmioty objęte obowiązkowym systemem gwarantowania, w wysokości 0,25% dla sumy środków pieniężnych zgromadzonych w banku na wszystkich rachunkach, stanowiących podstawę obliczania kwoty rezerwy obowiązkowej, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

§ 2.

Podmioty, o których mowa w § 1, obowiązane są utworzyć – na zasadach określonych w art. 25 i art. 26 ustawy o BFG – fundusz ochrony środków

---

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2000 r. Nr 86, poz. 958, Nr 119, poz. 1252 i Nr 122, poz. 1316, z 2001 r. Nr 154, poz. 1802, z 2003 r. Nr 60, poz. 535, Nr 217, poz. 2124 i Nr 223, poz. 2218 z 2004 r. Nr 91, poz. 870, Nr 121, poz. 1262 i Nr 146, poz. 1546, z 2005 r. Nr 179, poz. 1484 i Nr 183, poz. 1538 oraz z 2006 r. Nr 157, poz. 1119 i Nr 183, poz. 1354.

²⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz.U. z 1997 r. Nr 126, poz. 808, z 2000 r. Nr 12, poz. 137 oraz z 2001 r. Nr 16, poz. 174.

Bezpieczny Bank

---

gwarantowanych na rok 2007 w dniu 2 stycznia 2007 r. według stanu środków, o których mowa w § 1, za październik 2006 r.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

R a d a
Bankowego Funduszu Gwarancyjnego

**SPRAWOZDANIE
Z DZIAŁALNOŚCI BANKOWEGO
FUNDUSZU GWARANCYJNEGO
W 2005 ROKU
(SKRÓT)**

I. DZIAŁALNOŚĆ GWARANCYJNA BFG

1. Źródła finansowania działalności gwarancyjnej

Podstawowym źródłem finansowania działalności gwarancyjnej są środki gromadzone przez banki w postaci funduszy ochrony środków gwarantowanych (*fośg*). Obowiązek tworzenia tych funduszy mają wszystkie banki będące uczestnikami polskiego systemu gwarantowania depozytów, tj. krajowe banki komercyjne i spółdzielcze. Wysokość tych funduszy określa się w ten sposób, że suma zgromadzonych w banku depozytów mnożona jest przez stawkę procentową, ustalaną corocznie przez Radę BFG. Maksymalny poziom stawki procentowej, według której banki mogą być zobowiązane tworzyć fundusze ochrony środków gwarantowanych, wynosi 0,4%.

Należy podkreślić, iż sposób tworzenia przez banki funduszy ochrony środków gwarantowanych nie wpływa znacząco na ich obciążenia finansowe. Ogranicza jedynie swobodę dysponowania niewielką – w stosunku do sumy bilansowej – częścią środków finansowych. Środki stanowiące pokrycie funduszy są utrzymywane w aktywach banków w formie skarbowych papierów wartościowych lub bonów pieniężnych NBP, co przynosi bankom dochody odsetkowe. Dopiero w przypadku ogłoszenia przez właściwy sąd upadłości banku, uczestnicy systemu przekazują do BFG odpowiednie kwoty na wypłaty środków gwarantowanych.

Źródłem wypłat środków gwarantowanych są także środki odzyskane przez Fundusz z mas upadłości banków.

W przypadku gdyby fundusze ochrony środków gwarantowanych oraz środki odzyskane z mas upadłości banków okazały się niewystarczające, BFG może wykorzystać fundusz pomocowy oraz inne fundusze własne. Jeśli i one okazałyby się niewystarczające dla realizacji zobowiązań Funduszu z tytułu wypłaty środków gwarantowanych, możliwe jest zaciągnięcie kredytu w NBP. W dalszej kolejności istnieje możliwość podniesienia stawki tworzenia przez banki funduszy ochrony środków gwarantowanych do wysokości 0,8%

w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, po zasięgnięciu opinii Prezesa NBP.

W dotychczasowej działalności Funduszu nie było potrzeby skorzystania z dodatkowych możliwości uzyskania środków pieniężnych na te wypłaty.

Rada BFG uwzględniając potencjalne zagrożenia w sektorze bankowym, w uchwale nr 26/2004 z 25 listopada 2004 roku określiła poziom stawki procentowej tworzenia fośg na 2005 rok w wysokości 0,13% sumy środków pieniężnych stanowiących podstawę obliczania kwoty rezerwy obowiązkowej. W 2005 roku utworzony przez wszystkie banki i utrzymywany w ich aktywach fundusz ochrony środków gwarantowanych wyniósł 476.036,1 tys. zł. Ze względu na inne sposoby eliminowania zagrożeń upadłości banków, fundusz ten nie był wykorzystywany.

2. Realizacja wypłat środków gwarantowanych

W 2005 roku działalność gwarancyjna Funduszu koncentrowała się na kontynuacji wypłat środków gwarantowanych dla deponentów Banku Staropolskiego SA w Poznaniu, którzy wcześniej nie odebrali należnych im kwot. W Biurze Funduszu dokonano wypłat w łącznej kwocie 355,2 tys. zł dla 168 deponentów Banku Staropolskiego SA, którzy nie podjęli należnych im kwot w trakcie wypłat prowadzonych przez syndyka masy upadłości.

Drugą formą wypłat środków gwarantowanych były wypłaty realizowane przez syndyka masy upadłości Banku Staropolskiego SA. Podstawę tych wypłat stanowiły uzupełniające listy deponentów, przedkładane Funduszu przez syndyka. Obejmowały one osoby, które nie zostały umieszczone na liście pierwotnej, tj. spadkobierców, a także osoby, które poniosły koszty pogrzebu posiadaczy rachunków, zmarłych przed ogłoszeniem upadłości banku. Środki na realizację wypłat pochodziły ze środków płynnych upadłego banku. W tej formie wypłacono 139,5 tys. zł dla 99 deponentów.

W dniu 11 lutego 2005 roku (w związku z upływem 5 lat od dnia ogłoszenia upadłości banku) przedawniły się roszczenia 2.626 deponentów Banku Staropolskiego SA na łączną kwotę 1.459,7 tys. zł. W przypadku 95 deponentów, w oparciu o art. 123 § 1 pkt 2 Kodeksu cywilnego uznano, że bieg przedawnienia został przerwany. Roszczenia uznane za nieprzedawnione wyniosły ogółem 362,8 tys. zł.

Indywidualne terminy przedawnienia skutkują stopniowym przedawnianiem się kolejnych roszczeń. Stąd też w okresie od 12 lutego do 31 grudnia 2005 roku przedawniły się roszczenia kolejnych 9 deponentów Banku Staropolskiego SA na kwotę 3,4 tys. zł.

W 2005 roku łączna kwota przedawnionych roszczeń 2.635 deponentów Banku Staropolskiego SA w Poznaniu wyniosła 1.463,1 tys. zł.

3. Dotychczasowa działalność gwarancyjna

Od początku działalności do końca 2005 roku BFG wypłacił środki gwarantowane deponentom 5 banków komercyjnych i 89 spółdzielczych.

Tabela 1. Upadłości banków w latach 1995–2005

Rok	Banki komercyjne	Banki spółdzielcze
1995*	2	48
1996	1	30
1997	–	6
1998	–	4
1999	1	–
2000	1	–
2001	–	1
2002	–	–
2003	–	–
2004	–	–
2005	–	–
RAZEM	5	89

* Od 17 lutego 1995, tj. od dnia rozpoczęcia działalności przez BFG.

Dokonane przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny wypłaty środków gwarantowanych wyniosły 814,3 mln zł i objęły 318.817 uprawnionych deponentów.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2005 roku ogólna kwota zobowiązań Funduszu z tytułu niepodjętych środków gwarantowanych wynosiła 246,0 tys. zł. Na kwotę tę składały się wierzytelności 471 deponentów, w tym 411 deponentów Banku Spółdzielczego we Włodowicach, których roszczenia przedawnią się 31 sierpnia 2006 roku. Jednostkowa wartość nieodebranych środków gwarantowanych w przypadku Banku Staropolskiego SA wahała się od 132,71 do 40.780,00 zł, zaś w przypadku BS we Włodowicach od 0,14 do 1.045,56 zł.

Tabela 2. Środki przeznaczone na wypłaty gwarancyjne w latach 1995–2005

Rok	Środki przeznaczone na wypłaty gwarancyjne w mln zł		Stopień wykorzystania fośg w %	Liczba deponentów
	Ogółem*	w tym z fośg		
1995	105,0	85,9	38,1	89.939
1996	50,8	47,3	14,9	59.420
1997	6,4	4,7	2,3	10.418
1998	8,2	4,1	3,2	6.775
1999	4,7	–	–	1.572
2000	626,0**	484,1	48,4	147.739
2001	12,5	–	–	2.658
2002	0,1	–	–	46
2003	0,1	–	–	27
2004	0,4	–	–	124
2005	0,1	–	–	99
RAZEM:	814,3	626,1	–	318.817

* Źródłem wypłat były także środki płynne banków oraz środki odzyskane z mas upadłości.

** Kwota ta dotyczy depozytów gwarantowanych w Banku Staropolskim SA. Natomiast kwota depozytów nie objętych gwarancjami BFG wynosiła 156,0 mln zł.

4. Środki odzyskane z mas upadłości banków i ich rozliczenie

Kwoty przekazane syndykom na wypłatę środków gwarantowanych deponentom upadłych banków są przedmiotem dochodzenia ich zwrotu z mas upadłości tych banków. Zgodnie z ustawą o BFG odzyskane środki mogą być wykorzystywane wyłącznie na finansowanie kolejnych wypłat kwot gwarantowanych.

W 2005 roku Bankowy Fundusz Gwarancyjny odzyskał 984,3 tys. zł z tytułu wierzytelności zgłoszonych do mas upadłości banków, w związku z przekazaniem syndykom w ubiegłych latach środków pieniężnych na wypłaty dla deponentów. Środki te pochodziły z podziału mas upadłości 11 ban-

ków, w tym 10 spółdzielczych (na kwotę 906,8 tys. zł) i jednego komercyjnego (na kwotę 77,5 tys. zł).

W roku sprawozdawczym zakończono 5 postępowań upadłościowych banków, których Fundusz był wierzycielem. Na dzień 31 grudnia 2005 roku kontynuowanych było 19 postępowań, w których dochodzona wierzytelność wynosiła 490.429,4 tys. zł (w tym wierzytelność w stosunku do masy upadłości Banku Staropolskiego SA – 468.480,9 tys. zł).

Do końca 2005 roku BFG odzyskał łącznie z mas upadłości banków 60.838,9 tys. zł. Po uwzględnieniu wypłat depozytów gwarantowanych dokonanych z tych środków w latach poprzednich w dyspozycji Funduszu na dzień 31 grudnia 2005 roku pozostawała kwota 47.643,8 tys. zł.

5. Przegląd Dyrektywy 94/19/EC w sprawie systemów gwarantowania depozytów

W 2005 roku Bankowy Fundusz Gwarancyjny aktywnie uczestniczył w pracach związanych z przeglądem Dyrektywy 94/19/EC dotyczącej gwarantowania depozytów. Zgodnie z zasadami w niej zawartymi akt ten podlega okresowemu przeglądowi (co 5 lat) pod kątem adekwatności przyjętego minimalnego limitu gwarancyjnego (20 tys. EUR).

W 2005 roku trwały prace Komisji Europejskiej nad rozszerzonym przeglądem Dyrektywy obejmującym, oprócz wysokości kwoty gwarantowanej, także:

- 1) definicję depozytu,
- 2) kwestię dopełnienia gwarancji (*topping up*),
- 3) sposób finansowania systemów gwarancyjnych,
- 4) podział kompetencji między instytucje gwarancyjne kraju goszczącego i macierzystego,
- 5) relacje między systemem gwarantowania depozytów a bankiem centralnym.

W wyniku konsultacji prowadzonych przez przedstawicieli Ministerstwa Finansów i BFG z zainteresowanymi krajami, w Funduszu opracowany został „Komentarz Czech, Węgier, Litwy, Polski i Słowacji na temat planowanego przeglądu Dyrektywy 94/19/EC dotyczącej systemów gwarantowania depozytów”. Po dokonaniu przez BFG uzgodnień z zainteresowanymi stronami, dokument przekazano Ministerstwu Finansów do zatwierdzenia i uzyskania formalnej akceptacji. W dniu 28 czerwca 2005 roku wspólne stanowisko krajów Europy Środkowej na temat przeglądu Dyrektywy 94/19/EC zostało przedstawione Komisji Europejskiej przez Ministerstwo Finansów.

Przyjęte wspólnie stanowisko zawierało następujące postulaty:

- ❖ nie ma potrzeby zwiększania minimalnego poziomu gwarancji,
- ❖ należy rozważyć wprowadzenie zasady *de minimis*¹⁾,
- ❖ należy rozważyć wprowadzenie nowych zasad dotyczących koasekuracji (współodpowiedzialności deponenta), np. ograniczenie jej stosowania do depozytów powyżej 20.000 EUR,
- ❖ celowe jest precyzyjne zdefiniowanie oraz ujednoczenie zasad kalkulacji wysokości środków gwarantowanych, w tym zwłaszcza zasady kompensaty wzajemnych zobowiązań i wiarytelności banku oraz deponenta,
- ❖ zasadne jest ujednoczenie sposobu finansowania systemów w oparciu o model *ex ante* lub mieszany,
- ❖ pomimo że uzależnienie wysokości składek od ryzyka jest rozwiązaniem dobrym z teoretycznego punktu widzenia, decyzja co do wprowadzenia składek opartych na ryzyku powinna pozostawać w gestii kraju członkowskiego,
- ❖ nie może zostać zaakceptowany zwrot środków wpłaconych przez bank w przypadku jego wyjścia z danego systemu, ponieważ ma to negatywny wpływ na stabilność finansową instytucji gwarancyjnej,
- ❖ europejski system gwarantowania depozytów powinien mieć charakter uzupełniający i nie powinien zastępować systemów narodowych.

Przedstawiciele Funduszu wzięli udział w spotkaniu Europejskiego Komitetu Bankowego (*European Banking Committee*), w czasie którego oceniono stopień zaawansowania prac związanych z przeglądem Dyrektywy 94/19/EC.

Zakończenie prac Komisji Europejskiej nad przeglądem Dyrektywy powinno nastąpić w połowie 2006 roku.

II. POŻYCZKI Z FUNDUSZU POMOCOWEGO

1. Cele i zasady udzielania pomocy

Podstawowym celem działalności pomocowej jest udzielanie wsparcia finansowego na skuteczne przeprowadzanie działań restrukturyzacyjnych banków zagrożonych niebezpieczeństwem niewypłacalności, a pośrednio ochrona klientów przed utratą środków powierzonych tym bankom. Zgodnie z ustawą o BFG pomoc może być udzielana w formie pożyczek, gwarancji

---

¹⁾ Polega ona na nieobjęciu gwarancjami bardzo małych kwot, w przypadku których koszty administracyjne związane z ich wypłatą są wyższe niż same środki gwarantowane.

lub poręczeń, a także nabywania niezagrożonych wierzytelności banków, na warunkach korzystniejszych od ogólnie stosowanych. Wnioski, które wpłynęły w 2005 roku, podobnie jak w roku poprzednim, dotyczyły wyłącznie udzielenia pomocy w formie pożyczek.

Bankowy Fundusz Gwarancyjny prowadzi działalność pomocową w oparciu o następujące zasady:

- ❖ przestrzeganie równości banków w dostępie do środków pomocowych przez stosowanie jednolitych i przejrzystych kryteriów oraz procedur przyznawania pomocy,
- ❖ wspieranie działań zmierzających do usunięcia niebezpieczeństwa niewypłacalności w bankach przy udziale silnych kapitałowo inwestorów,
- ❖ zapewnienie efektywności pomocy wspomagającej programy naprawcze, których realizacja przez bank powinna przyczynić się do trwałego odzyskania wypłacalności, w tym m.in. poprzez:
  - racjonalizację kosztów działania,
  - przeznaczenie całości zysków wypracowanych dzięki pomocy finansowej Funduszu na pokrycie strat,
  - reinwestowanie dochodów uzyskiwanych z pożyczek w bezpieczne, a zarazem rentowne instrumenty finansowe,
  - sprzedaż zbędnych składników aktywów trwałych.

2. Warunki udzielania pomocy

Zgodnie z art. 20 ustawy o BFG udzielenie pomocy finansowej możliwe jest po spełnieniu określonych warunków, a w szczególności:

- ❖ przyjęciu przez Zarząd Funduszu wyników badania sprawozdania finansowego dotyczącego działalności banku ubiegającego się o pomoc, a w przypadku wniosku o udzielenie pomocy na przejęcie banku, połączenie się banków lub zakup akcji (udziałów) innego banku – wyników badania sprawozdań finansowych obu banków,
- ❖ przedstawieniu przez bank programu postępowania naprawczego pozytywnie zaopiniowanego przez Komisję Nadzoru Bankowego, a w przypadku przejęcia lub połączenia się banków, zakupu akcji (udziałów) innego banku – pozytywnej opinii KNB o celowości tych działań,
- ❖ wykazaniu, że wysokość wnioskowanej pożyczki, gwarancji lub poręczenia nie przekracza łącznej maksymalnej kwoty z tytułu gwarancji w tym banku, liczonej jako suma środków gwarantowanych na rachunkach deponentów, a w przypadku wniosku o udzielenie pomocy finansowej w celu przejęcia lub połączenia z innym bankiem – nie przekracza sumy środków gwarantowanych na rachunkach deponentów w banku przejmowanym,

❖ udokumentowaniu, że nastąpiło wykorzystanie dotychczasowych funduszy własnych banku na pokrycie strat banku ubiegającego się o pomoc lub banku przejmowanego.

Rada Funduszu, na podstawie delegacji wynikającej z art. 7 ust. 2 pkt 6 ustawy o BFG, określiła zasady, formy, warunki i tryb udzielania pomocy finansowej podmiotom objętym obowiązkowym systemem gwarantowania środków pieniężnych oraz kryteria oceny niebezpieczeństwa niewypłacalności.

W 2005 roku pomoc finansowa w formie pożyczek mogła być udzielana na następujących warunkach:

- ❖ podstawę ustalania oprocentowania pożyczek stanowiła stopa redyskonta weksli ustalana przez Radę Polityki Pieniężnej,
- ❖ oprocentowanie w skali roku kształtowało się na poziomie 0,1 stopy redyskonta weksli,
- ❖ prowizja wynosiła:
  - dla banków komercyjnych 0,3% kwoty pożyczki,
  - dla banków spółdzielczych 0,1% kwoty pożyczki,
- ❖ okres korzystania z pożyczki – do 5 lat, przy czym w uzasadnionych przypadkach okres ten mógł być wydłużony do 10 lat,
- ❖ wypłata pożyczki – jednorazowo lub w transzach,
- ❖ odsetki – naliczane i pobierane w okresach kwartalnych, a spłaty kapitału – w ratach kwartalnych lub półrocznych,
- ❖ w szczególnie uzasadnionych przypadkach możliwe było zastosowanie karencji w spłacie kapitału.

3. Wnioski o udzielenie pożyczek z funduszu pomocowego

3.1. Sektor banków komercyjnych – Getin Bank SA na przejęcie Banku Przemysłowego SA

W 2005 roku zakończony został proces zmierzający do zapobieżenia upadłości Banku Przemysłowego SA w Łodzi, należącego do grupy średniej wielkości banków komercyjnych. Bank ten począwszy od roku 2001 ponosił straty na działalności własnej. Pogarszająca się sytuacja ekonomiczno-finansowa oraz brak realizacji programu postępowania naprawczego doprowadziły do ustanowienia w Banku w marcu 2003 roku zarządu komisarycznego, którego zadaniem było m.in. przygotowanie Banku do restrukturyzacji oraz znalezienie dla niego inwestora strategicznego.

Na dzień 31 sierpnia 2004 roku zgromadzone w Banku depozyty wynosiły 625.479,0 tys. zł, z tego objęte gwarancjami BFG tylko 447.072,0 tys. zł.

Wskutek podjętych działań chęć uczestnictwa w restrukturyzacji Banku Przemysłowego SA wyraziła firma Getin Holding SA. Stała się ona posiadaczem kontrolnego pakietu akcji dawnego Górnośląskiego Banku Gospodarczego SA w Katowicach²⁾, który zgodnie z założeniami miał przejąć Bank Przemysłowy SA, przy wsparciu finansowym BFG.

W drugiej połowie 2004 roku Getin Bank SA złożył wniosek o udzielenie pożyczki na przejęcie Banku Przemysłowego SA oraz podjęte zostały, przy współdziałaniu Generalnego Inspektoratu Nadzoru Bankowego, uzgodnienia w sprawie założeń programu restrukturyzacji i warunków pomocy BFG. W oparciu o wyniki audytu przeprowadzonego w Banku Przemysłowym SA na dzień 31 sierpnia 2004 roku, zgodnie z którymi jego strata skumulowana osiągnęła wartość 217.258,0 tys. zł, Getin Bank SA opracował program restrukturyzacji Banku Przemysłowego SA, uwzględniający pomoc BFG w kwocie 447.000,0 tys. zł na okres 6 lat. Program ten został zaakceptowany przez Komisję Nadzoru Bankowego w grudniu 2004 roku. Przejęcie Banku Przemysłowego SA przez Getin Bank SA nastąpiło 27 grudnia 2004 roku. Na dzień przejęcia fundusze własne Banku Przemysłowego SA zostały w całości wykorzystane na pokrycie części jego strat bilansowych.

W efekcie tych działań, po spełnieniu wszystkich warunków formalnych, Fundusz w styczniu 2005 roku udzielił Bankowi pożyczki na wnioskowanych warunkach.

3.2. Sektor banków spółdzielczych – BS we Wschowie na przejęcie BS w Lubinie i BS w Sierakowicach na przejęcie BS w Sulęczynie

W 2005 roku dwa banki spółdzielcze wystąpiły z wnioskami o udzielenie pomocy finansowej.

Bank Spółdzielczy we Wschowie na przejęcie Banku Spółdzielczego w Lubinie

Trudności finansowe Banku Spółdzielczego w Lubinie (zrzeszony w Gospodarczym Banku Wielkopolski SA), należącego do grupy banków spółdzielczych średniej wielkości, zostały stwierdzone podczas kontroli przeprowadzonej przez Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego w marcu 2005 roku. Bank został zobowiązany do utworzenia w ciężar kosztów 2004 roku dodat-

---

²⁾ W dniu 8.11.2004 r. dokonano zmiany nazwy Górnośląskiego Banku Gospodarczego SA na Getin Bank SA.

kowych rezerw celowych, co spowodowało powstanie straty przekraczającej jego fundusze własne.

W czerwcu 2005 roku Komisja Nadzoru Bankowego, biorąc pod uwagę wystąpienie w Banku stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności, podjęła decyzję o jego przejęciu przez Bank Spółdzielczy we Wschowie. Zgodnie z tą decyzją 30 czerwca 2005 roku BS we Wschowie objął zarząd majątkiem przejmowanego Banku, a następnie włączył go do swojej struktury.

Na podstawie wyników badania sprawozdania finansowego BS w Lubinie przeprowadzonego na dzień przejęcia, BS we Wschowie opracował program postępowania naprawczego, uwzględniający pomoc BFG w kwocie 30.000,0 tys. zł (przy kwocie depozytów gwarantowanych wynoszącej 31.394,8 tys. zł) na okres 3 lat, którego ostateczną wersję przekazał do BFG w grudniu 2005 roku³⁾.

Bank Spółdzielczy w Sierakowicach na przejęcie Banku Spółdzielczego w Sulęczynie

Trudności finansowe Banku Spółdzielczego w Sulęczynie (zrzeszony w GBW SA), należącego do grupy małych banków spółdzielczych, zostały wykazane podczas badania sprawozdania finansowego za 2004 rok. Biegły rewident wskazał na konieczność utworzenia dodatkowych rezerw celowych, co spowodowało powstanie straty przekraczającej połowę funduszy własnych Banku.

W sierpniu 2005 roku Komisja Nadzoru Bankowego, ze względu na wystąpienie w nim stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności, podjęła decyzję o jego przejęciu przez BS w Sierakowicach. Na podstawie tej decyzji 31 sierpnia 2005 roku BS w Sierakowicach objął zarząd majątkiem BS w Sulęczynie, a następnie przejął ten Bank. Program postępowania naprawczego, opracowany z uwzględnieniem wyników badania sprawozdania finansowego BS w Sulęczynie na dzień jego przejęcia oraz pomocy finansowej BFG w kwocie 5.590,0 tys. zł (przy kwocie depozytów gwarantowanych wynoszącej 5.593,1 tys. zł), wpłynął do Funduszu pod koniec grudnia 2005 roku⁴⁾.

---

³⁾ Z przyczyn formalnych decyzja o udzieleniu pomocy podjęta została w styczniu 2006 r. W dniu 6.01.2006 r. wpłynęła pozytywna opinia KNB o programie postępowania naprawczego, zaś w dniu 19.01.2006 r. Rada BFG pozytywnie zaopiniowała wniosek BS we Wschowie o pożyczkę na przejęcie BS w Lubinie. W dniu 24.01.2006 r. Zarząd BFG podjął uchwałę o udzieleniu pomocy finansowej w kwocie 30.000,0 tys. zł.

⁴⁾ Wniosek Banku rozpatrzony zostanie po uzupełnieniu programu o uwagi zgłoszone przez Fundusz oraz uzyskaniu pozytywnej opinii KNB o tym programie.

4. Spłaty pożyczek

Na początku 2005 roku 23 banki korzystały z 36 pożyczek udzielonych z funduszu pomocowego. Zadłużenie z tytułu tych pożyczek na dzień 1 stycznia 2005 roku wynosiło 1.683.402,9 tys. zł.

W ciągu 2005 roku banki dokonały spłaty kapitału w łącznej kwocie 716.399,8 tys. zł. Do końca 2005 roku całkowicie spłaconych zostało 19 pożyczek.

Jednocześnie w 2005 roku wypłacona została pożyczka dla Getin Banku SA w kwocie 447.000,0 tys. zł. Po uwzględnieniu dokonanych spłat oraz wypłaty środków pomocowych, na koniec 2005 roku 13 banków korzystało z 18 pożyczek. Na dzień 31 grudnia 2005 roku zadłużenie z tytułu udzielonej pomocy finansowej wyniosło 1.414.003,1 tys. zł.

Wśród banków, które dokonały spłaty pożyczek, znalazł się m.in. Wschodni Bank Cukrownictwa SA oraz 12 banków, które podjęły się jego restrukturyzacji.

Sytuacja ekonomiczno-finansowa WBC SA ulegała systematycznemu pogorszeniu od 2000 roku. Z uwagi na niemożność znalezienia dla Banku inwestora strategicznego, z inicjatywy Generalnego Inspektora Nadzoru Bankowego podjęto działania mające na celu zapobieżenie jego upadłości. Doprowadziły one do nawiązania współpracy przez 12 banków komercyjnych, które poniosłyby największe koszty w razie konieczności wypłaty środków gwarantowanych klientom WBC SA w przypadku jego upadłości. Przystąpienie banków do restrukturyzacji WBC SA było działaniem zgodnym z zasadą niższego kosztu. Kwota depozytów gospodarstw domowych zgromadzonych w Banku na koniec marca 2002 roku wynosiła 955.798,0 tys. zł⁵⁾. Jednocześnie, upadłość WBC SA spowodowałaby utratę ulokowanych w nim depozytów nie objętych gwarancjami BFG, co oznaczałoby, że jej skutki byłyby bardziej dotkliwe dla deponentów niż w przypadku największej dotychczas upadłości Banku Staropolskiego SA.

Współpraca 12 banków znalazła formalny wyraz w podpisanym w czerwcu 2002 roku *Porozumieniu w sprawie restrukturyzacji WBC SA*, zmierzającym do usunięcia niebezpieczeństwa niewypłacalności poprzez objęcie akcji WBC SA przez uczestników porozumienia. Otrzymali oni wsparcie finansowe ze strony BFG w postaci pożyczek na zakup akcji tego Banku w łącznej kwocie 200.000,0 tys. zł. Ponadto WBC SA otrzymał pożyczkę w wysokości 314.000,0 tys. zł na samodzielną sanację. Łączna kwota pomocy wyniosła 514.000,0 tys. zł i wynikała z poziomu depozytów gwarantowanych, które

---

⁵⁾ Kwota depozytów ogółem na 31.03.2002 r. wynosiła 986.478,0 tys. zł.

w dniu 31 grudnia 2002 roku sięgały wysokości 514.908,0 tys. zł⁶⁾. Pożyczki te zostały udzielone na okres 8 lat.

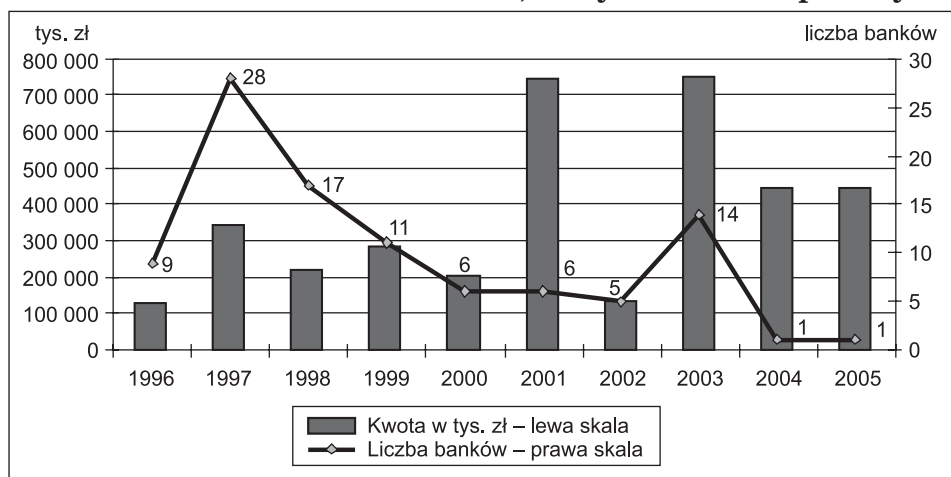
W 2005 roku pojawił się inwestor (Getin Holding SA) zainteresowany zakupem akcji WBC SA. Jednocześnie wartość aktywów netto WBC SA, odpowiadająca kapitałowi zakładowemu wniesionemu przez 12 banków, osiągnęła poziom 200.000,0 tys. zł, co zgodnie z zawartą umową pożyczki uprawniało BFG do żądania wcześniejszej jej spłaty. Na tej podstawie w październiku 2005 roku BFG wezwał Banki do spłaty wierzytelności. W listopadzie 2005 roku Komisja Nadzoru Bankowego, na wniosek WBC SA, wyraziła zgodę na zakończenie realizacji programu postępowania naprawczego, będącego podstawą udzielenia przez BFG pomocy finansowej.

W związku z powyższym zawarte zostały aneksy do umów pożyczek dotyczące warunków i terminu ich spłaty. Zgodnie z nimi WBC SA spłacił wierzytelność w listopadzie 2005 roku, a 12 banków w dniu sprzedaży posiadanych przez nie akcji WBC SA na rzecz Getin Holding SA.

5. Dotychczasowa działalność pomocowa

Od początku działalności do końca 2005 roku BFG udzielił z funduszu pomocowego 98 pożyczek, z tego 44 bankom komercyjnym i 54 bankom spółdzielczym, na łączną kwotę 3.711.252,4 tys. zł.

Wykres 1. Wyплаты pożyczek z funduszu pomocowego w latach 1996*–2005 – kwota i liczba banków, którym udzielono pomocy

* Udzieloną w grudniu 1995 r. pożyczkę wypłacono w styczniu 1996 r.

⁶⁾ Kwota depozytów ogółem na 31.12.2002 r. wynosiła 589.551,0 tys. zł, w tym gospodarstw domowych 562.045,0 tys. zł.

Z działalności BFG

Udzielona przez BFG pomoc finansowa przeznaczona została na:

- ❖ samodzielną sanację banków – 2.249.050,0 tys. zł,
- ❖ przejęcia banków zagrożonych upadłością – 1.227.202,4 tys. zł,
- ❖ zakup przez nowych akcjonariuszy akcji banków będących w stanie niebezpieczeństwa niewypłacalności – 235.000,0 tys. zł.

Tabela 3. Pomoc finansowa udzielona przez BFG w latach 1995–2005

Banki:	Wyплаты pożyczek	
	Kwota w tys. zł	Udział w %
• komercyjne	3 427 386,4	92,4
– samodzielną sanacją	2 066 000,0	55,7
– przejęcia banków komercyjnych	981 906,4	26,5
– przejęcia banków spółdzielczych	144 480,0	3,9
– zakup akcji	235 000,0	6,3
• spółdzielcze	283 866,0	7,6
– samodzielną sanacją	183 050,0	4,9
– procesy łączeniowe	100 816,0	2,7
Ogółem	3 711 252,4	100,0

III. POŻYCZKI Z FUNDUSZU RESTRUKTURYZACJI BANKÓW SPÓŁDZIELCZYCH

1. Cele i zasady udzielania pomocy

Na podstawie ustawy z dnia 7 grudnia 2000 roku o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, w roku sprawozdawczym Bankowy Fundusz Gwarancyjny udzielał pomocy finansowej na wsparcie procesów łączeniowych banków spółdzielczych z utworzonego w 2001 roku funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych (*frbs*).

Zgodnie z ustawą, BFG otrzymał środki w wysokości 123.409,7 tys. zł z przeznaczeniem na wskazane wyżej działania banków spółdzielczych i na związane z nimi przedsięwzięcia inwestycyjne, w szczególności na ujednolicenie:

- ❖ programów i sprzętu informatycznego,
  - ❖ technologii bankowej,
  - ❖ procedur finansowo-księgowych,
  - ❖ oferty produktowej i usług bankowych,
- a także na nabycie akcji banku zrzeszającego.

Pomoc finansowa z frbs była udzielana wyłącznie tym bankom spółdzielczym, które dokonały połączenia z innymi bankami licząc od daty określonej na 3 lata przed dniem wejścia w życie ustawy (tj. po 28 stycznia 1998 roku) lub dokonały nabycia akcji banków zrzeszających w okresie 3 lat od dnia obowiązywania ustawy (tj. przed 28 stycznia 2004 roku) oraz w których nie występowało niebezpieczeństwo niewypłacalności i które posiadały zdolność do spłaty zaciągniętych pożyczek.

2. Warunki udzielania pomocy

Rada Funduszu określiła formy, tryb oraz szczegółowe warunki udzielania pomocy finansowej z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych.

Warunki udzielania pomocy na wsparcie procesów łączeniowych i realizację inwestycji oraz na nabycie akcji banku zrzeszającego w 2005 roku przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 4. Warunki udzielania pomocy finansowej z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych w 2005 r.

Warunki udzielania pomocy:	Cel pomocy:	
	na wsparcie procesów łączeniowych i realizację inwestycji	na nabycie akcji banku zrzeszającego
● oprocentowanie pożyczki w skali roku	0,1 stopy redyskonta weksli określonej przez Radę Polityki Pieniężnej	0,05 stopy redyskonta weksli określonej przez Radę Polityki Pieniężnej
● prowizja	0,1% kwoty pożyczki, potrącana z kwoty pożyczki	
● okres korzystania z pożyczki	maksymalnie 5 lat	
● karencja w spłacie kapitału	maksymalnie 2 lata	
● wypłata pożyczki	jednorazowo	
● spłata odsetek	kwartalnie	
● spłata kapitału	w ratach półrocznych	

3. Wnioski o udzielenie pożyczek z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych

W 2005 roku wnioski banków spółdzielczych o udzielenie pomocy z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych dotyczyły pożyczek zarówno na wsparcie procesów łączeniowych i realizację związanych z nimi inwestycji, jak również na zakup akcji banków zrzeszających. Dodatkowo banki korzystające już z pomocy występowały z wnioskami o wydłużenie okresu korzystania i zastosowanie karencji w spłacie kapitału.

Zgodnie z uchwałą Rady BFG nr 15/2001, banki ubiegające się o pożyczkę na wsparcie procesów łączeniowych przedkładały projekcje kształtowania się ich sytuacji ekonomiczno-finansowej w okresie korzystania z pomocy oraz dokumenty świadczące o poniesionych lub planowanych kosztach i nakładach związanych z procesami łączeniowymi. W przypadku wniosków o udzielenie pomocy finansowej na zakup akcji banku zrzeszającego banki, oprócz prognoz finansowych, banki te składały dokumenty potwierdzające nabycie akcji.

Fundusz dokonywał – w oparciu o wypracowane jednolite kryteria – oceny wypłacalności banków oraz ich zdolności do spłaty pożyczki wraz z odsetkami. Ponadto w odniesieniu do wniosków dotyczących pożyczek na procesy łączeniowe analizowano zgodność poniesionych bądź planowanych kosztów i nakładów z celami określonymi w ustawie o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających.

Na przełomie lat 2004/2005 w fazie rozpatrywania znajdowało się 10 wniosków na kwotę 14.783,0 tys. zł, z tego 3 na zakup akcji banku zrzeszającego. W roku sprawozdawczym wpłynęło 10 kolejnych wniosków o udzielenie pomocy finansowej z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych na kwotę 25.665,0 tys. zł. Wnioski te dotyczyły wyłącznie finansowania kosztów łączenia. Do końca 2005 roku Zarząd Funduszu podjął uchwały o udzieleniu 15 pożyczek (tj. 10, o które banki wnioskowały w 2004 roku, i 5 w oparciu o wnioski złożone w 2005 roku) na kwotę 25.409,0 tys. zł, z tego:

- ❖ 8 pożyczek na wsparcie procesów łączeniowych i realizację inwestycji – na kwotę 18.846,0 tys. zł,
- ❖ 4 pożyczki bankom korzystającym już z pomocy finansowej udzielonej w latach poprzednich, w związku z poniesieniem przez nie dodatkowych nakładów na inwestycje nieprzewidziane we wcześniejszych wnioskach – na kwotę 6.251,0 tys. zł,
- ❖ 3 pożyczki na nabycie akcji banków zrzeszających na kwotę 312,0 tys. zł.

4. Spłaty pożyczek

Na początku 2005 roku 84 banki korzystały ze 102 pożyczek udzielonych z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych. Zadłużenie z tytułu tych pożyczek na dzień 1 stycznia 2005 roku wyniosło 108.398,2 tys. zł.

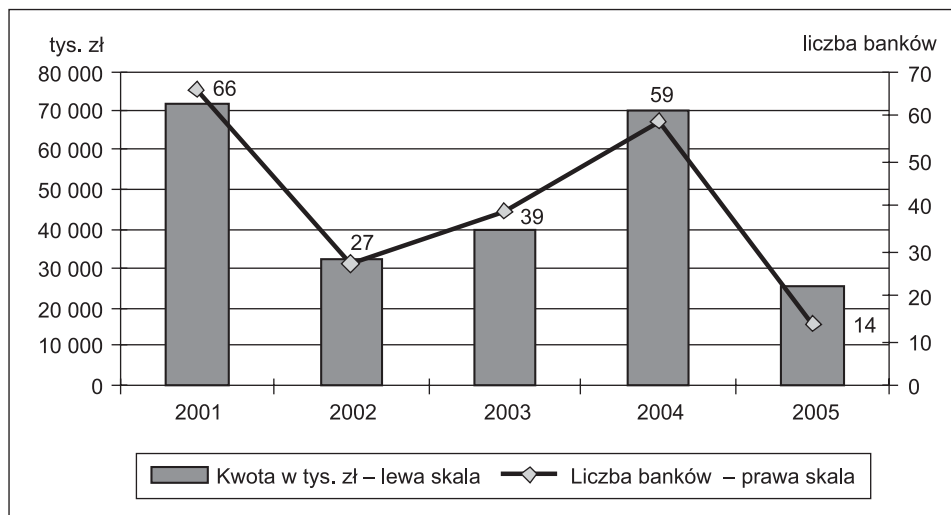
W ciągu 2005 roku banki dokonały spłaty kapitału w łącznej kwocie 14.288,4 tys. zł. Całkowicie spłaconych zostało 12 pożyczek.

Po uwzględnieniu dokonanych spłat oraz wypłat środków pomocowych na koniec 2005 roku 79 banków korzystało ze 101 pożyczek. Na dzień 31 grudnia 2005 roku zadłużenie z tytułu udzielonej pomocy finansowej wyniosło 119.518,8 tys. zł.

5. Dotychczasowa działalność

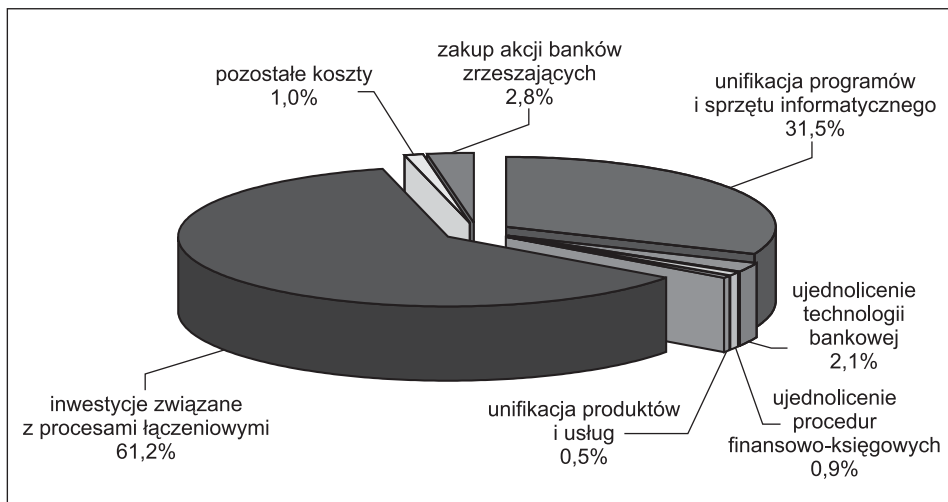
W latach 2001–2005 Bankowy Fundusz Gwarancyjny udzielił pożyczek z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych 145 bankom na ogólną kwotę 238.994,5 tys. zł, z tego na wsparcie procesów łączeniowych i realizację inwestycji 232.343,0 tys. zł, a na nabycie akcji banków zrzeszających 6.651,5 tys. zł.

Wykres 2. Wypłaty pożyczek z frbs w latach 2001–2005

Przeznaczenie środków pomocy udzielonej na wsparcie procesów łączeniowych przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3. Przeznaczenie pożyczek z frbs (w %) w latach 2001–2005

IV. KONTROLA WYKORZYSTANIA POMOCY FINANSOWEJ BFG

Zgodnie z ustawą o BFG do zadań Funduszu należy kontrola prawidłowości wykorzystania pomocy. W 2005 roku przeprowadzono 30 kontroli bezpośrednich w bankach korzystających z pomocy BFG.

Tabela 5. Kontrole bezpośrednie w bankach korzystających z pomocy BFG w 2005 r.

Liczba kontroli	Banki korzystające z pomocy		
	z funduszu pomocowego	z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych	z obu funduszy
Banki komercyjne	5	–	–
Banki spółdzielcze	2	22	1
Razem	7	22	1

Kontrole bezpośrednie przeprowadzono na podstawie harmonogramów kontroli (rocznego i kwartalnych). Przy ich ustalaniu uwzględniono kryterium częstotliwości ich wykonywania w bankach korzystających z pomocy

finansowej Funduszu oraz wnioski wynikające z dokonywanych okresowo analiz sytuacji ekonomiczno-finansowej banków i stopnia realizacji przez nie programów postępowania naprawczego lub prognoz finansowych.

1. Zakres przeprowadzonych kontroli

Zgodnie z przepisami ustawy o BFG i Statutu Funduszu oraz zapisami umów pożyczek zakres kontroli bezpośrednich w bankach korzystających z pożyczek z funduszu pomocowego obejmował ocenę:

- ❖ zgodności wykorzystania środków pomocowych z celami ustawowymi oraz celami określonymi w umowach pożyczek,
- ❖ realizacji programów postępowania naprawczego lub restrukturyzacji przejętych banków, w tym efektywności wykorzystania środków pomocowych,
- ❖ sytuacji ekonomiczno-finansowej banków, w tym trendów w kształtowaniu się podstawowych wskaźników ekonomicznych oraz ich wielkości na tle średnich sektora banków spółdzielczych lub komercyjnych,
- ❖ realizacji zobowiązań wynikających z umów pożyczek,
- ❖ wykonania zaleceń pokontrolnych BFG, w przypadku przeprowadzania przez Fundusz kolejnej kontroli.

W bankach korzystających z pożyczek z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych kontrole dotyczyły oceny:

- ❖ zgodności wykorzystania środków z ustawą o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających,
- ❖ wypłacalności banków,
- ❖ realizacji prognoz finansowych i sytuacji ekonomiczno-finansowej,
- ❖ wykonania zobowiązań wynikających z umów pożyczek.

W bankach tych analizowano także efektywność przeprowadzonych procesów łączeniowych oraz:

- ❖ funkcjonowanie systemów informacji zarządczej,
- ❖ organizację i sprawność działania kontroli wewnętrznej,
- ❖ postanowienia zawarte w statutach i innych aktach oraz regulacjach wewnętrznych pod kątem zgodności z obowiązującymi przepisami prawa.

Ponadto sprawdzano realizację:

- ❖ zobowiązania wynikającego z art. 26 ustawy o BFG w zakresie lokowania aktywów stanowiących pokrycie funduszu ochrony środków gwarantowanych,
- ❖ postanowień zawartych w art. 111 ustawy Prawo bankowe oraz art. 38^b ustawy o BFG, tj.:

- zobowiązania dotyczące informowania klientów banku o jego sytuacji ekonomiczno-finansowej,
- obowiązku informowania klientów o uczestnictwie banku w systemie gwarantowania depozytów i zasadach jego funkcjonowania.

Zalecenia pokontrolne przekazywane były zarządom banków oraz do wiadomości radom nadzorczym, a w odniesieniu do banków spółdzielczych również bankom zrzeszającym. W 4 przypadkach o stwierdzonych nieprawidłowościach poinformowano Generalnego Inspektora Nadzoru Bankowego.

2. Wyniki kontroli

We wszystkich kontrolowanych bankach korzystających z pożyczek z funduszu pomocowego stwierdzono, iż otrzymane środki były wykorzystywane i zabezpieczone zgodnie z postanowieniami zawartymi w umowach pożyczek.

Wyniki kontroli potwierdziły jednocześnie, iż pomoc udzielona przez BFG spełniła swoje cele, pozwalając na usunięcie stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności i przeprowadzenie samodzielnej sanacji przez banki lub łagodząc skutki przejścia przez inwestora banków zagrożonych niewypłacalnością.

W przypadku banków, które korzystają z pożyczek z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych, nie zgłoszono zastrzeżeń do sposobu wykorzystania pożyczek oraz nie odnotowano występowania zagrożenia niewypłacalnością.

Wnioski z kontroli bezpośrednich pozwoliły na stwierdzenie, iż przeprowadzone procesy łączeniowe umożliwiły bankom spółdzielczym:

- ❖ spełnienie kryteriów określonych w art. 172 ustawy Prawo bankowe w zakresie wymogów kapitałowych,
- ❖ zwiększenie bezpieczeństwa ich funkcjonowania,
- ❖ rozszerzenie skali działania.

Zidentyfikowane w toku kontroli problemy znalazły odzwierciedlenie w formułowanych zaleceniach pokontrolnych. Dotyczyły one zwłaszcza konieczności ograniczania ryzyka kredytowego, zwiększenia dyscypliny ponoszonych kosztów oraz poprawy efektywności działania. Prezentowano także wnioski dotyczące poprawy jakości zarządzania bankiem.

Ponadto, w wyniku kontroli w bankach korzystających z frbs, w 18 przypadkach zwrócono uwagę na potrzebę dostosowania regulacji wewnętrznych do obowiązujących przepisów prawa i do stanu faktycznie istniejącego po przeprowadzonym procesie łączeniowym. W 19 bankach stwierdzono nieprawidłowości w zakresie funkcjonowania kontroli wewnętrznej.

V. WYKONYWANIE FUNKCJI KURATORA

Bankowy Fundusz Gwarancyjny, na mocy decyzji Komisji Nadzoru Bankowego, sprawował w 2005 roku funkcję kuratora nadzorującego realizację programu postępowania naprawczego przez Bank Polskiej Spółdzielczości SA, zrzeszający na dzień 31 grudnia 2005 roku 354 banki spółdzielcze. Fundusz w 2004 roku udzielił Bankowi pomocy na usunięcie stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności⁷⁾, w formie pożyczki na okres 3,5 roku w kwocie 450 mln zł.

Zadania Funduszu jako kuratora polegały na przeprowadzaniu okresowych analiz realizacji programu postępowania naprawczego i sytuacji ekonomiczno-finansowej BPS SA. Ponadto po przygotowaniu przez Bank korekty ww. programu, w związku ze zmianą zewnętrznych uwarunkowań ekonomicznych, dokonał jego analizy i oceny, którą przekazał Generalnemu Inspektorowi Nadzoru Bankowego.

Jednocześnie Kurator uczestniczył w posiedzeniach organów Banku i Zrzeszenia, analizując podejmowane tam decyzje pod kątem ich wpływu na realizację programu postępowania naprawczego oraz interesy Banku.

Wyniki pracy Kuratora przedstawiane były w kwartalnych sprawozdaniach z działalności, przedkładanych Komisji Nadzoru Bankowego. Były one także przedmiotem analiz Rady Funduszu.

VI. GROMADZENIE I ANALIZA INFORMACJI O BANKACH

1. Aktualizacja i rozwój bazy informacyjnej

Podstawowym źródłem informacji o bankach są sprawozdania finansowe, które Bankowy Fundusz Gwarancyjny otrzymuje od Narodowego Banku Polskiego na mocy ustawy o BFG oraz zawartego porozumienia *w sprawie przedmiotu, zakresu, trybu i terminów przekazywania Bankowemu Funduszowi Gwarancyjnemu informacji przez Narodowy Bank Polski z dnia 31 stycznia 2005 roku*⁸⁾. Zgodnie z tym porozumieniem, rozszerzeniu uległ

⁷⁾ Bank Polskiej Spółdzielczości SA na koniec 2002 r. miał ujemny wynik finansowy w wysokości 95.156 tys. zł, na który złożyły się:

- wynik z operacji przejęcia, zagrożonych upadłością, Dolnośląskiego Banku Regionalnego SA i Banku Spółdzielczego Rzemiosła we Wrocławiu (-64.571 tys. zł),
- strata, powstała na skutek konieczności zwiększenia poziomu rezerw celowych, po dokonaniu przeglądu portfela kredytowego przejętego z banków, które utworzyły BPS SA (-30.585 tys. zł.).

⁸⁾ Porozumienie w poprzedniej wersji obowiązywało od 1997 r.

zakres informacji otrzymywanych przez BFG oraz wprowadzone zostały procedury aktualizacji danych. Zakres podmiotowy informacji został rozszerzony o oddziały instytucji kredytowych oraz oddziały banków zagranicznych⁹⁾.

Uzupełniające źródło stanowią informacje przekazywane Funduszowi bezpośrednio przez banki na podstawie zarządzenia nr 19/2002 Prezesa NBP z dnia 11 grudnia 2002 roku *w sprawie zakresu informacji przekazywanych przez banki do Bankowego Funduszu Gwarancyjnego*. Na mocy tego zarządzenia banki przesyłają informacje dotyczące podstawy naliczania składki na fundusz ochrony środków gwarantowanych, wnoszonej opłaty rocznej oraz szacunkowej wysokości środków gwarantowanych.

W 2005 roku prowadzono prace nad nowelizacją zarządzenia nr 19/2002, konsultując projekt zmian ze środowiskiem bankowym oraz Narodowym Bankiem Polskim. W ramach nowelizacji przewiduje się zmianę sposobu wyliczania przez banki wysokości środków gwarantowanych, co umożliwi określenie wartości potencjalnych zobowiązań gwarancyjnych BFG, stanowiących podstawę długookresowej polityki jego kapitalizacji.

Ważnym źródłem informacji są ponadto wyniki kontroli bezpośrednich przeprowadzanych przez pracowników Funduszu w bankach korzystających z pomocy, wyniki inspekcji GINB, sprawozdania z realizacji programów postępowania naprawczego, raporty i opinie audytorów itp.

2. Analiza sytuacji w sektorze bankowym i identyfikacja zagrożeń

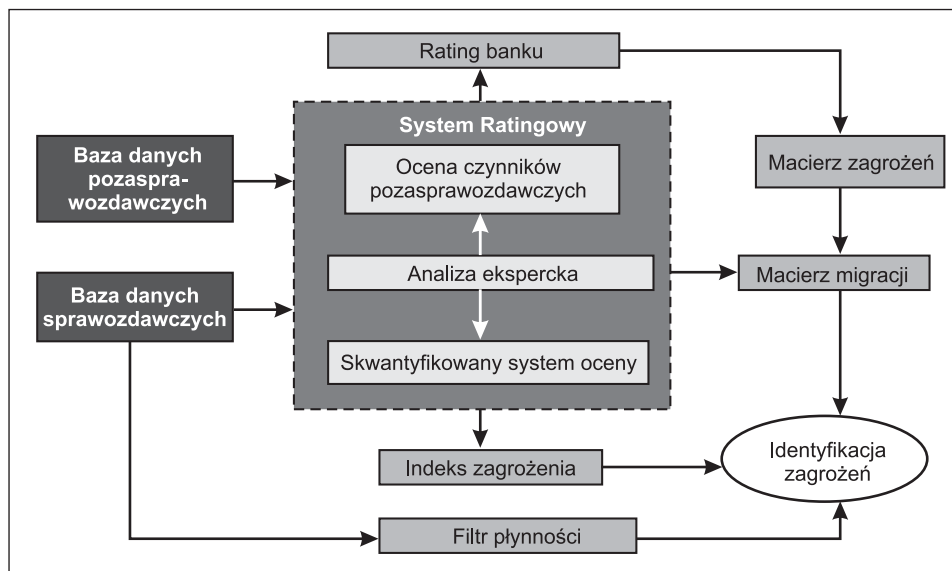
Bankowy Fundusz Gwarancyjny wykorzystuje dane sprawozdawcze banków oraz informacje pozasprawozdawcze do monitorowania i analizowania sytuacji sektora bankowego, w tym odrębnie sektorów banków komercyjnych i spółdzielczych, a także poszczególnych banków identyfikowanych jako zagrożone. Podstawowym celem tych prac jest wczesna identyfikacja niebezpieczeństwa niewypłacalności banków, warunkująca podjęcie niezbędnych działań przez Fundusz we współpracy z innymi instytucjami, zwłaszcza z Komisją Nadzoru Bankowego, w ramach sieci bezpieczeństwa finansowego.

BFG wypracował własną metodykę oceny sytuacji banków i powstających zagrożeń dla bezpieczeństwa zgromadzonych w nich depozytów.

---

⁹⁾ Zgodnie z art. 4 pkt 2 ustawy Prawo bankowe z dn. 29 sierpnia 1997 r.: „bank zagraniczny – bank mający siedzibę za granicą Rzeczypospolitej Polskiej, na terytorium państwa niebędącego członkiem Unii Europejskiej”.

Rysunek 1. Schemat Systemu Monitorowania Banków

W oparciu o analizę czynników sprawozdawczych i pozasprawozdawczych poszczególnym bankom nadawana była indywidualna ocena (tzw. *rating*). W zależności od otrzymanej oceny banki były kwalifikowane do grupy o wysokim, średnim lub niskim stopniu zagrożenia bezpieczeństwa depozytów. W ten sposób powstawała tzw. *macierz zagrożeń*. Była ona źródłem podstawowej informacji o sytuacji banków oraz o poziomie generowanego ryzyka w sektorze bankowym. Banki, w których zidentyfikowano zagrożenie, podlegały pogłębionej ocenie mającej na celu analizę źródeł jego powstawania.

Podstawę do oceny sytuacji w całym sektorze bankowym stwarzała obserwacja *zmian położenia* banków w macierzy zagrożeń w kolejnych okresach sprawozdawczych (tzw. *macierz migracji*).

W 2005 roku zastosowano do oceny banków tzw. *filtr płynności*, za pomocą którego identyfikowano banki utrzymujące słabą płynność. Analiza płynności była szczególnie istotna w przypadku banków wykazujących wysoki stopień zagrożenia.

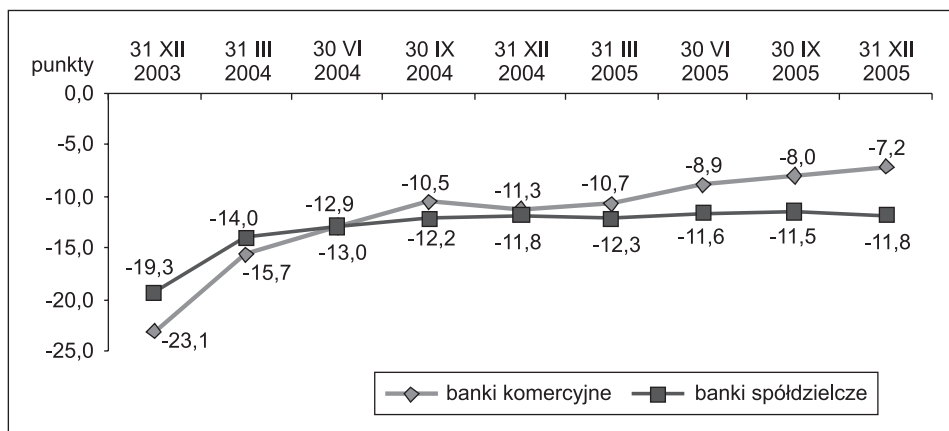
Ponadto w oparciu o analizę danych sprawozdawczych wszystkich banków Fundusz oceniał poziom bezpieczeństwa całego sektora bankowego. Syntetyczny wynik tej oceny prezentowany był w postaci tzw. *indeksu zagrożenia*. Indeks zagrożenia prezentuje łączną, standaryzowaną ocenę efektywności, wypłacalności, jakości aktywów oraz jakości zobowiązań pozabilansowych udzielonych, ważoną udziałem każdego banku w depozytach sektora bankowego. Indeks zagrożenia liczony jest odrębnie dla banków komer-

cyjnych i spółdzielczych. Jest on prezentowany w skali od 0 (brak zagrożenia) do -100 pkt (najwyższe zagrożenie). Zmiany poziomu indeksu odzwierciedlały zmiany oceny bezpieczeństwa sektora.

W 2005 roku zarówno indeks zagrożenia, jak i kierunki migracji banków w macierzy zagrożeń ulegały poprawie. Na wykresie 5 zamieszczono poziomy indeksów zagrożenia w sektorze banków komercyjnych i spółdzielczych w cyklu kwartalnym od końca 2003 do końca 2005 roku.

Należy podkreślić, że w całym 2005 roku obserwowana była stabilizacja indeksu zagrożenia na bardzo niskim poziomie, szczególnie w sektorze banków komercyjnych.

Wykres 4. Indeks zagrożenia dla sektorów banków komercyjnych i spółdzielczych w okresie grudzień 2003 r.–grudzień 2005 r.

Wykorzystując wnioski z analiz dotyczących kształtowania się sytuacji sektora bankowego, Fundusz opracował na lata 2006–2010 prognozę wielkości i struktury depozytów, aktywów i zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem¹⁰⁾ w sektorze bankowym oraz skali potencjalnych zobowią-

¹⁰⁾ Z dniem 1 stycznia 2007 r. wejdzie w życie w krajach Unii Europejskiej przyjęta we wrześniu 2005 r. przez Parlament Europejski Dyrektywa w sprawie wymogów kapitałowych (CRD – Capital Requirements Directive), która przeniosła do przepisów unijnych rozwiązania Nowej Umowy Kapitałowej (tzw. Bazylei II). Przepisy tej Dyrektywy będą miały pośredni wpływ na polski system gwarantowania depozytów, bowiem zmieni się sposób przypisywania wag ryzyka do aktywów. Banki będą mogły wykorzystywać w celu określenia wag ryzyka poszczególnych aktywów rozwiązania wystandaryzowane bądź wewnętrzne systemy ratingowe, zatwierdzone przez instytucję nadzorczą. Wagi ryzyka będą więc ustalane w zróżnicowany sposób, co wpłynie na wysokość podstawy naliczania obowiązkowej opłaty rocznej.

zań gwarancyjnych BFG. Wyniki tej prognozy zostały uwzględnione w toku prac nad strategią długookresowej akumulacji środków finansowych. Zakłada ona określoną ich relację do zobowiązań gwarancyjnych BFG wynikających z wielkości depozytów w sektorze bankowym, a także uwzględnia potrzebę utrzymania niskiego poziomu obciążenia banków kosztami finansowania systemu gwarantowania depozytów.

Na podstawie przedstawionych analiz i ocen Rada BFG ustaliła stawki tworzenia przez banki funduszy ochrony środków gwarantowanych oraz obowiązkowej opłaty rocznej na 2006 rok. Należy zaznaczyć, że koszty funkcjonowania polskiego systemu gwarantowania depozytów, które obciążają koszty działalności banków, należą do jednych z najniższych w krajach Unii Europejskiej i w 2005 roku wynosiły ok. 0,36% kosztów działania sektora bankowego.

3. Monitorowanie banków korzystających z pomocy finansowej

Wszystkie banki korzystające z pomocy finansowej Bankowego Funduszu Gwarancyjnego podlegały szczegółowym procedurom monitorowania. Obejmowało ono ocenę zmiany sytuacji ekonomiczno-finansowej, realizacji programów postępowania naprawczego, efektywności udzielonej pomocy oraz ocenę realizacji zobowiązań określonych w umowach pożyczek.

W przypadku zidentyfikowania zagrożeń pogorszenia sytuacji banków lub stwierdzenia nieprawidłowości w realizacji programów postępowania naprawczego lub zobowiązań wynikających z zawartych z Funduszem umów pożyczek, formułowano zalecenia dotyczące podjęcia przez zarządy banków działań korygujących oraz przeprowadzano w bankach szczegółowe kontrole bezpośrednie. Konsultowano również z GINB konieczność aktualizacji programów naprawczych lub podjęcie innych działań gwarantujących powodzenie projektów sanacyjnych.

W przypadku banków korzystających z pożyczek z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych stosowane były uproszczone procedury monitorowania. Ukierunkowane były one na ocenę prawidłowości wykorzystania pomocy finansowej na cele określone w ustawie oraz badanie wypłacalności i braku zagrożenia spłaty udzielonych pożyczek, jako ustawowych przesłanek oceny kondycji banków spółdzielczych korzystających z tej formy pomocy finansowej Funduszu.

VII. WSPÓŁPRACA KRAJOWA I ZAGRANICZNA

1. Współpraca krajowa

1.1. Współpraca dotycząca sektora bankowego

Zasady współpracy Bankowego Funduszu Gwarancyjnego z Parlamentem, Rządem, Najwyższą Izbą Kontroli oraz Narodowym Bankiem Polskim zostały określone w ustawie o BFG, jak też w innych aktach normatywnych. Prezes Zarządu Funduszu jest z mocy ustawy o Narodowym Banku Polskim członkiem Komisji Nadzoru Bankowego.

Bankowy Fundusz Gwarancyjny i Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego – będący organem wykonawczym KNB – wymieniały w ramach współpracy informacje dotyczące potencjalnych zagrożeń w sektorze bankowym.

W dniu 10 listopada 2005 roku w siedzibie Funduszu odbyło się spotkanie władz BFG z przedstawicielami środowiska bankowego, w tym Związku Banków Polskich oraz Krajowego Związku Banków Spółdzielczych, w celu zasięgnięcia opinii w sprawie założeń finansowania obowiązkowego systemu gwarantowania depozytów do 2010 roku, a także przedstawienia propozycji wysokości stawki tworzenia przez banki funduszy ochrony środków gwarantowanych oraz stawki obowiązkowej opłaty rocznej na 2006 rok.

Fundusz pozostawał w stałych kontaktach z bankami zrzeszającymi, informując je o decyzjach w sprawie udzielenia pomocy finansowej bankom spółdzielczym należącym do zrzeszenia oraz zasięgając opinii o planowanych przedsięwzięciach i kadrze zarządzającej bankami występującymi o pomoc finansową BFG. Ponadto w siedzibie Funduszu odbyły się spotkania z przedstawicielami banków zainteresowanych uzyskaniem pomocy finansowej.

W 2005 roku konsultowano z Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwestie informowania klientów banków o zmianie zasad gwarantowania ich depozytów w sytuacji, gdy bank ulegnie przekształceniu w oddział instytucji kredytowej, pochodzącej z Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Przekształcenie w oddział oznacza opuszczenie polskiego systemu gwarantowania depozytów i przejście do systemu macierzystego (tj. systemu kraju, w którym znajduje się siedziba banku), różniącego się m.in. limitem gwarancyjnym i zakresem przedmiotowym gwarancji. Fundusz zainteresowany był kwestią prawidłowego informowania klientów oddziałów o fakcie objęcia ich innym niż polski systemem gwarancyjnym.

1.2. Współpraca w zakresie legislacji

Bankowy Fundusz Gwarancyjny opiniował projekty aktów prawnych dotyczących rynku finansowego, przekazywanych Funduszowi w ramach uzgodnień międzyresortowych.

Pracownicy Bankowego Funduszu Gwarancyjnego przygotowali uwagi do projektów następujących ustaw, aktów wykonawczych oraz innych aktów normatywnych:

- ❖ ustaw:
  - o zmianie ustawy o Funduszu Poręczeń Unijnych,
  - o zmianie niektórych ustaw dotyczących dokonywania ogłoszeń w Monitorze Sądowym i Gospodarczym,
- ❖ rozporządzeń Rady Ministrów i Ministra Finansów, w tym dotyczących w szczególności:
  - 1) trzech ustaw zastępujących ustawę – Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi, będących swoistym kodeksem nowych unormowań prawnych dla rynku kapitałowego (projekty 24 aktów wykonawczych),
  - 2) ustawy o nadzorze uzupełniającym nad instytucjami kredytowymi, zakładami ubezpieczeń i firmami inwestycyjnymi wchodzącymi w skład konglomeratu finansowego, ze szczególnym uwzględnieniem adekwatności kapitałowej oraz wskaźników rzutujących na współczynnik wypłacalności banków uczestniczących w konglomeracie (projekty 3 aktów wykonawczych),
  - 3) ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych w zakresie warunków, jakie muszą spełniać fundusze rynku pieniężnego oraz oceny ryzyka i zasad bezpieczeństwa instrumentów rynku pieniężnego w kontekście możliwości lokowania aktywów funduszu ochrony środków gwarantowanych przez banki – uczestników systemu gwarantowania depozytów,
- ❖ uchwały Komisji Nadzoru Bankowego w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności oraz innych norm dopuszczalnego ryzyka w działalności banków.

Fundusz aktywnie uczestniczył w pracach dotyczących projektów stanowiska strony polskiej, w tym w szczególności:

- ❖ stanowiska Rządu w sprawie dokumentu Zielona Księga – Kredyt Hipoteczny w Unii Europejskiej,
- ❖ Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie usług płatniczych na Rynku Wewnętrzny oraz zmieniającej Dyrektywy 97/7/WE, 2000/12/WE i 2002/65/WE.

2. Współpraca zagraniczna

W dniach 13–14 października 2005 roku w Warszawie zorganizowano III doroczne spotkanie członków Europejskiego Forum Gwarantów Depozy-

tów (*European Forum of Deposit Insurers – EFDI*) połączone z konferencją poświęconą 10-leciu działalności BFG.

W części konferencji związanej z obchodami 10-lecia BFG referaty dotyczące doświadczeń oraz przyszłości polskiego sektora bankowego, w tym systemu gwarantowania depozytów, zaprezentowane zostały przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego oraz członków Rady BFG.

Tematyka spotkania EFDI obejmowała m.in.: kwestie dotyczące planowanego przekształcenia EFDI w międzynarodowe stowarzyszenie *non profit*, przegląd Dyrektywy 94/19/EC dotyczącej gwarantowania depozytów, stabilność finansową oraz przyszłość systemów gwarantowania depozytów.

W roku 2005 przedstawiciele Funduszu uczestniczyli także w innych konferencjach Europejskiego Forum Gwarantów Depozytów. Program tych konferencji obejmował następujące zagadnienia:

- ❖ umowy dwustronne zawierane pomiędzy instytucjami gwarancyjnymi krajów Unii Europejskiej określające zasady dopełnienia gwarancji (*topping up*),
- ❖ finansowanie systemów gwarantowania depozytów,
- ❖ gwarantowanie depozytów w krajach transformacji systemowej oraz rola instytucji gwarancyjnych we wzmacnianiu bezpieczeństwa systemu bankowego.

Przedstawiciele Funduszu brali również udział w międzynarodowych konferencjach organizowanych przez Międzynarodowe Stowarzyszenie Gwarantów Depozytów (*International Association of Deposit Insurers – IADI*) oraz Fundusze Gwarantowania Depozytów Kazachstanu i Japonii. Tematyka konferencji dotyczyła:

- ❖ znaczenia systemu wczesnego ostrzegania dla wypłacalności banków i stabilności finansowej,
- ❖ stosowanych narzędzi i instrumentów w ramach procesów restrukturyzacji banków oraz zarządzania kryzysowego.

Udział w konferencjach umożliwił wymianę doświadczeń z innymi krajami w zakresie działalności gwarancyjnej i pomocowej.

Opracowano w Funduszu projekt porozumienia o współpracy pomiędzy polskim i szwedzkim systemem gwarantowania depozytów. Po uzgodnieniach, dotyczących ostatecznej treści, porozumienie zostało przekazane stronie szwedzkiej. Będzie to pierwsze porozumienie pomiędzy polskim i zagranicznym systemem gwarantowania w zakresie wymiany informacji dotyczących funkcjonowania obu systemów. Podpisanie tego porozumienia jest szczególnie ważne dla klientów szwedzkich banków działających w Polsce w formie oddziału, ponieważ ich depozyty podlegają ochronie zgodnie z systemem gwarantowania w Szwecji.

W roku 2005, w siedzibie Funduszu, gościła delegacja z Banku Centralnego Czarnogóry, Prezes Zarządu Wietnamskiego Funduszu Gwarancyjnego, przedstawiciele Nadzoru Bankowego i Regulacji Narodowego Banku Gruzji oraz Agencji Ubezpieczania Depozytów Federacji Rosyjskiej. W trakcie wizyt zapoznano gości z rozwiązaniami polskiego systemu gwarantowania depozytów, zasadami udzielania bankom pomocy przez BFG, a także dokonano wymiany doświadczeń.

Przedstawiciele Funduszu, na zaproszenie Banku Centralnego Chin, wzięli udział w Międzynarodowym Forum Gwarantowania Depozytów, którego celem były konsultacje w sprawie utworzenia systemu gwarantowania depozytów w Chinach. Przedstawiciel BFG wygłosił prezentację na temat przejścia od nielimitowanych gwarancji skarbu państwa do systemu ograniczonych gwarancji na przykładzie polskich doświadczeń.

Ponadto BFG udzielił odpowiedzi na pytania Bankowego Komitetu Doradczego (BAC) przy Komisji Europejskiej w sprawie stosowanej w Polsce definicji depozytu w stosunku do prawa Unii Europejskiej oraz miejsca Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w sieci bezpieczeństwa finansowego kraju i jego relacji z bankiem centralnym.

W ramach działalności bieżącej Fundusz prowadził bogatą korespondencję, mającą charakter konsultacji, z poszczególnymi instytucjami gwarantowania depozytów, m.in. z Albanii, Bośni i Hercegowiny, Bułgarii, Chorwacji, Czech, Estonii, Litwy, Malty, Słowacji, Słowenii, Szwecji, Węgier i Wielkiej Brytanii.

VIII. FUNDUSZE I GOSPODARKA FINANSOWA

1. Źródła finansowania

Źródłami finansowania ustawowej działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego są:

- 1) fundusz statutowy,
- 2) fundusz pomocowy,
- 3) środki przekazane Funduszowi przez banki – z utworzonych przez nie funduszy ochrony środków gwarantowanych – w celu realizacji gwarancji na rzecz deponentów,
- 4) fundusz restrukturyzacji banków spółdzielczych,
- 5) fundusz zapasowy,
- 6) fundusz z aktualizacji wartości rzeczowego majątku trwałego,
- 7) dochody z oprocentowania udzielonych bankom pożyczek,

- 8) dochody z oprocentowania papierów wartościowych oraz środków pieniężnych ulokowanych na rachunkach Funduszu prowadzonych przez Narodowy Bank Polski,
- 9) środki uzyskane w ramach bezzwrotnej pomocy zagranicznej,
- 10) środki z dotacji budżetu państwa,
- 11) środki z kredytu udzielonego Funduszowi przez Narodowy Bank Polski.

W 2005 roku Fundusz nie korzystał ze źródeł finansowania wymienionych w punktach 3, 5, 6, 9, 10 i 11.

Ze zgromadzonych środków Bankowy Fundusz Gwarancyjny finansuje zadania związane z:

- 1) gwarantowaniem depozytów,
  - 2) udzielaniem pomocy podmiotom objętym systemem gwarantowania,
  - 3) udzielaniem pożyczek bankom spółdzielczym na wsparcie procesów łączenia się tych banków
- oraz koszty funkcjonowania Biura i organów Funduszu.

2. Fundusze

2.1. Fundusz statutowy

Fundusz statutowy został utworzony na podstawie Statutu BFG w celu zapewnienia środków na nabycie rzeczowego majątku trwałego oraz wypłat środków gwarantowanych po wyczerpaniu innych źródeł finansowania tych wypłat przewidzianych w ustawie o BFG i Statucie.

W drugim kwartale 2005 roku na fundusz statutowy – po przyjęciu przez Radę Ministrów *Sprawozdania z działalności BFG w 2004 roku* – została przeniesiona część wyniku finansowego za rok 2004 w wysokości 111.637,2 tys. zł.

Stan funduszu statutowego na koniec 2005 roku wynosił 1.282.711,7 tys. zł.

2.2. Fundusz ochrony środków gwarantowanych

Każdy podmiot objęty systemem gwarantowania jest zobowiązany tworzyć fundusz ochrony środków gwarantowanych. Służy on zaspokojeniu roszczeń deponentów w przypadku upadłości banku objętego systemem.

Zgodnie z ustawą o BFG fundusz ochrony środków gwarantowanych w danym roku jest tworzony w wysokości równej iloczynowi stawki procentowej określonej przez Radę Funduszu i sumy środków pieniężnych zgromadzonych w banku na wszystkich rachunkach, stanowiącej podstawę oblicza-

nia kwoty rezerwy obowiązkowej. Utworzony przez wszystkie banki w 2005 roku fundusz ochrony środków gwarantowanych wynosił 476.036,1 tys. zł i nie był wykorzystywany.

2.3. Fundusz pomocowy

Fundusz pomocowy – przeznaczony na pomoc w formie pożyczek, gwarancji, poręczeń lub wykup wierzytelności – tworzony jest z obowiązkowych opłat rocznych wnoszonych przez wszystkie podmioty objęte obowiązkowym systemem gwarantowania. Wysokość obowiązującej dany bank opłaty wyliczana jest jako iloczyn stawki ustalonej przez Radę Funduszu oraz stanu aktywów i zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem na określony dzień.

Uchwałą nr 25/2004 z dnia 25 listopada 2004 roku Rada BFG określiła stawki obowiązkowej opłaty rocznej w 2005 roku w wysokości 0,05% dla sumy aktywów bilansowych, gwarancji i poręczeń ważonych ryzykiem oraz 0,025% dla ważonych ryzykiem zobowiązań pozabilansowych pomniejszonych o gwarancje, poręczenia i linie kredytów przyrzeczonych, a ponadto ustaliła, że podstawę naliczenia stanowi stan aktywów i zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem na dzień 31 grudnia 2004 roku. Zgodnie z ustawą, w 2005 roku banki wpłaciły 50% opłaty obowiązkowej, a pozostałe 50% Narodowy Bank Polski.

W roku sprawozdawczym z funduszu pomocowego udzielono pożyczki Getin Bankowi SA na kwotę 447.000,0 tys. zł. Stanowi to wykorzystanie funduszu w 24,4%.

Tabela 6. Fundusz pomocowy w 2005 r.

Fundusz do dyspozycji		Fundusz wykorzystany		Wskaźnik wykorzystania
tys. zł				%
Razem	1.830.729,5	Razem	447.000,0	24,4
w tym:		w tym:		
– stan na 01.01.2005 roku	990.082,7	– udzielona pomoc	447.000,0	
– wpłaty banków w 2005 roku	124.247,0			
– spłaty pożyczek	716.399,8			

Stan funduszu pomocowego na koniec 2005 roku wynosił 1.383.729,5 tys. zł.

2.4. Fundusz restrukturyzacji banków spółdzielczych

Fundusz restrukturyzacji banków spółdzielczych został utworzony na podstawie ustawy z dnia 7 grudnia 2000 roku o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających. Służy on finansowaniu zadań związanych z udzielaniem pożyczek bankom spółdzielczym na łączenie się oraz realizację inwestycji związanych z tymi łączeniami¹¹⁾.

W roku sprawozdawczym z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych udzielono bankom pożyczek na kwotę 25.409,0 tys. zł. Stanowi to wykorzystanie funduszu w 86,7%.

Tabela 7. Fundusz restrukturyzacji banków spółdzielczych w 2005 r.

Fundusz do dyspozycji		Fundusz wykorzystany		Wskaźnik wykorzystania
tys. zł				%
Razem	29.299,9	Razem	25.409,0	86,7
w tym:		w tym:		
– stan na 01.01.2005 roku	15.011,5	– udzielona pomoc	25.409,0	
– spłaty pożyczek	14.288,4			

Stan funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych na koniec 2005 roku wynosił 3.890,9 tys. zł.

2.5. Fundusz zapasowy

Fundusz zapasowy służy zapewnieniu środków na pokrycie ewentualnych strat bilansowych BFG oraz finansowaniu działalności gwarancyjnej lub pomocowej w przypadku wyczerpania się funduszu ochrony środków gwarantowanych lub funduszu pomocowego.

¹¹⁾ Na utworzony w wysokości 123.409,7 tys. zł fundusz składają się środki wraz z odsetkami pochodzące z następujących źródeł:

- zlikwidowanego Funduszu Rozwoju Banków Spółdzielczych, prowadzonego dotąd przez Bank Gospodarki Żywnościowej SA (w dniu 27 lutego 2001 r. z tego tytułu przekazano do BFG 4.031,0 tys. zł),
- kwot wypłaconych przez budżet bankom z tytułu obsługi obligacji restrukturyzacyjnych serii D, których część została umorzona z dniem wejścia w życie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (w dniach 25, 26 i 27 kwietnia 2001 r. wpłynęło łącznie 119.378,7 tys. zł).

Bezpieczny Bank

W drugim kwartale 2005 roku na fundusz zapasowy została przeniesiona część wyniku finansowego za rok 2004 w wysokości 40.000,0 tys. zł. W 2005 roku nie zachodziła potrzeba jego wykorzystywania.

Stan funduszu zapasowego na koniec 2005 roku wynosił 510.000,0 tys. zł.

3. Bilans BFG

Suma bilansowa na dzień 31 grudnia 2005 roku wyniosła 4.925.872,7 tys. zł. W stosunku do stanu na koniec 2004 roku wzrosła ona o 6,1%.

3.1. Aktywa

Najważniejsze pozycje w aktywach przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Aktywa BFG w 2005 r.

Lp.	Pozycja aktywów	2004	2005	Dynamika
		tys. zł		2004=100%
1.	Środki pieniężne (w kasie i na rachunkach bankowych)	306.099,4	487.064,7	159,1
2.	Papiery wartościowe	2.471.344,5	3.322.105,4	134,4
3.	Należności z tytułu udzielonych pożyczek i naliczonych odsetek	1.793.375,8	1.534.680,6	85,6
4.	Rzeczowy majątek trwały oraz wartości niematerialne i prawne	70.611,0	68.599,6	97,2
5.	Rozliczenia międzykresowe czynne	0,2	0,0	0,0
Razem aktywa		4.641.430,9	4.925.872,7	106,1

Środki pieniężne znajdujące się w kasie i na rachunkach bankowych wykazane są w bilansie według wartości nominalnej.

W portfelu papierów wartościowych BFG na dzień 31 grudnia 2005 roku występują:

- ❖ bony skarbowe o wartości 1.776.446,4 tys. zł,
- ❖ obligacje skarbowe o wartości 1.543.320,7 tys. zł,
- ❖ bony pieniężne o wartości 2.338,3 tys. zł.

Papiery wartościowe nabywane są z dyskontem i pozostają w posiadaniu Funduszu do daty wykupu. Dyskonto jest zaliczane do wyniku proporcjonalnie do upływu czasu zgodnie z zasadą memoriałową. Koszt nabycia papie-

Z działalności BFG

rów wartościowych oraz naliczone memoriałowo odsetki odzwierciedlają łącznie aktualną wartość rynkową tych papierów na dzień bilansowy.

Należności od banków z tytułu udzielonych pożyczek ujęte są w bilansie BFG według wartości nominalnej powiększonej o odsetki naliczone niezapadłe.

Rzeczowy majątek trwały oraz wartości niematerialne i prawne wyceniane są według cen nabycia z uwzględnieniem odpisów amortyzacyjnych (umorzzeń), zmniejszających wartość początkową do wartości księgowej netto. W 2005 roku nie dokonywano aktualizacji wartości początkowej rzeczowego majątku trwałego ani jego umorzenia na podstawie odrębnych przepisów.

3.2. Pasywa

Najważniejsze pozycje pasywów zawiera poniższa tabela.

Tabela 9. Pasywa BFG w 2005 r.

Lp.	Pozycja pasywów	2004	2005	Dynamika
		tys. zł		2004= 100%
1.	Fundusz statutowy	1.171.074,5	1.282.711,7	109,5
2.	Fundusz pomocowy do wykorzystania	990.082,7	1.383.729,5	139,8
3.	Fundusz pomocowy wykorzystany	1.683.402,9	1.414.003,1	84,0
4.	Fundusz restrukturyzacji banków spółdzielczych do wykorzystania	15.011,5	3.890,9	25,9
5.	Fundusz restrukturyzacji banków spółdzielczych wykorzystany	108.398,2	119.518,8	110,3
6.	Fundusz zapasowy	470.000,0	510.000,0	108,5
7.	Fundusze specjalne	110,3	165,8	150,3
8.	Zobowiązania	49.888,9	49.109,6	98,4
9.	Dodatni wynik finansowy za rok obrotowy	151.637,2	161.334,5	106,4
10.	Rozliczenia międzyokresowe bierne i przychody przyszłych okresów	1.824,7	1.408,8	77,2
Razem pasywa		4.641.430,9	4.925.872,7	106,1

Fundusze statutowy, pomocowy do wykorzystania, restrukturyzacji banków spółdzielczych do wykorzystania i zapasowy wykazane są w bilansie według wartości nominalnej. Wysokość funduszy odpowiada skali pożyczek udzielonych bankom.

Bezpieczny Bank

Zobowiązania BFG stanowią 1,0% pasywów. Wszystkie rodzaje zobowiązań wykazane są w rocznym sprawozdaniu finansowym według wartości nominalnej, tj. wymagającej zapłaty.

Rozliczenia międzyokresowe bierne i przychody przyszłych okresów (odsetki od pożyczek naliczone niezapadłe) stanowią 0,03% pasywów ogółem.

4. Rachunek zysków i strat

Zgodnie z ustawą o rachunkowości oraz ustalonymi przez Ministra Finansów szczególnymi zasadami rachunkowości Bankowego Funduszu Gwarancyjnego wynik finansowy Funduszu obejmuje:

Tabela 10. Rachunek zysków i strat w 2005 r.

Kategoria	2004		2005		Dyna- mika
	w tys. zł	struktura w %	w tys. zł	struktura w %	2004 = 100%
1. Przychody ogółem	171.049,6	100,0	180.365,5	100,0	105,5
w tym:					
– z działalności statutowej (prowizje i odsetki od udzielonych pożyczek)	22.407,1	13,1	18.361,9	10,2	82,0
– z tytułu bonów skarbowych	138.263,7	80,8	95.647,4	53,0	69,2
– z tytułu obligacji skarbowych	8.467,8	5,0	63.171,6	35,0	746,0
– z tytułu bonów pieniężnych	162,0	0,1	107,7	0,1	66,5
– odsetki od środków na rachunków w NBP	1.323,0	0,8	1.489,7	0,8	112,6
– pozostałe przychody	426,0	0,2	1.587,2	0,9	372,6
2. Koszty ogółem	19.412,4	100,0	19.031,0	100,0	98,0
w tym:					
– usługi obce	3.452,7	17,8	3.243,6	17,1	93,9
– koszty rzeczowe	666,5	3,4	691,8	3,6	103,8
– wynagrodzenia	10.633,4	54,8	10.694,6	56,2	100,6
– narzuty na wynagrodzenia	1.298,7	6,7	1.340,2	7,0	103,2
– amortyzacja	2.509,5	12,9	2.301,7	12,1	91,7
– rezerwy	150,0	0,8	0,0	0,0	0,0
– inne koszty	701,6	3,6	759,1	4,0	108,2
3. Nadwyżka bilansowa	151.637,2		161.334,5		106,4

Z działalności BFG

- ❖ przychody osiągnięte przez Fundusz w danym okresie sprawozdawczym,
- ❖ wynik z operacji finansowych odpowiadający różnicy pomiędzy ceną nabycia a aktualną ceną sprzedaży dłużnych papierów wartościowych,
- ❖ wszystkie zrealizowane w danym okresie sprawozdawczym przychody,
- ❖ wszystkie poniesione i wszystkie przypadające w danym okresie sprawozdawczym koszty działalności.

Sporządzony w oparciu o powyższe zasady rachunek zysków i strat wykazuje nadwyżkę bilansową w wysokości 161.334,5 tys. zł. W stosunku do stanu na koniec 2004 roku wzrosła ona o 6,4%.

W okresie sprawozdawczym koszty funkcjonowania BFG zmalały nominalnie o 2,0%, a przychody wzrosły o 5,5%.

Korzystną tendencję wykazaną po stronie przychodów można przypisać głównie wzrostowi przychodów z tytułu obrotu papierami wartościowymi spowodowanemu wyższym niż w poprzednim okresie wolumenem papierów wartościowych. Tendencję wzrostową wykazują także pozostałe przychody, na co wpływ miało przedawnienie zobowiązań Bankowego Funduszu Gwarancyjnego wobec deponentów Banku Staropolskiego SA.

IX. ORGANIZACJA BANKOWEGO FUNDUSZU GWARANCYJNEGO

1. Skład osobowy organów Funduszu

Ustawowymi organami Bankowego Funduszu Gwarancyjnego są Rada (11-osobowa) i Zarząd (5-osobowy).

W 2005 roku Rada pracowała w składzie:

Przewodniczący Rady:

Władysław Baka

Członkowie Rady:

Janusz Czarzasty

Bartosz Drabikowski

Wojciech Kwaśniak

Jacek Osiński

Ryszard Pazura

Krzysztof Pietraszkiewicz

Jan Szambelańczyk

Ewa Śleszyńska-Charewicz

Andrzej Wiśniewski

Grzegorz Wójtowicz

Zarząd IV kadencji pracował w składzie:	
Prezes Zarządu:	Ewa Kawecka-Włodarczak
Zastępca Prezesa Zarządu:	Hanna Krajewska
Członkowie Zarządu:	Maria Pawelska Jerzy W. Pietrewicz ¹²⁾ Marek Pyła

2. Organizacja Biura Funduszu

Bankowy Fundusz Gwarancyjny realizuje swoje ustawowe zadania poprzez Biuro, w którego strukturze wyodrębnionych jest 7 departamentów, stanowisko kontroli wewnętrznej i Sekretariat Rady Funduszu.

Poszczególne komórki organizacyjne wykonują następujące zadania:

- ❖ **Departament Gwarantowania Depozytów** wykonuje zadania wynikające z obowiązku zapewnienia przez Fundusz wypłat środków gwarantowanych deponentom oraz związane ze współpracą z zagranicznymi instytucjami gwarantowania depozytów;
- ❖ **Departament Działalności Pomocowej** realizuje zadania związane z udzielaniem pomocy finansowej bankom w sytuacji niebezpieczeństwa niewypłacalności (z funduszu pomocowego) oraz pożyczek z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych;
- ❖ **Departament Analiz** gromadzi i analizuje informacje dotyczące bieżącej sytuacji banków, sporządza oceny i prognozy rozwoju ich sytuacji, a także realizuje zadania związane z monitorowaniem sytuacji banków, którym Fundusz udzielił pomocy;
- ❖ **Departament Kontroli** realizuje zadania związane z kontrolą sytuacji banków, którym Fundusz udzielił pomocy oraz z realizacją funkcji kuratora;
- ❖ **Departament Finansowy** realizuje zadania związane z gospodarką finansową, prowadzeniem księgowości oraz rozliczeniami Funduszu;
- ❖ **Departament Prawny** zapewnia obsługę prawną Funduszu, reprezentuje Fundusz w postępowaniach sądowych i administracyjnych oraz przed innymi organami orzekającymi;
- ❖ **Departament Organizacyjny** zapewnia obsługę organizacyjną Zarządu i Biura Funduszu, prowadzi sprawy związane z zatrudnianiem pracowników, organizacją pracy, obsługą administracyjną oraz odpowiada za techniczną, informatyczną, lokalową i materialną infrastrukturę Biura;

---

¹²⁾ Z dniem 23 stycznia 2006 r. Jerzego W. Pietrewicza zastąpił Przemysław Morysiak.

Z działalności BFG

- ❖ **Stanowisko Kontroli Wewnętrznej** realizuje zadania związane z badaniem prawidłowości i zgodności działania komórek organizacyjnych Biura Funduszu z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi;
- ❖ **Sekretariat Rady** prowadzi obsługę merytoryczną, organizacyjną oraz techniczną Rady Funduszu w wykonywaniu zadań statutowych.

Ponadto istnieje pięć stałych, międzydepartamentalnych komitetów i zespołów:

- ❖ **Komitet ds. Zarządzania Aktywami**, który kształtuje i nadzoruje politykę lokowania wolnych środków finansowych Funduszu;
- ❖ **Komitet ds. Oceny Wniosków Pomocowych**, którego zadaniem jest opiniowanie przygotowywanych przez Departament Działalności Pomocowej wniosków w sprawie udzielenia bankom pomocy finansowej z funduszu pomocowego oraz pożyczek z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych;
- ❖ **Zespół ds. Systemu Informowania Kierownictwa**, do którego należy opracowywanie, monitorowanie oraz zapewnienie sprawnego funkcjonowania systemu przekazywania informacji kluczowych dla działalności Funduszu pomiędzy komórkami organizacyjnymi;
- ❖ **Zespół ds. Współpracy z Zagranicą**, którego zadaniem jest merytoryczne wspieranie współpracy z zagranicznymi instytucjami gwarantowania depozytów;
- ❖ **Zespół Redakcyjny Witryny Internetowej**, który zapewnia prawidłowe funkcjonowanie witryny internetowej Funduszu.

3. Działalność Zarządu Funduszu

W 2005 roku Zarząd BFG odbył łącznie 61 posiedzeń. Większość posiedzeń poświęcona była decyzjom z zakresu:

Tabela 11. Uchwały Zarządu BFG podjęte w 2005 r.

Liczba posiedzeń Zarządu BFG	61
Liczba podjętych uchwał przez Zarząd BFG, w tym:	118
– uchwały dotyczące realizacji gwarancji	21
– uchwały dotyczące działalności pomocowej	25
– uchwały dotyczące kontroli wykorzystania pomocy	42
– uchwały regulujące pozostałe obszary: dotyczące informacji i analiz systemu bankowego, gospodarki finansowej BFG oraz zagadnień organizacyjno-administracyjnych	30

- ❖ realizacji obowiązków wynikających z gwarantowania środków pieniężnych,
- ❖ udzielania pomocy finansowej bankom i kontroli prawidłowości jej wykorzystania,
- ❖ gromadzenia i analizowania informacji o bankach,
- ❖ unormowań prawnych dotyczących zadań i działalności Funduszu,
- ❖ gospodarki finansowej,
- ❖ organizacji pracy i działalności administracyjnej.

4. Działalność Rady Funduszu

W 2005 roku Rada Funduszu odbyła 12 posiedzeń plenarnych i podjęła 25 uchwał, wypełniając zadania określone w ustawie i statucie BFG.

W ramach uprawnień stanowiących Rada podjęła uchwały dotyczące ustalenia stawek procentowych tworzenia funduszu ochrony środków gwarantowanych i opłaty rocznej na fundusz pomocowy na 2006 rok. Ustalenie stawek Rada poprzedziła pracami analityczno-studialnymi. Poznaniu opinii i poglądów środowiska bankowego w tej kwestii służyło spotkanie Rady i Zarządu BFG z przedstawicielami banków. Propozycje stawek opłaty rocznej zostały skonsultowane również z Narodowym Bankiem Polskim.

Rada nadzorowała wykonanie zadań związanych z udzielaniem zwrotnej pomocy finansowej bankom, w tym z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych. Szczególną uwagę zwróciła na pełne wykorzystanie środków tego funduszu, aby BFG mógł najefektywniej wesprzeć procesy konsolidacyjne w sektorze banków spółdzielczych.

Co kwartał Rada analizowała wyniki monitorowania sytuacji finansowej banków korzystających z pomocy BFG. Również co kwartał oceniała realizację statutowego zadania wykonywania kontroli w bankach korzystających z pomocy BFG oraz pełnienia przez Fundusz funkcji kuratora nadzorującego realizację programu naprawczego przez jeden bank. Na podstawie tych analiz i ocen formułowała wnioski i zalecenia usprawniające działania Funduszu w tych obszarach.

Rada systematycznie (co kwartał) oceniała sytuację w sektorze bankowym, szczególną uwagę poświęcając bankom o pogarszającym się standingu finansowym. Podstawą oceny były analizy i informacje przedstawiane przez Zarząd, uzupełnione o systematyczne przeglądy prasowe zawierające artykuły o sytuacji i problemach banków. Istotnym elementem funkcjonowania Rady było zapoznawanie się na każdym posiedzeniu z informacją Zarządu o bieżących problemach występujących w działalności Funduszu.

Sprawując nadzór nad działalnością Funduszu, Rada rozpatrywała kwartalne sprawozdania Zarządu z działalności. Oceniała także realizację planu

działalności BFG na 2005 rok oraz zaleceń Rady, uściślających zadania ujęte w tym planie.

Rada zapoznawała się z opiniami banków na temat działalności Funduszu i pożądanym kierunków jego działalności. Służyły temu robocze spotkania z przedstawicielami banków, organizowane z inicjatywy Funduszu lub przez Związek Banków Polskich, a także informacje przedstawiane Radzie przez jej członków reprezentujących Związek Banków Polskich.

Istotną rolę w wykonywaniu funkcji kontrolno-nadzorczej Rady nad działalnością Funduszu i jego Zarządu spełniały zespoły problemowe, które przygotowywały na posiedzenia Rady projekty opinii i stanowisk w ważniejszych sprawach. Zespoły Rady ds. działalności pomocowej oraz prawnno-organizacyjny m.in. opiniowały projekt porozumienia *w sprawie przedmiotu, zakresu, trybu i terminów przekazywania BFG informacji przez NBP* oraz projekt zarządzenia Prezesa NBP *w sprawie zakresu, trybu i terminów przekazywania informacji do BFG*. Zespół ds. działalności pomocowej opiniował uchwały Zarządu w sprawie udzielania pomocy. Zespół ds. prawnno-organizacyjnych przygotował opinię projektu stanowiska w sprawie niektórych konsekwencji przeniesienia działalności bankowej z banku krajowego do oddziału instytucji kredytowej. Zespół Rady ds. gospodarki finansowej m.in. opiniował propozycje podziału nadwyżki bilansowej BFG za rok 2004 oraz założenia, a następnie projekt planu finansowego Funduszu na 2006 rok. Zespoły problemowe przedstawiały Radzie opinie o sprawozdaniach kwartalnych Zarządu z działalności BFG.

W 2005 roku Rada wiele uwagi poświęciła problemom współpracy Funduszu z instytucjami gwarancyjnymi krajów członkowskich Unii Europejskiej. Przedmiotem szczególnego zainteresowania Rady były skutki przemian zachodzących w sektorze bankowym dla polskiego systemu gwarantowania depozytów, w tym zwłaszcza następstwa przekształcania się banków z udziałem kapitału zagranicznego w Polsce w oddziały instytucji kredytowych i ich wychodzenia z polskiego systemu gwarantowania depozytów oraz kwestia odpowiedzialności gwarancyjnej instytucji kredytowych dokonujących operacji transgranicznych w Polsce.

Członkowie Rady współuczestniczyli w opracowaniu książki pt. „Systemy gwarantowania depozytów w Polsce i na świecie. Dziesięć lat Bankowego Funduszu Gwarancyjnego”, wydawaniu kwartalnika „*Bezpieczny Bank*”, a także organizowaniu seminariów poświęconych tematyce bezpieczeństwa systemu bankowego i gwarantowaniu depozytów z udziałem przedstawicieli środowiska naukowego i praktyków.

X. DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNO-PROMOCYJNA

Z punktu widzenia upowszechniania wiedzy o BFG w 2005 roku ważny element stanowiły opracowania uwzględniające dziesięcioletnią działalność i dorobek Funduszu, a zwłaszcza:

- ❖ książka pt.: „Systemy gwarantowania depozytów w Polsce i na świecie. Dziesięć lat Bankowego Funduszu Gwarancyjnego”,
- ❖ rozszerzona wersja „Raportu rocznego BFG za 2004” zawierająca dodatek „10 lat działalności BFG – synteza liczbowa i kalendarium”,
- ❖ Biuletyn BFG zawierający m.in. informacje o działalności Funduszu w ostatnich 10 latach,
- ❖ artykuły oraz wywiady prasowe i radiowe z członkami Zarządu (m.in. w: „Rzeczpospolitej”, „Gazecie Bankowej”, „Nowym Życiu Gospodarczym”, „Eurostudencie”, radiu PIN).

Kontynuowana była również działalność w zakresie propagowania wiedzy o systemie gwarantowania depozytów w formie druku folderów informacyjnych, udostępnianych klientom banków.

W siedzibie Funduszu zorganizowano 2 seminaria z udziałem przedstawicieli nauki i praktyki bankowej. Były one poświęcone przedyskutowaniu ewolucji funkcji gwarancyjnej i pomocowej BFG oraz kierunków zmiany zasad jej finansowania w świetle dotychczasowych doświadczeń krajowych i zagranicznych, z uwzględnieniem uwarunkowań zewnętrznych, w tym wynikających z przemian struktury sektora bankowego oraz ekspansji nowych technologii bankowych. Ukazały się 3 kolejne numery czasopisma BFG „Bezpieczny Bank”, poświęconego zagadnieniom gwarancji depozytów i bezpieczeństwa finansowego banków. Publikowane w nich artykuły były istotnym źródłem informacji nie tylko o polskim systemie gwarantowania depozytów, ale również o rozwiązaniach zagranicznych oraz o najważniejszych zmianach regulacyjnych dotyczących sektora bankowego. Ponadto przygotowano do druku numer specjalny czasopisma w języku angielskim, poświęcony międzynarodowemu seminarium, zorganizowanemu wspólnie przez BFG i Europejskie Forum Gwarantów Depozytów (EFDI).

Istotną formą propagowania wiedzy o działalności BFG były także referaty wygłoszone przez przedstawicieli Funduszu na seminariach i konferencjach krajowych oraz zagranicznych.

Ważnym elementem kształtowania wiedzy o BFG, zwłaszcza wśród pracowników banków i ich klientów, była – aktualizowana na bieżąco – witryna internetowa Funduszu (www.bfg.pl). Odniesienia do strony internetowej BFG znajdują się również na stronach banków.

Z działalności BFG

Odpowiadając na liczną korespondencję elektroniczną, przekazywano informacje dotyczące sposobu wykonywania zadań wynikających z ustawy o BFG nie tylko osobom korzystającym z usług bankowych, ale także studentom i pracownikom naukowym, którzy specjalizują się w problematyce finansowo-bankowej.

W omawianym okresie podpisane zostało także porozumienie pomiędzy BFG i Narodowym Bankiem Polskim w sprawie udostępniania portalowi edukacyjnemu NBP opracowań przygotowywanych przez pracowników Funduszu.

Problemy i poglądy

Katarzyna Armacińska, Kinga Jamrozik-Kierc

WPŁYW WPROWADZENIA MSSF NA WYNIKI FINANSOWE BANKÓW NA PODSTAWIE JEDNOSTKOWYCH SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH ZA 2005 R.*)

Celem niniejszego opracowania jest ocena wpływu wdrożenia przez banki nowych zasad rachunkowości na ich jednostkowe sprawozdania finansowe. Analizie poddane zostały główne zmiany w prezentacji sprawozdań finansowych, a także obszary, w których występują istotne różnice pomiędzy Polskimi Standardami Rachunkowości oraz Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości i Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (dalej MSSF).

Dokonana w tym opracowaniu ocena została przeprowadzona na podstawie sprawozdań finansowych banków za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2005 r., które są dostępne na stronach internetowych tych podmiotów. Niniejsze opracowanie jest uzupełnieniem i rozwinięciem informacji zawartych w materiale prezentowanym w wydaniu *Bezpiecznego Banku* nr 4(29) 2005 pt. „Wpływ wprowadzenia Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) na wybrane wielkości finansowe banków stosujących MSSF do sprawozdań jednostkowych” i składa się z trzech zasadniczych części:

- ❖ W części I omówiono przyczyny powodujące trudności z wdrożeniem międzynarodowych standardów oraz przedstawiono konsekwencje wprowadzenia przez banki nowych regulacji.
- ❖ W części II zaprezentowano kluczowe z punktu widzenia oceny banków obszary, w których różnice pomiędzy międzynarodowymi a polskimi standardami rachunkowości są istotne.

---

*) Autorki artykułu pracują w Departamencie Analiz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego.

- ❖ W części III omówiono wpływ wdrożenia nowych standardów na wybrane wielkości finansowe banków stosujących MSSF do sprawozdań jednostkowych. W części tej zamieszczono także ilustrację graficzną korekt wynikających z zastosowania nowych zasad rachunkowości odniesionych na kapitały własne, wynik finansowy za 2004 r. oraz sumę bilansową w analizowanej grupie banków.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że sprawozdania roczne są dużo lepszej jakości od sprawozdań finansowych za I półrocze 2005 r. Szczegółowsze są również opisy zamieszczane przez banki w informacjach dodatkowych, dotyczące przyjętych zasad rachunkowości. Należy jednak stwierdzić, iż sprawozdania finansowe nadal istotnie różnią się pomiędzy sobą zarówno formą, jak i zawartością informacyjną.

I. CHARAKTERYSTYKA GRUPY BANKÓW STOSUJĄCYCH MSSF DO JEDNOSTKOWYCH SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH ORAZ PRZYCZYNY TRUDNOŚCI ZWIĄZANYCH Z WPROWADZENIEM NOWYCH REGULACJI

Wprowadzenie

Podstawowym założeniem przyjętym w trakcie prac zarówno nad poprzednim jak i niniejszym opracowaniem było posługiwanie się danymi pochodzącymi z jednostkowych sprawozdań finansowych, które są publikowane na stronach internetowych banków.

W prezentowanym w grudniu 2005 r. opracowaniu na temat wpływu wdrożenia MSSF na jednostkowe sprawozdania finansowe banków analizą zostało objętych dziesięć banków komercyjnych, notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych, które na stronach internetowych opublikowały śródroczne jednostkowe sprawozdania finansowe. W niniejszym opracowaniu włączono do analizy cztery banki stosujące MSSF do przygotowywania jednostkowych sprawozdań finansowych, które pomimo braku formalnego wymogu w tym zakresie, zamieszczają takie sprawozdania na stronach internetowych.

Zaprezentowana w poprzednim materiale ocena wpływu wdrożenia MSSF na wyniki finansowe banków miała charakter wstępny, z uwagi na fakt, iż podane w sprawozdaniach finansowych informacje były często bardzo ogólne. Nałożony przez MSSF obowiązek przedstawienia szczegółowych informacji w ujawnieniach dodatkowych nie we wszystkich bankach został w pełni zrealizowany. Zaprezentowane noty objaśniające nie zawsze zawierały wystarczająco szczegółowe informacje, które pozwalałyby na eliminację wątpliwości interpretacyjnych. W informacji dodatkowej do sprawozdań finansowych banków obserwowano w wielu przypadkach brak ujawnień dotyczących założeń odnoszących się do istotnych szacunków, szczególnie w zakresie odpisów aktualizujących należności,

Problemy i poglądy

rezerw i podatku odroczonego. Należy stwierdzić, że opublikowane przez banki sprawozdania finansowe za rok zakończony 31.12. 2005 r. zawierały dużo więcej szczegółowych informacji w notach dodatkowych.

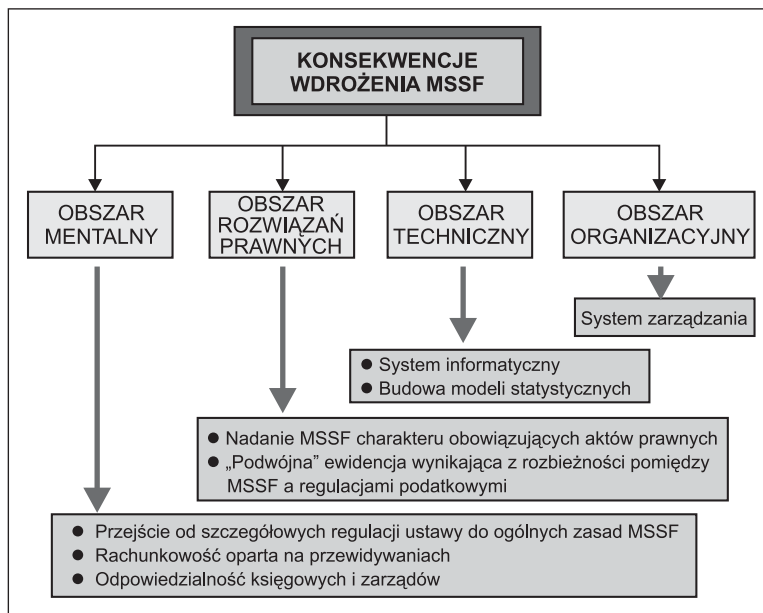
Sposób i tryb wdrożenia MSSF w bankach zależał od wielu czynników: decyzji zarządów i rad nadzorczych, potencjału kadrowego pracowników banków, często także kondycji finansowej banku.

Należy stwierdzić, że przejście od szczegółowych regulacji ustawy o rachunkowości, do stosunkowo ogólnych zasad zawartych w międzynarodowych standardach było dla banków trudne. Brak stabilnej platformy MSSF utrudniał implementację standardów.

Znaczącym wyzwaniem dla banków okazała się konieczność stworzenia własnego wzoru sprawozdania finansowego, zwłaszcza że nie ma jednego narzuconego formatu takiego dokumentu. Obowiązujące dotąd przepisy ustawy o rachunkowości i szczegółowe zasady rachunkowości dla banków wskazywały poszczególne pozycje sprawozdania finansowego i dodatkowe objaśnienia, które powinny zostać ujawnione. MSSF nie są tak szczegółowe. Analiza jednostkowych sprawozdań finansowych opublikowanych przez banki pokazuje różnorodne podejście do kształtowania zawartości sprawozdań, co ogranicza porównywalność danych różnych banków.

*Trudności
z wdrożeniem
MSSF*

Rysunek 1.

*Konsekwencje
wdrożenia
MSSF*

Źródło: Opracowanie własne.

*Polskie banki
stosujące
MSSF do
sprawozdań
jednostkowych
i skonsolido-
wanych*

Poniżej zaprezentowano krótką charakterystykę banków stosujących międzynarodowe standardy oraz wybrane spośród nich banki objęte analizą w niniejszym opracowaniu.

WZA w przypadku 18 banków krajowych podjęły decyzje o stosowaniu od dnia 1 stycznia 2005 r. MSSF dla potrzeb przygotowania sprawozdania jednostkowego. W porównaniu do pierwotnego opracowania liczba banków zwiększyła się o 4, co znaczy, że dopiero w II półroczu 2005 r. WZA tych banków podjęły decyzje w tym zakresie.

a) Banki emitenci papierów wartościowych dopuszczonych do publicznego obrotu:

- Powszechna Kasa Oszczędności BP SA,
- Bank Polska Kasa Opieki SA,
- Bank Handlowy w Warszawie SA,
- Bank BPH SA,
- ING Bank Śląski SA,
- Bank Zachodni WBK SA,
- BRE Bank SA,
- Kredyt Bank SA,
- Nordea Bank Polska SA,
- DZ Bank Polska SA,

b) Banki wchodzące w skład grupy kapitałowej, w której jednostka dominująca sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe zgodnie z MSSF:

- BPH Bank Hipoteczny SA,
- Danske Bank Polska SA,
- BNP Paribas Bank Polska SA,
- Raiffeisen Bank Polska SA,
- Deutsche Bank PBC SA,
- Volkswagen Bank Polska SA,
- Bank DnB NORD SA,

c) Bank emitent ubiegający się o dopuszczenie do publicznego obrotu:

- Bank Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych SA.

*Polskie banki
stosujące
MSSF
wyłącznie
do sprawozdań
skonsolido-
wanych*

W przypadku trzech banków emitentów papierów wartościowych dopuszczonych do publicznego obrotu, WZA nie podjęły decyzji o sporządzaniu od 1 stycznia 2005 r. jednostkowego sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF. Są to:

- ❖ Bank Millennium SA,
- ❖ Bank Ochrony Środowiska SA,
- ❖ Fortis Bank Polska SA.

Problemy i poglądy

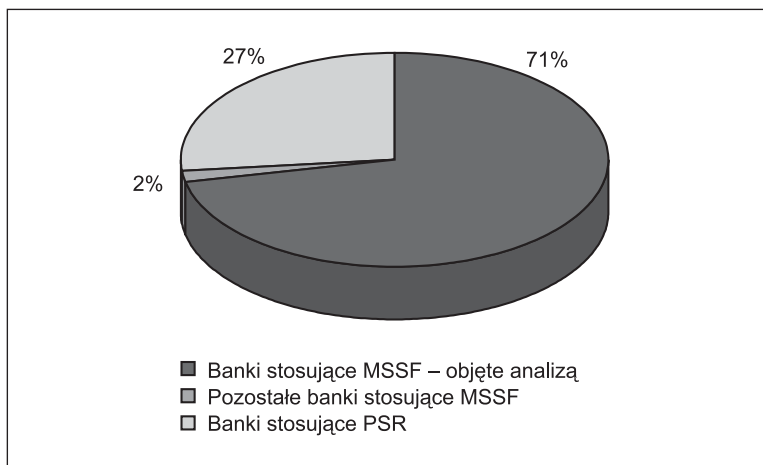
Z uwagi na ograniczoną dostępność raportów finansowych, analiza w niniejszym opracowaniu objęta została opublikowane na stronach internetowych banków roczne jednostkowe sprawozdania finansowe:

- ❖ wymienionych 10 banków, notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie,
- ❖ 3 banków wchodzących w skład grupy kapitałowej, w której jednostka dominująca sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe zgodnie z MSSF, tj. BPH Banku Hipotecznego SA, Raiffeisen Banku Polska SA, Deutsche Banku PBC S.A.,
- ❖ 1 banku emitenta ubiegającego się o dopuszczenie do publicznego obrotu, tj. Banku Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych SA.

Banki stosujące międzynarodowe standardy do sporządzania jednostkowych sprawozdań finansowych stanowią pod względem liczebności prawie jedną trzecią banków komercyjnych działających w Polsce, jednak z uwagi na fakt, iż są to jedne z największych banków pod względem poziomu sumy bilansowej, grupa ta istotnie wpływa na kształtowanie średnich wielkości w sektorze banków komercyjnych.

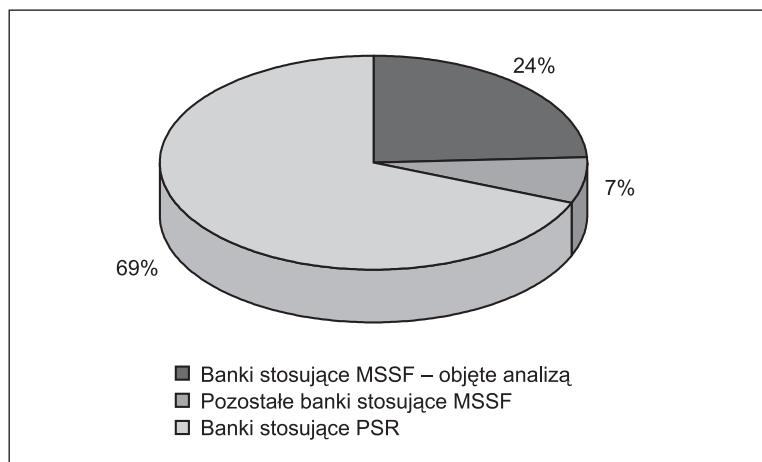
Na wykresach poniżej zaprezentowano udział wszystkich banków stosujących MSSF, w tym banków objętych analizą w niniejszym opracowaniu, w sumie bilansowej sektora banków komer-

Wykres 1. Banki stosujące MSSF wg stanu na 31.12.2005 r. wg wielkości sumy bilansowej netto

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań WEBIS na 31.12.2005 r.

Wykres 2. Banki stosujące MSSF wg stanu na 31.12.2005 r. wg liczby banków

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań WEBIS na 31.12.2005 r.

cyjnych oraz udział ww. banków w całej populacji banków komercyjnych.

Jak wynika z powyższych wykresów, suma bilansowa 18 banków komercyjnych, które do jednostkowych sprawozdań finansowych za 2005 r. zastosowały MSSF, stanowiła wg stanu na dzień 31.12.2005 r. 73% sumy bilansowej sektora banków komercyjnych, z czego 71% sumy bilansowej tego sektora stanowiły banki objęte analizą w niniejszym opracowaniu.

II. OBSZARY, W KTÓRYCH SKALA KOREKT WYNIKAJĄCA Z WDROŻENIA MSSF BYŁA NAJWIĘKSZA

Wprowadzenie

W niniejszej części omówiono obszary, w których odnotowano największe korekty wynikające z przejścia z polskich zasad rachunkowości na międzynarodowe standardy. Są to:

- ❖ utrata wartości aktywów finansowych, w tym odpisy aktualizujące wartość należności,
- ❖ ujęcie i wycena zobowiązań finansowych, w tym preferencyjnej pożyczki z BFG,
- ❖ wycena oraz ujmowanie inwestycji w jednostki zależne, współzależne i stowarzyszone,

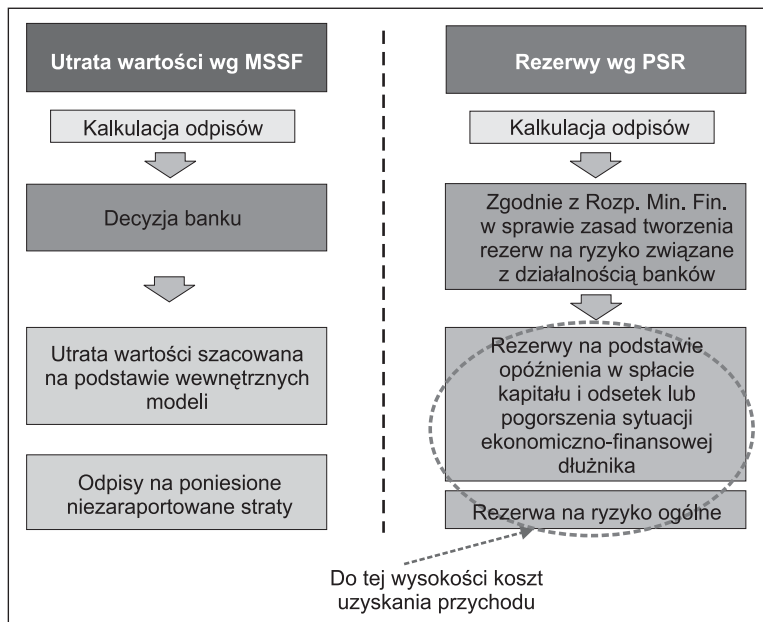
- ❖ wycena i rozliczenie wartości firmy,
- ❖ wycena środków trwałych,
- ❖ szacowanie odroczonego podatku dochodowego.

1. Utrata wartości aktywów finansowych – odpisy aktualizujące wartość należności

Wprowadzenie przez banki z dniem 1.01.2005 r. oceny wartości ekspozycji kredytowych, opartej na analizie utraty wartości zgodnie z MSR 39, jest istotną zmianą w zakresie szacowania ryzyka kredytowego i będzie miało charakter długookresowy.

Zgodnie z MSSF wycena ekspozycji kredytowych oraz ustalanie odpisów z tytułu utraty wartości dokonywane są na podstawie wewnętrznych modeli (w oparciu o ściśle określone w MSSF kryteria), bazujących na własnej ekspertyzie i doświadczeniu banków. Natomiast polskie standardy określają wspólne dla wszystkich banków kryteria oceny ekspozycji, a wysokość odpisów na rezerwy celowe określona jest w rozporządzeniu Ministra Finansów w odniesieniu do poszczególnych klas ekspozycji. W zaistniałej sytuacji pojawia się problem braku pełnej porównywalności zarówno jakości, jaki

Rysunek 2.

*Porównanie
kalkulacji
odpisów MSSF
z rezerwami
wg PSR*

Źródło: Opracowanie własne.

i wartości kredytów wykazywanych przez banki stosujące różne zasady rachunkowości (polskie i MSSF) w sprawozdaniach finansowych. Brak porównywalności danych w tym zakresie występuje także pomiędzy bankami stosującymi międzynarodowe standardy.

Etapy postępowania w procesie ustalania utraty wartości

Proces ustalania odpisów z tytułu utraty wartości jest kilkuetapowy. Poniżej omówiono, w jaki sposób banki zaprezentowały w sprawozdaniach finansowych poszczególne etapy tego procesu.

W pierwszym etapie banki oceniają, czy zaangażowanie jest indywidualnie istotne czy nie. Podstawowym kryterium stosowanym przez banki do takiej oceny jest wartość ekspozycji kredytowej.

Należności indywidualnie istotne

W grupie analizowanych banków tylko w trzech przypadkach zostały zaprezentowane informacje na temat wartości zaangażowań kredytowych, dla których przeprowadzane są testy na indywidualną utratę wartości. Należności indywidualnie istotne w przypadku:

- ❖ Deutsche Banku PBC SA stanowią zaangażowania, których kwota przekracza równowartość 1 mln euro,
  - ❖ Nordea Banku Polska SA to zaangażowania powyżej 100 tys. zł,
  - ❖ Banku Zachodniego WBK SA to zaangażowania powyżej 2 mln zł.
- Bank BPH SA zamieścił ogólną informację, że limity podziału są ustalane odrębnie dla klientów sektora osób fizycznych i podmiotów gospodarczych.

Homogeniczne portfele

Należności niezaklasyfikowane jako podlegające indywidualnej ocenie grupowane są w homogeniczne portfele, budowane w oparciu o wspólne charakterystyki ryzyka kredytowego, specyficzne dla określonych grup klientów i produktów. Zamieszczane w sprawozdaniach informacje w tym zakresie były bardzo ogólne i tylko jeden bank zaprezentował w notach objaśniających podział na homogeniczne portfele.

Obiektywne przesłanki utraty wartości

W drugim etapie banki dokonują oceny, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości odrębnie dla zaangażowań indywidualnie istotnych i dla poszczególnych portfeli. W większości analizowanych banków czynnikiem decydującym o rozpoznanej utracie wartości zarówno w ocenie indywidualnej, jak i w analizie portfelowej jest przeterminowanie w spłacie. Tylko dwa banki podały precyzyjną informację, iż przesłanką do stwierdzenia utraty wartości jest opóźnienie w spłacie wynoszące co najmniej 90 dni.

Szacowanie utraty wartości

Po stwierdzeniu przesłanek utraty wartości następuje szacowanie utraty wartości, które dokonywane jest na podstawie modeli przepływów pieniężnych. Banki wykorzystują w tym celu wewnętrzne aplikacje, które często były opracowywane we współpracy i w oparciu o doświadczenia jednostek dominujących. Stosowanie odmiennych modeli oceny prawdopodobieństwa utraty wartości powoduje, że te same należności w różnych bankach mogłyby zostać zaklasyfikowane do różnych grup ryzyka (tj. uznanych za zagrożone lub niezagrożone utratą wartości).

Przy szacowaniu utraty wartości ważna jest metoda ustalania stopy dyskontowej. W praktyce banki wykorzystują przy modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych pierwotną efektywną stopę procentową (tj. efektywną stopę procentową ustaloną w momencie początkowego ujęcia ekspozycji kredytowej).

Ponadto, w modelach oceny utraty wartości, wykorzystywane są szacunki odzyskiwalności kredytów oraz skuteczności realizacji zabezpieczeń na podstawie gromadzonych przez banki i regularnie aktualizowanych statystyk dotyczących historycznej skuteczności windykacji, oraz bieżącej wartości rynkowej poszczególnych typów zabezpieczeń.

Dla ekspozycji kredytowych, dla których nie wystąpiły przesłanki utraty wartości, banki przeprowadzają analizę prawdopodobieństwa utraty wartości na podstawie koncepcji strat już poniesionych, ale jeszcze niezareportowanych (IBNR – Incurred but not Reported Loss), która szacowana jest w oparciu o doświadczenia historyczne dotyczące częstotliwości strat dla kredytów o podobnym charakterze ryzyka. Utrata wartości szacowana jest dla wszystkich kredytów niehomogenicznych oraz ekspozycji kredytowych w ramach homogenicznych portfeli, dla których na poprzednim etapie oceny nie wystąpiły przesłanki utraty wartości.

Zmiany wynikające z wdrożenia nowych standardów spowodowały powstanie istotnych rozbieżności pomiędzy zasadami rachunkowości wynikającymi z MSR 39 a regulacjami prawa podatkowego. Zgodnie z art. 38c UPDOP¹⁾ – banki, które sporządzają sprawozdania finansowe zgodnie z MSSF, mogą zaliczyć do kosztów uzyskania przychodów rezerwy na poniesione, ale jeszcze niezareportowane straty (IBNR) do wysokości rezerwy na ryzyko ogólne, która zostałaby utworzona zgodnie z art. 130 ustawy Prawo bankowe²⁾. Wysokość tej rezerwy powinna być określona zgodnie z regulami wskazanymi w MSR 39. Należy dodać, że odpisy z tytułu utraty wartości należności również będą stanowiły koszt uzyskania przychodu tylko do wysokości przewidzianej w polskich zasadach rachunkowości. Zatem banki stosujące MSSF, aby skorzystać z dopuszczonych przez prawo podatkowe pomniejszeń podstawy opodatkowania, będą zmuszone do prowadzenia „podwójnej” ewidencji w tym zakresie.

Dokonując oceny jakości należności w przypadku banków stosujących międzynarodowe standardy należy pamiętać, że pod pojęciem należności zagrożone utratą wartości w różnych bankach mogą występować należności o różnym poziomie ryzyka. Analizując jakość portfela kredytowego ważne jest, aby zwracać uwagę na należności

Straty już poniesione, ale jeszcze niezareportowane

MSSF – skutki podatkowe

Wnioski

---

¹⁾ Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych z dnia 15.02.1992 r. (z późn. zm.).

²⁾ Standardy nie dopuszczają tworzenia rezerwy na ryzyko ogólne, która w rozumieniu prawa podatkowego stanowi koszt uzyskania przychodu.

spisywane przez banki w okresie sprawozdawczym w ciężar dokonanych odpisów z tytułu utraty wartości. Przy czym istotne są nie tylko kwoty spisanych należności, ale także przyjęta i stosowana przez poszczególne banki polityka rachunkowości. Oceniając ryzyko kredytowe banków stosujących MSSF powinno się wnikliwie badać poziom odpisów na należności zagrożone utratą wartości oraz na poniesione niezareportowane straty.

Wydaje się, iż najbardziej miarodajnymi wskaźnikami wykorzystywanymi do oceny będą, m.in., relacja odpisów z tytułu utraty wartości należności do wysokości należności zagrożonych utratą wartości, relacja odpisów z tytułu utraty wartości należności do wielkości całego portfela oraz relacja odpisów z tytułu utraty wartości należności i odpisów na poniesione, ale jeszcze niezareportowane straty do wielkości całego portfela. W trakcie oceny jakości należności istotne może okazać się badanie relacji pomiędzy odpisami na należności zagrożone utratą wartości a odpisami na poniesione niezareportowane straty. Im mniej należności zaklasyfikowanych zostało do portfela narażonego na utratę wartości, tym większe prawdopodobieństwo wystąpienia niezareportowanych strat.

W przypadku badania jakości należności wydaje się istotne, aby poza oceną danych liczbowych wnikliwie analizować informacje w zakresie stosowanej przez banki polityki rachunkowości, które powinny być ujęte w notach dodatkowych do sprawozdania finansowego. Przeprowadzenie takiej oceny na podstawie sprawozdań finansowych WEBIS jest w praktyce niemożliwe.

2. Ujęcie i wycena zobowiązań finansowych

Zgodnie z MSR 39 *Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena* w momencie początkowego ujęcia składnik zobowiązania finansowego wycenia się w wartości godziwej (...) po początkowym ujęciu, jednostka wycenia wszystkie zobowiązania finansowe wg zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej (ESP).

*Ujęcie
i wycena
zobowiązania
z tyt. pożyczki
BFG*

W grupie banków korzystających z pomocy finansowej Funduszu zaobserwowano niejednorodny sposób wyceny i prezentacji zobowiązań z tytułu pożyczek z BFG. Powyższe wynika z faktu, że w MSSF brak jest jednoznacznych wytycznych w zakresie wyceny i prezentacji pożyczek preferencyjnych o charakterze zbliżonym do pożyczek z Funduszu. W konsekwencji w sprawozdaniach finansowych poszczególnych banków pożyczka z BFG jest prezentowana zarówno:

- ❖ według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej (ESP), jak i
- ❖ w wartości nominalnej.

Jako uzasadnienie pierwszego podejścia banki podają cytowany na początku zapis odnoszący się do wszystkich zobowiązań finansowych wynikających z MSR 39 i rozpoznają preferencyjne pożyczki przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej w oparciu o rynkowe stopy procentowe. Natomiast niektóre banki wykazują w bilansie pożyczkę z BFG wg wartości nominalnej z uwagi na nieistotną różnicę pomiędzy kwotą pożyczki wykazywaną wg zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem ESP a kwotą pożyczki wykazywaną w wartości nominalnej.

BISE SA wykazuje pomoc finansową Funduszu udzieloną Bankowi Cukrownictwa „Cukrobank” SA na usunięcie stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności³⁾ w wartości nominalnej, natomiast koszty odsetkowe z tytułu tej pożyczki są wykazywane przez Bank z zastosowaniem określonej w umowie stopy procentowej, która została ustalona poniżej warunków rynkowych.

Przykłady

Audytor badający sprawozdanie finansowe BISE SA za 2005 r. zwrócił uwagę, iż zgodnie z MSSF pożyczki z pożyczki niskooprocentowanej, otrzymanej na pokrycie strat już poniesionych, ujmuje się w rachunku zysków i strat jako przychody w okresie, w którym pożyczka stała się należna. Ze względu na fakt, iż z uzyskaną pożyczką nie są związane żadne warunki wymagające spełnienia w przyszłości, a wszystkie straty związane z warunkami określonymi w przeszłości zostały poniesione, pożyczka w momencie początkowego ujęcia powinna zostać wyceniona w wartości godziwej, a stopa procentowa użyta do określenia wartości godziwej powinna być stopą procentową, według której bank rozpoznaje koszty odsetkowe.

Uwzględniając powyższe audytor badający sprawozdanie BISE SA, zwrócił uwagę, iż na dzień 31.12.2004 r. i 31.12.2005 r. kapitały własne Banku powinny być wyższe odpowiednio o 4,13% i 1,75% (bez uwzględnienia efektu podatku odroczonego). Natomiast wynik finansowy netto za lata zakończone 31.12.2004 r. i 31.12.2005 r. odpowiednio niższy, co oznacza, że na koniec 2004 r. Bank pogłębiłby stratę bieżącą ponad pięciokrotnie (do kwoty -2665 tys. zł), a w 2005 r. wynik finansowy uległby obniżeniu o 70% do kwoty 986 tys. zł.

Bank BPH SA wykazuje pożyczkę z BFG przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej w oparciu o rynkowe stopy procentowe. Środki pomocowe otrzymane w związku z nabyciem PKBL SA zostały przeszacowane do wartości godziwej na dzień przejęcia PKBL przez Bank BPH SA, tj. na 01.07.1999 r. Różnica pomiędzy wartością przeszacowaną a nominalną pożyczek o preferencyjnym oprocentowaniu otrzymanych w związku z przejęciem PKBL, jest amortyzowana przez cały okres trwania pożyczek. Wartość tych poży-

---

³⁾ W dniu 30.09.2002 r. w związku z fuzją BISE SA z Bankiem Cukrownictwa „Cukrobank” SA nastąpiło przejęcie pożyczki przez BISE SA.

czek w sprawozdaniu wg MSSF na 31.12.2004 r. jest niższa od wartości wykazywanej w PSR o 66 974 tys. zł, a kapitały własne odpowiednio wyższe o tę kwotę, tj. o 1,13%. Na 31.12.2004 r. obciążenia z tytułu amortyzacji kwoty różnicy pomiędzy kwotą przeszacowaną a nominalną tych zobowiązań wg MSSF wyniosło 23 166 tys. zł i jest wykazywane jako koszty odsetkowe, co przyczyniło się do obniżenia poziomu wyniku finansowego za 2004 r. o 2,92%.

Wniosek

Od sposobu ujęcia zobowiązania finansowego – w tym także preferencyjnej pożyczki z BFG – w sprawozdaniu finansowym zależy sposób jego wyceny. Wycena zobowiązań finansowych pozwala na ustalenie wartości bilansowej danego składnika zobowiązań. Powyższe może skutkować zmianami w poziomie szacowanej wysokości podatku odroczonego – w następstwie rozpoznania różnic przejściowych pomiędzy wartością bilansową tych zobowiązań, a ich wartością podatkową. Istotne jest, że od przyjętych przez poszczególne banki zasad wyceny zobowiązań finansowych zależy poziom wykazywanego w sprawozdaniu wyniku finansowego netto oraz kapitałów własnych.

3. Inwestycje w jednostki zależne, współzależne i stowarzyszone

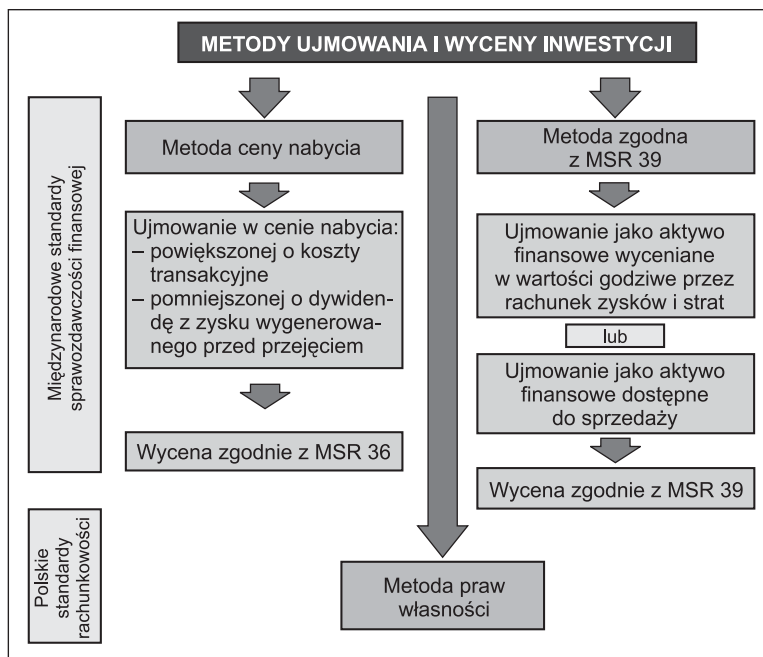
W jednostkowych sprawozdaniach finansowych inwestycje w jednostki zależne, współzależne i stowarzyszone ujmuje się albo po cenie nabycia, tj. zgodnie z MSR 27⁴⁾, albo zgodnie z MSR 39⁵⁾ jako aktywo finansowe wyceniane w wartości godziwej przez RZiS lub jako aktywo finansowo dostępne do sprzedaży. Nie jest natomiast dozwolone stosowanie dopuszczalnej w PSR metody praw własności. Wszystkie inwestycje w ramach jednej kategorii (tj. wszystkie jednostki zależne i wszystkie jednostki stowarzyszone) muszą być ujmowane wg jednolitych zasad. Ponadto ta sama metoda musi być przyjęta w sprawozdaniach jednostkowych i skonsolidowanych. Dla jednostek wycenianych zgodnie z MSR 39 jednolita musi być też polityka rachunkowości, tzn. jednostka zaklasyfikowana w sprawozdaniu skonsolidowanym jako „aktywo finansowe wyceniane w wartości godziwej poprzez RZiS” nie może być w sprawozdaniu jednostkowym zaklasyfikowana do grupy „aktywa finansowe dostępne do sprzedaży”.

---

⁴⁾ MSR 27 – Skonsolidowane sprawozdania finansowe i inwestycje w jednostkach zależnych.

⁵⁾ MSR 39 – Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena.

Rysunek 3.

Prezentacja graficzna metod ujmowania i wyceny inwestycji w jedn. podporządkowane

Źródło: Opracowanie własne.

Według MSR 27 inwestycje w jednostki podporządkowane ujmowane są po cenie nabycia/koszcie, tj. wg wartości godziwej pomniejszonej o dające się przypisać koszty transakcyjne. Jest to podejście spójne z wymogami międzynarodowych standardów, co do początkowego ujęcia aktywów niepieniężnych takich, jak rzeczowe aktywa trwałe bądź wartości niematerialne.

Cena nabycia inwestycji ulega pomniejszeniu o kwotę przekazanej dywidendy w stopniu odpowiadającym poziomowi dywidendy sprzed daty przejęcia. Pozostała kwota dywidendy (pochodząca z zysku wygenerowanego po dacie przejęcia) traktowana jest jako dochód z inwestycji.

Po początkowym ujęciu inwestycje badane są pod kątem wystąpienia przesłanek utraty wartości, a w przypadku zaistnienia przesłanek wskazujących na to, że mogło dojść do utraty wartości inwestycji, poddawane testom zgodnie z MSR 36⁶⁾. Ewentualna utrata wartości powinna w pierwszej kolejności zostać przypisana do nierozliczonej wartości firmy.

Metoda ceny nabycia

⁶⁾ MSR 36 – Utrata wartości aktywów.

Metoda zgodna z MSR 39

Jednostka zależna jest początkowo ujmowana wg ceny nabycia, a następnie klasyfikowana jako „składnik aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez RZiS”, lub jako „aktywa finansowe dostępne do sprzedaży”. Niezależnie od metody klasyfikacji inwestycja podlega wycenie według wartości godziwej jednakże skutki wyceny ujmowane są:

- ❖ w przypadku aktywów wycenianych w wartości godziwej przez RZiS – w rachunku zysków i strat,
- ❖ w przypadku aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży – w kapitałach.

Korekty związane z zastosowaniem MSSF

W momencie przejścia na MSSF większość analizowanych banków dokonała korekt inwestycji w jednostki podporządkowane. Wiązały się one przede wszystkim z:

- ❖ koniecznością ujęcia jednostek podporządkowanych w cenie nabycia, zamiast stosowanej dotychczas metody praw własności,
- ❖ utratą wartości jednostek podporządkowanych.

Zmiany w RZiS

W momencie zastosowania MSSF w rachunku zysków i strat jednostkowego sprawozdania finansowego zaszły zmiany związane z nowym sposobem ujmowania i wyceny jednostek podporządkowanych. W PSR wyniki jednostek podporządkowanych prezentowane były jakodzielona pozycja RZiS – „udział w zyskach/stratach jednostek podporządkowanych”. W bankach stosujących MSSF trudno wprost dostrzec łączny wpływ jednostek podporządkowanych na wynik jednostki dominującej. W grupie analizowanych banków zaobserwowano następujące przypadki:

- ❖ bezpośrednio w koszty jednostki ujmowana jest utrata wartości inwestycji,
- ❖ przychody z tytułu dywidend ujmowane są np. jako wydzielona pozycja przychodów, jako przychody odsetkowe lub przychody z działalności handlowej,
- ❖ występuje pozycja wynik handlowy netto obejmująca wynik na instrumentach kapitałowych,
- ❖ zysk ze sprzedaży inwestycji ujmowany jest w pozostałych przychodach operacyjnych lub stanowi składową pozycję wynik na operacjach aktywami wycenianymi w wartości godziwej przez RZiS.

Podatek odroczoney

Odroczone opodatkowanie, związane z inwestycjami w jednostkach podporządkowanych, powstaje na skutek rozpoznania różnic przejściowych pomiędzy wartością bilansową tych inwestycji (wartość aktywów netto jednostki podporządkowanej, przypadającą na jednostkę dominującą powiększona o wartość firmy, a pomniejszoną o odpisy z tytułu utraty wartości) a ich wartością podatkową.

Na dzień bilansowy jednostka dominująca ujmuje w jednostkowych lub skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych rezerwę

z tytułu odroczonego podatku dochodowego od dodatnich różnic przejściowych, związanych z inwestycjami w jednostkach podporządkowanych z wyjątkiem inwestycji, w odniesieniu do których spełnione są łącznie następujące warunki:

- ❖ jednostka dominująca lub znaczący inwestor kontroluje terminy i kwoty „odwracających się” różnic przejściowych
- ❖ oraz jest prawdopodobne, że różnice przejściowe nie „odwrócą się” w przyszłości.

Jednostka dominująca kontroluje terminy i kwoty odwracających się różnic przejściowych, jeżeli ma możliwość samodzielnego określania sposobu podziału zysku przez jednostkę podporządkowaną.

Warunek kontrolowania terminów i kwot nie musi być jednak spełniony, jeżeli dywidendy wypłacane przez jednostkę podporządkowaną nie są opodatkowane lub są opodatkowane, lecz podatek od dywidend podlega w całości odliczeniu od zobowiązania podatkowego jednostki dominującej.

Różnice przejściowe dotyczące wartości firmy, ustalonej w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym lub przy wycenie udziałów metodą praw własności, nie stanowią podstawy do ujęcia aktywów lub rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego, ponieważ amortyzacja wartości firmy nie stanowi kosztu uzyskania przychodu.

Korekty związane ze zmianą zasad ujmowania inwestycji w jednostki podporządkowane to korekty o charakterze jednorazowym, występujące w momencie zmiany zasad rachunkowości związanej z przejściem na MSSF. W długim okresie możemy się natomiast spodziewać korekt związanych z rozpoznaniem utraty wartości inwestycji, które będą odnoszone w RZiS. Duża zmiana w stosunku do PSR dotyczy sposobu prezentacji udziału jednostki dominującej w zyskach/stratach jednostek podporządkowanych. Zamiast stosowanego dotychczas ujęcia tych wyników jako jednej pozycji RZiS mamy prezentacje w różnych grupach przychodów i kosztów w rachunku zysków i strat. Sprawia to, że bez szczegółowej analizy trudna jest ocena wpływu jednostek podporządkowanych na wyniki jednostki dominującej. Kolejnym problemem jest także brak jednolitego sposobu prezentacji tych zagadnień w sprawozdaniach analizowanych banków.

Wnioski

4. Wartość firmy

Zgodnie z MSSF 3⁷⁾ wartość firmy przejęta w ramach połączenia jednostek gospodarczych nie podlega amortyzacji tak jak w PSR,

---

⁷⁾ MSSF 3 – Łączenie jednostek gospodarczych.

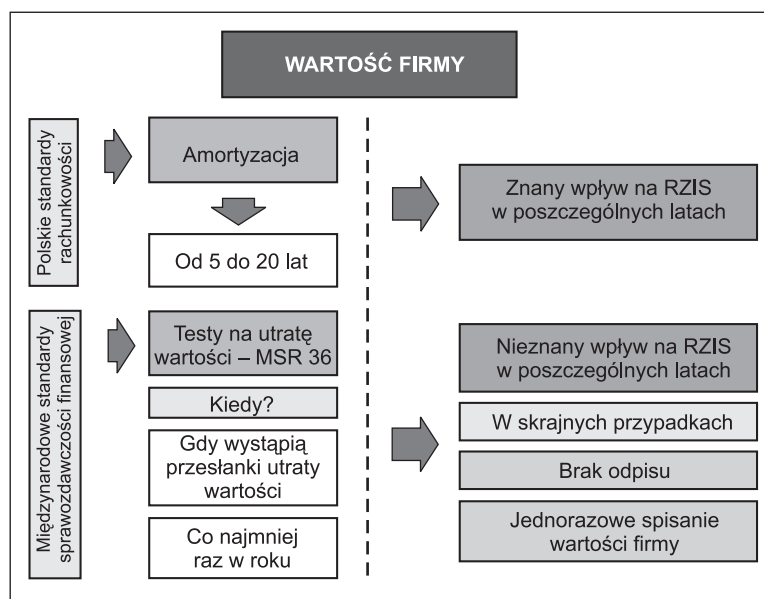
lecz corocznie jest poddawana testowi na utratę wartości, którego skutek odnoszony jest w RZiS jako koszt. Test na utratę wartości przeprowadzany jest także każdorazowo w momencie wystąpienia przesłanek utraty wartości.

Wartość firmy jest przykładem aktywa o nieokreślonym okresie użytkowania i powstaje, gdy cena nabycia za przejęcie kontroli nad innym przedsiębiorstwem powiększona o koszty bezpośrednio związane z przejęciem, jest większa od wartości godziwej możliwych do zidentyfikowania aktywów, zobowiązań oraz zobowiązań warunkowych. W przypadku, gdy zaistnieje sytuacja odwrotna, powstaje tzw. ujemna wartość firmy, która zgodnie z MSSF 3 ujmowana jest na dzień połączenia w RZiS jako przychód.

MSSF 3 definiuje wartość firmy jako przyszłe korzyści ekonomiczne z tytułu aktywów, których nie można pojedynczo zidentyfikować ani osobno ująć. Zgodnie z międzynarodowymi standardami wartość firmy jest odrębnym składnikiem aktywów i nie należy do wartości niematerialnych⁸⁾, co jest podejściem odmiennym od pol-

*Prezentacja
graficzna
metodyki
dokonywania
odpisów*

Rysunek 4.

Źródło: Opracowanie własne.

⁸⁾ Zgodnie z MSR 38 – Wartości niematerialne, **składnik wartości niematerialnych** jest możliwym do zidentyfikowania niepieniężnym składnikiem aktywów, nie mającym postaci fizycznej, będącym w posiadaniu jednostki gospodarczej w celu wykorzystania w produkcji lub dostarczania dóbr czy świadczenia usług, lub w celu oddania do odpłatnego użytkowania osobom trzecim, lub w celach związanych z działalnością administracyjną jednostki.

skich zasad rachunkowości. W MSSF brak jest wytycznych, do jakiej kategorii aktywów należy zaliczyć wartość firmy – zatem jest to odrębny składnik aktywów lub, o ile jej wartość można uznać za nieistotną, może zostać włączona do grupy innych aktywów. Sposób prezentacji stanowi element polityki rachunkowości, zatem uzależniony będzie od decyzji jednostki.

Zmiana zasad rachunkowości w odniesieniu do aktywów o nieokreślonym okresie użytkowania skutkowałą koniecznością dokonania wyceny ich wartości na dzień przejścia na MSSF i przeprowadzenia testów pod kątem ewentualnej utraty wartości na dzień bilansowy. W sprawozdaniach finansowych za 2005 r. banki zaprezentowały korekty danych porównywalnych na koniec 2004 r. obejmujące skutki:

- ❖ dokonanych wycen oraz testów na utratę wartości firmy,
- ❖ odwrócenia odpisów amortyzacyjnych wartości firmy dokonanych w trakcie 2004 r.

Zgodnie z definicją międzynarodowych standardów utrata wartości występuje wówczas, gdy po przeprowadzeniu testu na utratę wartości, wartość odzyskiwalna okaże się niższa od dotychczas wykazywanej wartości bilansowej. Zgodnie z MSSF jako wartość odzyskiwalną należy przyjąć wyższą z dwóch niezależnie ustalonych wartości dla danego aktywa, tj. wartość użytkową lub wartość godziwą pomniejszoną o koszty sprzedaży. W celu oszacowania wartości użytkowej aktywa, określane są przyszłe przepływy pieniężne z dalszego użytkowania tego aktywa. Przepływy te powinny uwzględniać prognozy dalszego użytkowania, wydatki konieczne, aby dalsze użytkowanie było możliwe, oraz przepływ netto związany ze sprzedażą lub likwidacją aktywa. Stopa dyskontowa przyjęta do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych powinna odzwierciedlać wartość pieniądza w czasie oraz ryzyka związane z danym aktywem. Rozliczenie wartości firmy powstałej na skutek połączenia jednostek wiąże się ściśle z ustaleniem tzw. ośrodków generujących przepływy pieniężne (CGU – Cash Generating Units). Aby ocenić bieżącą wartość firmy należy testować na utratę wartości cały CGU, a ewentualną utratę wartości alokować:

- ❖ w pierwszej kolejności na wartość firmy,
- ❖ następnie na inne aktywa niepieniężne wchodzące w skład CGU.

Z analizy sprawozdań finansowych banków wynika, iż poziom szczegółowości informacji związanych przeprowadzonymi testami na utratę wartości firmy był bardzo zróżnicowany. Poniżej omówiono, w jaki sposób trzy banki, które dokonały odpisów z tytułu utraty wartości, zaprezentowały w sprawozdaniach informacje w tym zakresie:

*Korekty
wartości firmy
związane
z zastosowa-
niem MSSF*

*Testy na utratę
wartości firmy*

Przykłady

- ❖ Bank Zachodni WBK SA nie przedstawił szczegółowych informacji dotyczących sposobu przeprowadzenia testu na utratę wartości.
- ❖ ING Bank Śląski SA – zamieścił w sprawozdaniu informację, iż w przypadku wartości firmy związanej z nabyciem WBR SA stwierdzono brak zdolności do wygenerowania przepływów w wysokości pokrywającej przejętą stratę, co było powodem dokonania pełnego odpisu z tytułu utraty wartości. Prognozy przepływów oparte były na strategii działania obejmującej okres trwania programu naprawczego dla WBR SA.
- ❖ Bank BPH SA – ujmowana zgodnie z MSSF wartość firmy wynikająca z nabycia PKBL została pomniejszona o zdyskontowane korzyści uzyskane z pożyczek o preferencyjnym oprocentowaniu otrzymanych z NBP i BFG na wsparcie procesu przejęcia. W konsekwencji wartość firmy wg MSSF jest niższa od wartości wykazywanej wg PSR o 18,74%. Na dzień 31.12.2004 r. i 30.09.2005 r. zostały przeprowadzone testy na utratę wartości firmy. Przeprowadzając test zdefiniowano odpowiednie ośrodki generujące przepływy pieniężne (CGU). Porównanie wartości bilansowej CGU z wartością użytkową przyszłych przepływów pieniężnych do uzyskania z CGU oparte zostało na wartości rynkowej zwolnienia z odprowadzania rezerwy obowiązkowej na dzień, w którym przeprowadzany był test na utratę wartości. Bieżąca wartość użytkowa CGU z ostatnich testów na utratę wartości była nieznacznie wyższa od ich wartości bilansowej, co oznacza, że nie zaszła konieczność utworzenia odpisu aktualizującego.

Wnioski

Z przedstawionych informacji wynika, iż żaden z omawianych banków nie przedstawił wyczerpujących informacji dotyczących przeprowadzonych testów na utratę wartości. Banki nie zaprezentowały założeń przyjętych do oszacowania wartości użytkowej wartości firmy, brak również danych dotyczących stóp dyskontowych przyjętych do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych. Zastosowanie wymogów MSSF i zaprzestanie amortyzacji na rzecz corocznych testów na utratę wartości sprawia, że w danym roku obrotowym nie będzie znana skala obciążeń wyniku finansowego odpisami z tytułu utraty wartości firmy (w skrajnych przypadkach może nastąpić zarówno całkowite spisanie tego aktywa jak również może nie nastąpić żaden odpis).

5. Wycena środków trwałych

Zgodnie z *Załoženiami koncepcyjnymi* Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) składnik rzeczowych aktywów trwałych powinien zostać ujęty w bilansie tylko wtedy, gdy jego koszt

może zostać wyceniony w wiarygodny sposób oraz wtedy, gdy istnieje prawdopodobieństwo, że jednostka uzyska w przyszłości korzyści ekonomiczne związane z tym składnikiem aktywów.

Początkowe ujęcie składnika aktywów w bilansie następuje w cenie nabycia lub wartości odpowiadającej kosztom jego wytworzenia, na które składają się:

- ❖ cena zakupu powiększona o cła i podatki bezzwrotne, a pomniejszona o rabaty handlowe,
- ❖ koszty poniesione w celu doprowadzenia środka trwałego do miejsca i warunków potrzebnych do rozpoczęcia jego funkcjonowania zgodnie z zamierzeniami kierownictwa jednostki,
- ❖ szacunkowe koszty demontażu oraz renowacji i rekultywacji miejsca, w którym środek trwały się znajdował (jednostka podwyższa o te koszty wartość składnika aktywów i jednocześnie tworzy rezerwę na pokrycie tych kosztów w przyszłości).

MSSF dają możliwość ponownego oszacowania wartości bilansowej środków trwałych w momencie przejścia na międzynarodowe standardy. Dokonuje się wówczas wyceny określonej grupy rzeczowych aktywów trwałych i ustaloną na jej podstawie wartość godziwą przyjmuje się jako wartość początkową środków trwałych (taka jednorazowa wycena nie powoduje konieczności stosowania modelu wartości przeszacowanej).

MSR 16 pozwala na wybór jednego z dwóch modeli wyceny aktywów trwałych po początkowym ujęciu. Pierwszą z metod jest **model ceny nabycia**, a drugą **model wartości przeszacowanej**. Wybrane rozwiązanie należy stosować wobec całej grupy rzeczowych aktywów trwałych, przy czym nie dla wszystkich grup musi być przyjęte to samo rozwiązanie.

Na wykresie 7 zaprezentowano zasady wyceny rzeczowych aktywów trwałych stosowane w obydwu modelach dopuszczonych przez MSR 16⁹⁾.

Zastosowanie zmiany metody wyceny wybranej grupy środków trwałych z modelu ceny nabycia na model wartości przeszacowanej wiąże się z dokonaniem czynności zaprezentowanych na wykresie 8.

Model wyceny środków trwałych oparty o przeszacowanie ma na celu prezentowanie takiej wartości środków trwałych na dzień bilansowy, która nie odbiega znacząco od ich wartości godziwej. Dokonywane wyceny skutkują (w zależności od sytuacji rynkowej) koniecznością podwyższenia bądź też obniżenia wartości bilansowej aktywa. Podwyższenie wartości środka trwałego odnoszone jest na kapitał z aktualizacji wyceny środków trwałych, natomiast obniżenie bezpośrednio jako koszt w rachunek zysków i strat. W sytuacji,

Początkowe ujęcie

Wycena środków trwałych po początkowym ujęciu

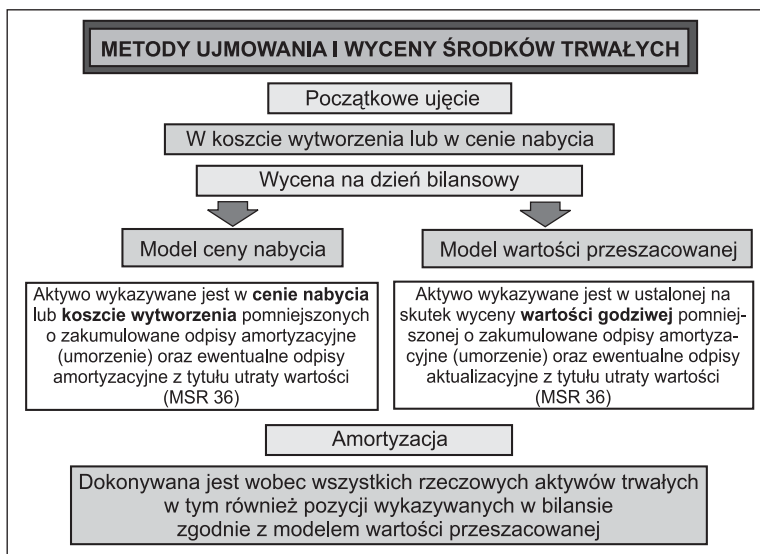
Implementacja modelu wartości przeszacowanej

---

⁹⁾ MSR 16 – Rzeczowe aktywa trwałe.

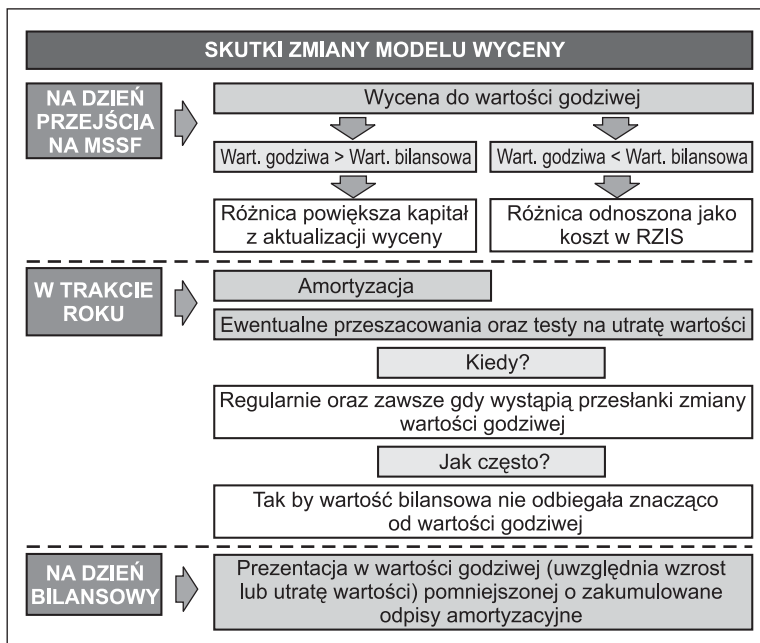
*Prezentacja
graficzna
metod
ujmowania
i wyceny
rzeczowych
aktywów
trwałych*

Rysunek 5.

Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 6.

Źródło: Opracowanie własne.

gdy w wyniku poprzedniej wyceny danego aktywa zwiększony został kapitał z aktualizacji wyceny, to zmniejszenie najpierw dokonywane jest poprzez odwrócenie odpisu aktualizacyjnego, a następnie (jeżeli utrata wartości jest wyższa niż kwota kapitału z aktualizacji wyceny tego środka trwałego) różnica odnoszona jest w RZiS. W przypadku, gdy poprzednia wycena skutkowałą rozpoznaniem utraty wartości, a kolejna – wzrostem wartości aktywa, dokonywane jest odwrócenie kosztu do wysokości ujętej poprzednio w RZiS, a następnie ewentualna nadwyżka zwiększa kapitał z aktualizacji wyceny.

Pozycja kapitał z aktualizacji wyceny środków trwałych jest zatem niestabilnym składnikiem kapitałów własnych, który w okresie słabej koniunktury i obniżenia wartości rynkowej aktywów wycenianych według modelu wartości przeszacowanej może ulec gwałtownemu zmniejszeniu na skutek odpisów aktualizacyjnych.

Zgodnie z MSR 16 jednostka gospodarcza dokonuje odpisów amortyzacyjnych wobec wszystkich pozycji rzeczowych aktywów trwałych, w tym również pozycji wykazywanych w bilansie zgodnie z modelem wartości przeszacowanej. W zależności od przyjętej polityki rachunkowości w odniesieniu do poszczególnych grup aktywów mogą być stosowane różne metody amortyzacji, np. metoda liniowa, metoda degresywna czy metoda naturalna, oparta o liczbę godzin pracy środka trwałego. W praktyce bankowej najczęściej stosowaną metodą amortyzacji jest amortyzacja liniowa polegająca na dokonywaniu odpisów amortyzacyjnych wg ustalonej stawki uzależnionej od długości okresu użytkowania aktywa. Jednostka sama ocenia, jak długi będzie okres użytkowania składnika rzeczowych aktywów trwałych oraz jaka będzie jego wartość końcowa (wartość rezydualna) w momencie zakończenia użytkowania. Roczna stopa amortyzacji to 100% podzielone przez liczbę lat użytkowania. Aby ustalić roczny odpis amortyzacyjny wartość, po jakiej został ujęty w bilansie środek trwały pomniejszoną o spodziewaną wartość końcową, mnoży się przez roczną stopę amortyzacji.

Wraz z przejściem na MSSF banki dokonały weryfikacji stosowanych stawek amortyzacyjnych. W grupie analizowanych banków komercyjnych były zarówno banki, które nie wprowadziły żadnych zmian, jak i takie, które znacząco zmieniły politykę rachunkowości w tym zakresie. Także kierunek zmian był różny w zależności od banku i grupy aktywów. Zaobserwowano przypadki gdzie okres użytkowania w danej grupie aktywów został wydłużony (obniżenie rocznego odpisu amortyzacyjnego) oraz przypadki gdzie dokonano skrócenia okresu użytkowania dla danej grupy (zwiększenie rocznego odpisu amortyzacyjnego). Ze względu na nie dość wyczerpujące informacje na ten temat w sprawozdaniach finansowych, trudno ocenić wpływ zmiany stawek amortyzacyjnych na wyniki finansowe

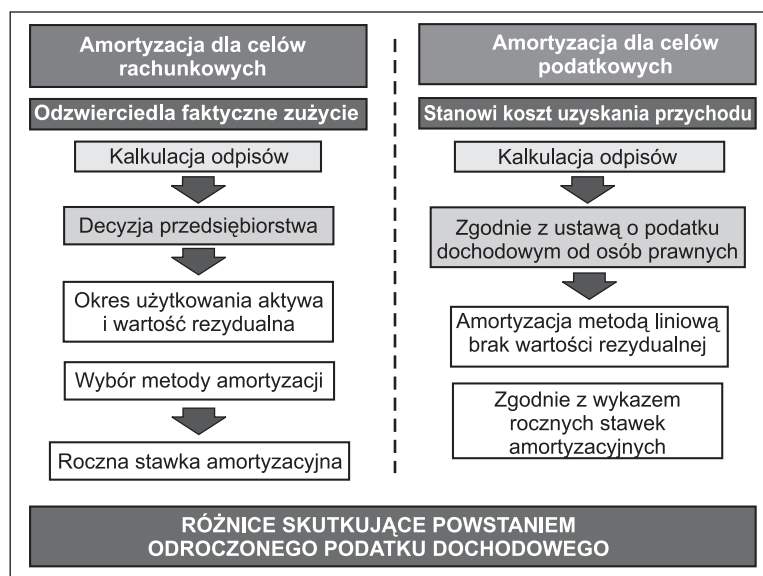
*Amortyzacja
środków
trwałych*

Wpływ zmiany stawk amortyzacji na wysokość podatku odroczonego

banków (są przypadki banków, które dla niektórych grup aktywów wydłużały, a jednocześnie dla innych skracały okresy użytkowania).

Na uwagę zasługuje fakt, że wszelkie odstępstwa od metod jak i stawek amortyzacji określonych w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych wpływają na powstanie różnic przejściowych pomiędzy wartością bilansową i podatkową środka trwałego, zatem zmiany stawek amortyzacyjnych skutkować będą koniecznością rozpoznania aktywa bądź rezerwy z tytułu podatku odroczonego.

Rysunek 7.

Źródło: Opracowanie własne.

6. Podatek odroczoney

Odroczoney podatek dochodowy

Odmienne traktowanie niektórych przychodów i kosztów przez prawo bilansowe i podatkowe powoduje, że wynik finansowy brutto różni się od podstawy opodatkowania. Różne rozwiązania stosowane dla celów rachunkowości i dla celów podatkowych są wynikiem różnych celów obu regulacji.

Aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego są skutkiem występowania różnic przejściowych, które powstają, gdy wartość bilansowa aktywów lub zobowiązań różni się od ich wartości ustalonej dla celów podatkowych. Różnice przejściowe mogą być:

- ❖ dodatnie¹⁰⁾, co znaczy, że powodują powstanie kwot do opodatkowania w przyszłych okresach, gdy wartość bilansowa składnika aktywów bądź zobowiązania zostanie rozliczona lub
- ❖ ujemne¹¹⁾, co znaczy, że powodują powstanie kwot podlegających odliczeniu podatkowemu w przyszłych okresach, gdy wartość bilansowa składnika aktywów zostanie zrealizowana lub zobowiązanie zostanie rozliczone.

Dodatnie różnice przejściowe skutkują koniecznością rozpoznania rezerwy z tytułu podatku dochodowego, natomiast ujemne różnice przejściowe skutkują koniecznością rozpoznania aktywa z tytułu podatku dochodowego.

MSR 12 *Podatek dochodowy* wymaga tworzenia rezerwy na podatek odroczony w odniesieniu do wszystkich różnic przejściowych podlegających opodatkowaniu, a tym samym wymaga pełnej rezerwy na podatek odroczony.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego powinny być ujmowane w odniesieniu do wszystkich różnic przejściowych podlegających opodatkowaniu, tam gdzie prawdopodobne jest, że poziom osiągniętego w kolejnych latach zysku podlegającego opodatkowaniu pozwoli rozliczyć ujemne różnice przejściowe.

Utworzenie na dzień bilansowy rezerwy z tytułu odroczonego podatku wpływają na obniżenie poziomu prezentowanego w sprawozdaniach wyniku finansowego, natomiast rozpoznane aktywa z tytułu odroczonego podatku przyczyniają się do zwiększenia poziomu tego wyniku.

Korekty dokonane w związku z rozpoznaniem rezerwy bądź aktywa z tytułu podatku dochodowego dokonane przy przejściu na międzynarodowe standardy miały niejako charakter wtórny i wiązały się z wprowadzeniem innych korekt wpływających na powstanie różnicy pomiędzy wartością bilansową i podatkową korygowanych pozycji bilansowych. W trakcie omawiania poszczególnych korekt banki sygnalizowały przyczyny powstawania różnic przejściowych i informowały o obowiązku rozpoznania rezerwy bądź aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Jednak kompleksowa ocena wpływu zmian zasad rachunkowości na wysokość podatku odroczonego w grupie analizowanych banków jest trudna do dokonania. W większości przypadków banki wykazywały wpływ korekt wybranych aktywów i zobowiązań na zmianę poziomu kapitałów własnych już po uwzględnieniu kwoty podatku odroczonego. Tylko w sześciu

***Korekty MSSF
związane
z odroczonym
podatkiem
dochodowym***

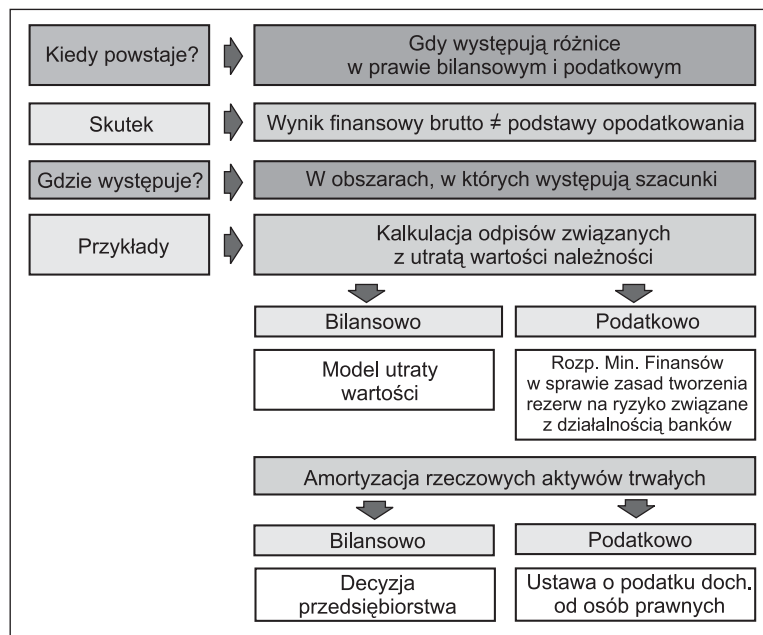
¹⁰⁾ **Dodatnie różnice przejściowe** powstają, gdy:

- wartość bilansowa aktywa jest wyższa od jego wartości podatkowej lub
- wartość bilansowa zobowiązania jest niższa od jego wartości podatkowej.

¹¹⁾ **Ujemne różnice przejściowe** powstają, gdy:

- wartość bilansowa aktywa jest niższa od jego wartości podatkowej lub
- wartość bilansowa zobowiązania jest wyższa od jego wartości podatkowej.

Rysunek 8.

Źródło: Opracowanie własne.

przypadkach banki zaprezentowały zmiany w odroczonym opodatkowaniu jako oddzielne korekty kapitałów własnych.

III. WPLYW WDROŻENIA NOWYCH ZASAD RACHUNKOWOŚCI NA WYBRANE WIELKOŚCI FINANSOWE BANKÓW STOSUJĄCYCH MSSF DO SPRAWOZDAŃ JEDNOSTKOWYCH

Zgodnie ze standardem MSSF 1 banki sporządzając bilans na dzień przejścia na MSSF (tj. na 1.01.2004 r.), powinny wszystkie korekty do składników aktywów i pasywów, wycenionych według PSR, wynikające z wdrożenia MSSF, traktować jako korekty salda początkowego niepodzielonego wyniku z lat ubiegłych, bądź w przypadku korekt związanych m.in. z wyceną środków trwałych – salda kapitału z aktualizacji wyceny. Natomiast korekty wynikające z przekształcenia danych porównywalnych za 2004 r. powinny zmniejszać bądź zwiększać wynik bieżący 2004 r.

W pierwszych sprawozdaniach finansowych sporządzonych według MSSF banki (prezentujące jako dane do porównań jeden rok

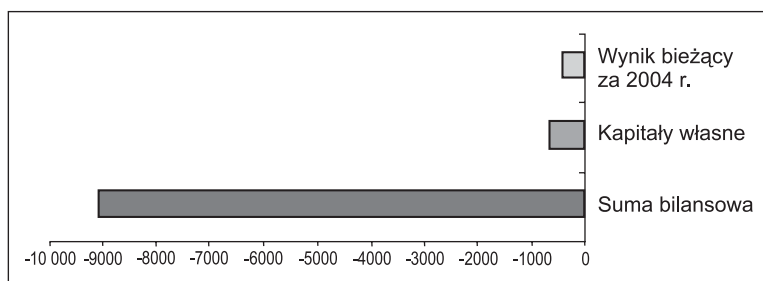

obrotowy) dokonały uzgodnień w zakresie kapitału własnego na następujące daty: 1.01.2004 r., 31.12.2004 r. oraz 1.01.2005 r.

1. Wpływ korekt wynikających z wdrożenia MSSF na łączne kapitały własne, wynik bieżący 2004 r. oraz sumę bilansową analizowanej grupy banków

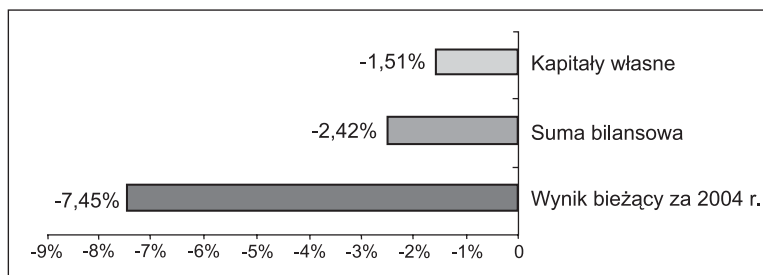
Wdrożenie przez banki nowych standardów przyczyniło się do wprowadzenia – w bilansie przekształcenia z PSR wg stanu na 31.12.2004 r. na MSSF wg stanu na 01.01.2005 r. – korekt poszczególnych pozycji bilansu oraz rachunku zysków i strat, co w efekcie skutkowało obniżeniem: kapitałów własnych, wyniku bieżącego za 2004 r. oraz sumy bilansowej.

Wykres 3. Łączny kwotowy wpływ korekt MSSF na kapitały własne, wynik bieżący 2004 r. i sumę bilansową analizowanych banków (w mln zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie zbadanych przez biegłego rewidenta sprawozdań finansowych banków za 2005 r.

Wykres 4. Łączny procentowy wpływ korekt MSSF na kapitały własne, wynik bieżący 2004 r. i sumę bilansową analizowanych banków (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie zbadanych przez biegłego rewidenta sprawozdań finansowych banków za 2005 r.

Zgodnie z MSSF 1 korekty z tytułu wdrożenia międzynarodowych standardów były przez banki księgowane przede wszystkim w ciężar wyniku bieżącego za 2004 r. oraz wyniku z lat ubiegłych.

W grupie analizowanych 14 banków wprowadzenie MSSF skutkowało istotnym, tj. o 7,45%, obniżeniem ich łącznego wyniku finansowego netto za 2004 r. Spadek wyniku został zaksięgowany przez banki w 2005 r. jako strata z lat ubiegłych, co w konsekwencji przyczyniło się do obniżenia poziomu kapitałów własnych wykazywanych wg MSSF o 1,51%.

Wprowadzone korekty aktywów i pasywów skutkowały obniżeniem łącznego poziomu sumy bilansowej analizowanej grupy banków o 2,42%.

Typowe korekty wpływające na kapitały własne

Z perspektywy banku wdrażającego MSSF kluczowymi obszarami wpływającymi na ocenę ich sytuacji ekonomiczno-finansowej okazały się: **wycena aktywów i zobowiązań finansowych wg zamortyzowanego kosztu z wykorzystaniem efektywnej stopy procentowej** oraz **utrata wartości aktywów finansowych** zgodnie z MSR 39. Te dwa obszary wymagały zbudowania modeli wyceny, a następnie wdrożenia ich jako rozwiązań systemowych umożliwiających raportowanie zgodnie z MSSF.

Istotny wpływ na wyniki finansowe i poziom kapitałów własnych związany był także z implementacją MSSF w obszarach:

- ❖ **wyceny i rozliczenia udziałów w podmiotach podporządkowanych** – według metody ceny nabycia,
- ❖ **związanych z wyceną i rozliczeniem wartości firmy,**
- ❖ **środków trwałych** – wycena i aktualizacja wartości.

Poniżej zaprezentowano najczęściej występujące korekty wpływające na kapitały własne, które zostały wykazane przez trzynastie¹²⁾ banków objętych analizą (zmiany kapitału własnego według stanu na 31.12.2004 r. PSR i na dzień 01.01.2005 r. MSSF):

Opis korekty:	Częstotliwość występowania
● Wycena aktywów i zobowiązań finansowych metodą zamortyzowanego kosztu z wykorzystaniem ESP	13
● Utrata wartości należności i rozwiązanie rezerwy na ryzyko ogólne	13
● Wycena i rozliczenie udziałów w jednostkach podporządkowanych	11

¹²⁾ Z analizy został wyłączony Raiffeisen Bank Polska SA z uwagi na fakt, iż w opublikowanym raporcie rocznym za 2005 r. nie zostały zaprezentowane szczegółowe korekty kapitałów własnych wynikające z wdrożenia MSSF.

Problemy i poglądy

Opis korekty:	Częstotliwość występowania
● Wartość firmy	7
● Odroczone podatek dochodowy	6
● Wycena środków trwałych	6
● Instrumenty finansowe – korekty związane ze zmianą klasyfikacji	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie zbadanych przez biegłego rewidenta sprawozdań finansowych banków za 2005 r.

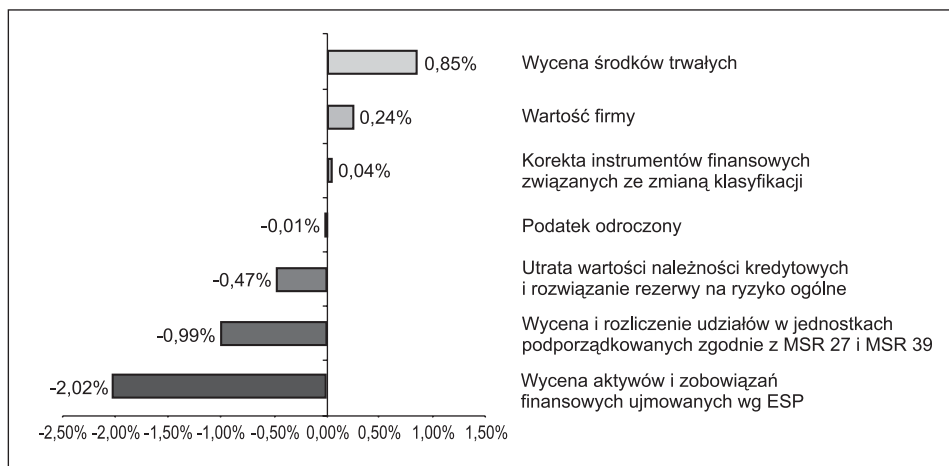
Pozostałe korekty, m.in. odpisy aktualizujące wartość nieruchomości inwestycyjnych oraz wycena programu opcji menedżerskich, w analizowanej grupie banków występowały w pojedynczych przypadkach.

Korekty o największym łącznym wpływie na skumulowane kapitały własne trzynastu banków, dokonane w wyniku przejścia z PSR na MSSF zaprezentowano na wykresie 13.

W grupie analizowanych banków największy łączny wpływ na **zmniejszenie poziomu kapitałów własnych** na dzień 1.01.2005 r. miały korekty związane:

- ❖ z wyceną aktywów i zobowiązań finansowych z zastosowaniem metody zamortyzowanego kosztu i efektywnej stopy procento-

Wykres 5. Korekty o największym łącznym wpływie na kapitały własne banków w ujęciu procentowym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie zbadanych przez biegłego rewidenta sprawozdań finansowych banków za 2005 r.

wej. W niektórych bankach same korekty z tytułu ESP skutkowały większymi zmianami w poziomie kapitałów własnych niż łączne korekty wynikające z MSSF (po wyłączeniu korekt z tytułu ESP)¹³⁾,

- ❖ ze zmianą zasad wyceny jednostek podporządkowanych – przejście z metody praw własności na metodę ceny nabycia; wyniki w tym zakresie bardzo się różniły,
- ❖ z utratą wartości ekspozycji kredytowych; z uwagi na fakt, że sześć banków zaprezentowało korekty związane z odpisami aktualizującymi należności łącznie z korektami związanymi z rozwiązaniem rezerwy na ryzyko ogólne, na potrzeby niniejszego opracowania, w celu zachowania porównywalności danych w całej analizowanej grupie, dla pozostałych siedmiu banków te dwie korekty zaprezentowano w łącznej kwocie.

Wśród korekt o największym łącznym wpływie na **zwiększenie poziomu kapitałów własnych** należy wymienić korekty związane z:

- ❖ wyceną środków trwałych,
- ❖ zmianą zasad dokonywania odpisów wartości firmy – odwrócenie amortyzacji wartości firmy.

Pomimo dość wysokiej częstotliwości występowania korekt dotyczących instrumentów finansowych związanych ze zmianą klasyfikacji, ich wpływ na poziom kapitałów własnych analizowanej grupy banków był stosunkowo niewielki. Trudno natomiast ocenić wpływ korekt dotyczących odroczonego podatku dochodowego, ponieważ tylko sześć banków wyodrębniło korekty z tego tytułu jako oddzielne pozycje wpływające na poziom kapitałów własnych. Pozostałe banki dokonały bezpośredniego pomniejszenia prezentowanych korekt o skutki odroczonego podatku dochodowego.

Na podstawie oceny dokonanej w niniejszym opracowaniu w oparciu o roczne sprawozdania finansowe banków należy stwierdzić, iż w porównaniu do analizy przeprowadzonej na podstawie śródrocznych sprawozdań finansowych nie wystąpiły istotne różnice w zakresie wpływu najczęściej występujących korekt związanych z wdrożeniem MSSF na łączne kapitały własne analizowanych banków. Ujawnione w rocznych sprawozdaniach finansowych bardziej szczegółowe informacje w zakresie wyceny środków trwałych pozwoliły na wyodrębnienie korekt z nią związanych. Korekty z tego tytułu charakteryzowały się zarówno znaczną częstotliwością (sześć banków dokonało korekty w tym zakresie), jak też miały największy wpływ na zwiększenie poziomu łącznych kapitałów własnych w analizowanej grupie banków.

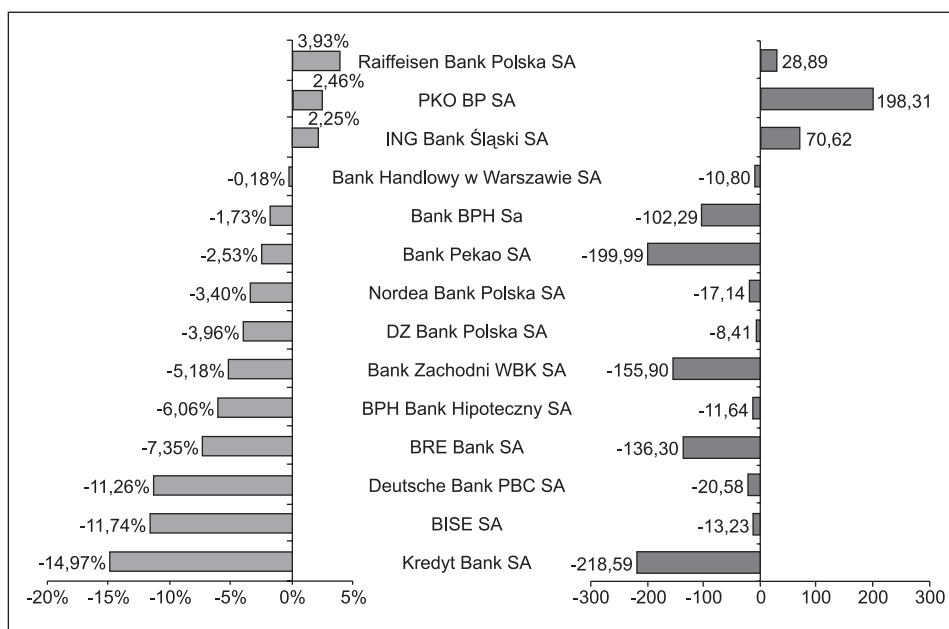
¹³⁾ Stosowanie wyceny wg zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem ESP wynika zarówno ze stosowania standardów krajowych, jak również standardów międzynarodowych.

2. Wpływ korekt wynikających z wdrożenia MSSF na kapitały własne, wynik bieżący 2004 r. oraz sumę bilansową poszczególnych banków

Na wykresach poniżej zaprezentowano łączny kwotowy i procentowy wpływ korekt związanych z przejściem z PSR na MSSF na kapitały własne na dzień 01.01.2005 r. w analizowanej grupie czterech banków.

*Korekty
kapitałów
własnych*

Wykres 6. Łączne korekty wynikające z przejścia na MSSF wpływające na kapitały własne analizowanych banków w ujęciu procentowym i w milionach zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie zbadanych przez biegłego rewidenta sprawozdań finansowych banków za 2005 r.

W dziesięciu bankach odnotowano zmniejszenie poziomu kapitałów własnych – największy wpływ na obniżenie kapitałów odnotowano w Kredyt Banku SA (o 14,97%), w dwóch bankach: w Banku Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych SA i w Deutsche Banku PBC SA kapitały obniżyły się o ponad 11%, natomiast w pozostałych bankach zmniejszenie poziomu kapitałów własnych zawierało się w przedziale od 1,76% do 7,35%.

W czterech bankach dokonane korekty spowodowały zwiększenie poziomu kapitałów własnych: w Banku Handlowym w Warsza-

wie SA o 0,79%, w ING Banku Śląskim SA o 2,25%, w PKO BP SA o 2,46% oraz w Raiffeisen Banku Polska SA o 3,93%.

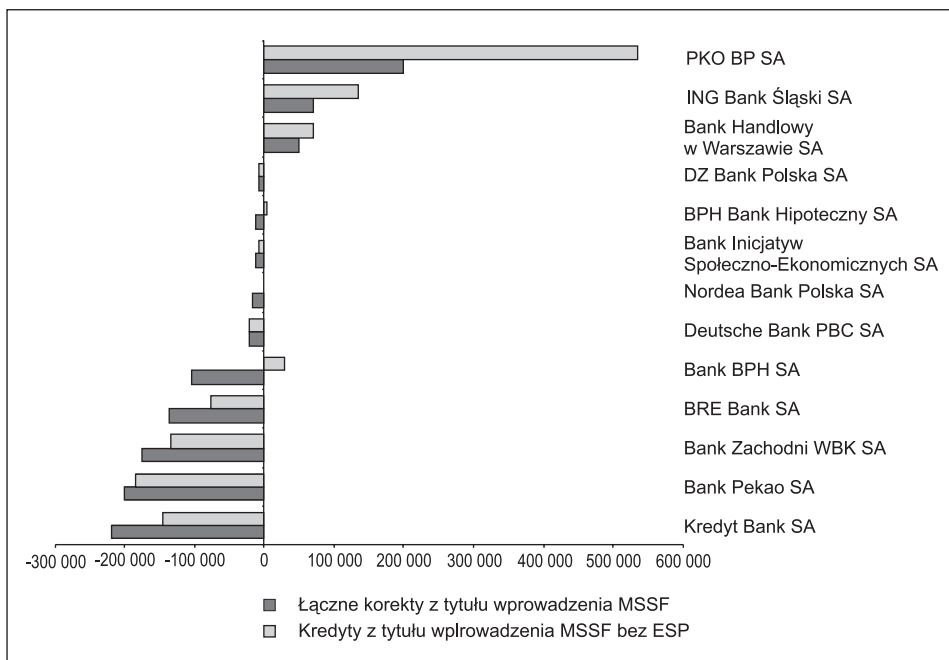
W porównaniu do analizy przeprowadzonej na podstawie danych za I półrocze 2005 r. odnotowano zmiany w poziomie prezentowanych korekt wpływających na kapitały własne w czterech bankach, przy czym: w przypadku ING Banku Śląskiego SA, korekty zwiększyły się o 41,98%, w Banku BPH SA były wyższe o 7,36% natomiast w przypadku PKO BP SA korekty zmniejszyły się ponad dwukrotnie, a w Banku Handlowym w Warszawie SA uległy zmniejszeniu o 4,48%.

**Korekty
kapitałów
własnych
wynikające
z zastosowania
ESP**

Uwzględniając fakt, że w niektórych bankach same korekty z tytułu ESP skutkowały większymi zmianami w poziomie kapitałów własnych niż łączne korekty wynikające z MSSF po wyłączeniu korekt z tytułu ESP, na wykresie poniżej zaprezentowano, w odniesieniu do każdego analizowanego banku, łączne korekty wynikające z wdrożenia MSSF z wyodrębnieniem korekty z tytułu ESP.

Po wyłączeniu korekt związanych z wdrożeniem metody zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem ESP osiem banków nadal wy-

Wykres 7. Łączne korekty wynikające z przejścia na MSSF z wyodrębnieniem korekt ESP wpływające na kapitały własne banków (tys. zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie zbadanych przez biegłego rewidenta sprawozdań finansowych banków za 2005 r.

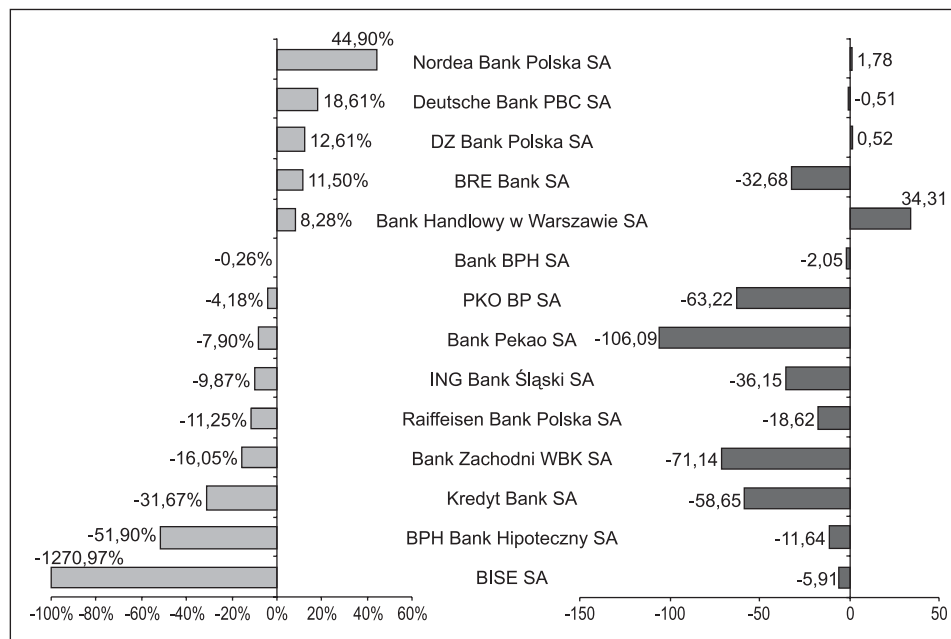
Problemy i poglądy

kazałyby straty z lat ubiegłych, jednak poziom tych strat byłby znacznie niższy. Zwiększeniu uległaby natomiast liczba banków wykazujących wzrost wyniku z lat ubiegłych – do tej grupy dołączył Bank BPH SA oraz BPH Bank Hipoteczny SA. W przypadku Banku Pekao SA trudno jednoznacznie ocenić wpływ wdrożenia metody zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem ESP na poziom kapitałów własnych, z uwagi na fakt, iż w sprawozdaniu finansowym część korekt z tego tytułu została zaprezentowana łącznie z korektami dotyczącymi wyceny utraty wartości aktywów finansowych.

Na wykresach poniżej zaprezentowano korekty związane ze zmianą zasad rachunkowości i przejściem banków na MSSF, które zostały odniesione na wynik bieżący roku 2004.

*Korekty
wyników
finansowych
netto*

Wykres 8. Łączne korekty wynikające z przejścia na MSSF wpływające na wynik bieżący za 2004 r. analizowanych banków w ujęciu procentowym i w milionach zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie zbadanych przez biegłego rewidenta sprawozdań finansowych banków za 2005 r.

Wdrożenie MSSF przyczyniło się do obniżenia wyniku finansowego netto za 2004 r. w jedenastu bankach. Największe – prawie czternastokrotne – obniżenie wyniku finansowego netto odnotowano w przypadku Banku Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych SA.

Bezpieczny Bank

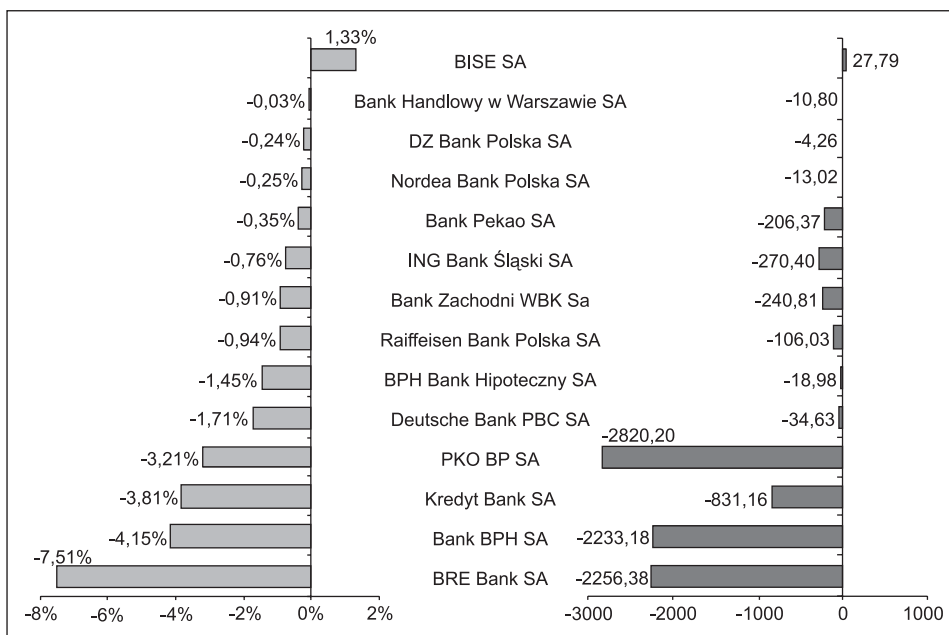
W trzech bankach na skutek dokonanych korekt wynik finansowy netto za 2004 r. uległ zwiększeniu: w Banku Handlowym w Warszawie SA o 8,28%, w DZ Banku Polska SA o 12,61% natomiast w Nordea Banku Polska SA o 44,90%.

Należy stwierdzić, że w przypadku korekt wpływających na poziom wyniku bieżącego 2004 r. nie było istotnych różnic w porównaniu do danych prezentowanych przez banki w śródrocznych sprawozdaniach finansowych.

Korekty sumy bilansowej

Zastosowanie przez banki po raz pierwszy MSSF skutkowało korektami, które wpłynęły również na prezentowany w sprawozdaniach finansowych poziom sumy bilansowej.

Wykres 9. Łączne korekty wynikające z przejścia na MSSF wpływające na sumę bilansową analizowanych banków w ujęciu procentowym i w milionach zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie zbadanych przez biegłego rewidenta sprawozdań finansowych banków za 2005 r.

W analizowanej grupie banków w trzynastu przypadkach wprowadzenie nowych zasad rachunkowości spowodowało w bilansie otwarcia na dzień 01.01.2005 r. obniżenie poziomu sumy bilansowej, w porównaniu do bilansu zamknięcia na dzień 31.12.2004 r. Największe procentowe zmniejszenie nastąpiło w BRE Banku SA

(o 7,51%). W pozostałych ośmiu bankach zmniejszenie sumy bilansowej nie przekraczało 5%. Jedynie w Banku Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych SA suma bilansowa zwiększyła się o 1,33%.

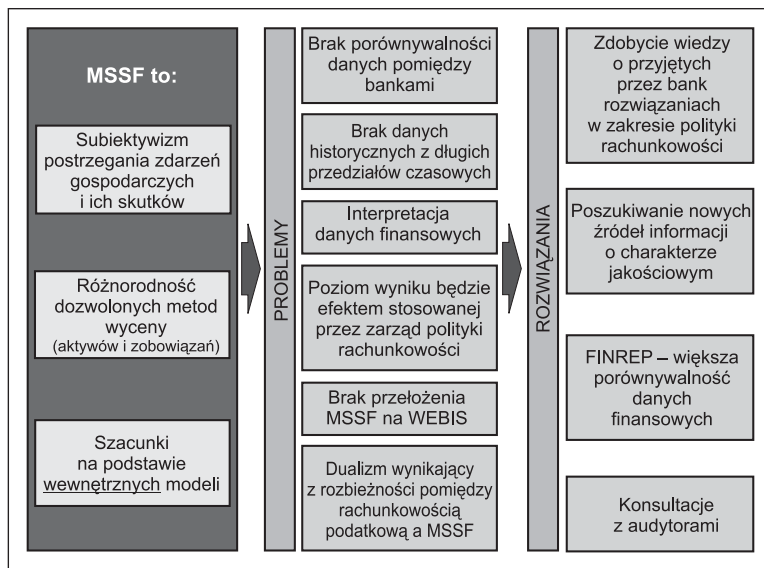
Na podstawie analizy rocznych sprawozdań finansowych, należy stwierdzić, iż w przypadku korekt wpływających na poziom sumy bilansowej wystąpiły znaczne różnice w poziomie tych korekt w porównaniu do danych zaprezentowanych w poprzednim opracowaniu. Powyższe wynika z faktu, iż w śródrocznych sprawozdaniach finansowych nie wszystkie analizowane banki zaprezentowały zmiany w poziomie sumy bilansowej.

IV. PODSUMOWANIE

Filozofia zawarta w MSSF stanowi istotną podstawę regulacji w wielu krajach. Wyznacza także kierunki współczesnej rachunkowości, która przechodzi transformację – od systemu nakierowanego na kalkulację podatków do systemu podporządkowanego potrzebom inwestorów. Roczne sprawozdanie finansowe to przede wszystkim narzędzie komunikacji banku z rynkiem.

Opublikowane przez banki jednostkowe sprawozdania finansowe za rok zakończony 31.12.2005 r. zawierały dużo więcej szczegółowych informacji w notach dodatkowych, w porównaniu do śród-

Rysunek 9.

Konsekwencje wdrożenia międzynarodowych standardów

Źródło: Opracowanie własne.

rocznych sprawozdań finansowych za I półrocze 2005 r. Przeprowadzona analiza pokazuje różnorodne podejście poszczególnych banków do zawartości tych sprawozdań. Nadal w wielu przypadkach brak jest informacji o sposobie ustalania wartości szacunkowych i metodach szacowania ryzyka. Pojawiają się opisy zasad rachunkowości aktywów lub pasywów, które nie występują w bilansie. Swobodne kształtowanie własnej polityki rachunkowości ograniczało możliwość porównań sprawozdań finansowych różnych banków.

Międzynarodowe standardy opierają się z założenia na subiektywnym postrzeganiu zdarzeń gospodarczych i ich skutków. Przejście od szczegółowych regulacji ustawy o rachunkowości do stosunkowo ogólnych zasad zawartych w MSSF sprawia, że kluczowym warunkiem sporządzania rzetelnych sprawozdań finansowych jest konsekwentne stosowanie przyjętej przez bank polityki rachunkowości. Różnorodność dozwolonych przez MSSF metod wyceny aktywów i pasywów powoduje, że wyczerpująca wiedza o przyjętych przez bank rozwiązaniach jest warunkiem właściwej interpretacji danych finansowych. Rodzi to konieczność poszukiwania nowych źródeł informacji o charakterze jakościowym. Szacowanie wartości godziwej, utraty wartości aktywów czy rezerw na zobowiązania, dokonywane jest na podstawie wewnętrznych modeli, bazujących na własnym doświadczeniu banków. Wynika z tego problem porównywalności danych finansowych zarówno w przypadku pojedynczego banku – brak danych historycznych z długich przedziałów czasowych, jak również porównywalności pomiędzy bankami stosującymi MSSF.

Zastosowane w praktyce modele szacowania utraty wartości w bankach są oparte na danych historycznych obejmujących stosunkowo krótki okres oraz ograniczony zasób informacji. Należy oczekiwać, że wraz z upływem czasu modele będą uzupełniane i rozwijane.

Istotnym problemem w ocenie sytuacji finansowej banków stosujących międzynarodowe standardy jest brak przełożenia MSSF na sprawozdania finansowe WEBIS. Należy oczekiwać, że zaplanowane na czerwiec 2007 r. wdrożenie nowej sprawozdawczości FINREP, której celem jest ujednoczenie zakresu i formatu sprawozdawczości finansowej banków wg MSSF, zapewni większą porównywalność danych finansowych.

Zmiany wynikające z wdrożenia nowych standardów spowodowały powstanie istotnych rozbieżności pomiędzy zasadami rachunkowości wynikającymi z MSSF a regulacjami prawa podatkowego. Banki stosujące międzynarodowe standardy, aby skorzystać z dopuszczonych przez prawo podatkowe pomniejszeń podstawy opodatkowania o koszty uzyskania przychodów, prowadzą „podwójną” ewidencję należności kredytowych i rachunku rezerw celowych.

Problemy i poglądy

Niezależnie od tego banki sporządzają sprawozdawczość WEBIS, która wymaga prezentacji jakości portfela kredytowego według reguł określonych przepisami Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 10.12.2003 r., a nie zgodnie z zasadami MSSF.

Należy przypuszczać, że wraz z upływem czasu prezentowane przez banki sprawozdania finansowe będą coraz lepszej jakości. Dużą rolę w tym procesie odegrają konsultacje z audytorami prowadzące do upowszechnienia rozumienia międzynarodowych standardów.

Konsultacje dla banków

Tomasz Adamowicz¹⁾

PARAMETRY RYZYKA KREDYTOWEGO W KONTEKŚCIE NOWEJ UMOWY KAPITAŁOWEJ

Ryzyko, w tym ryzyko kredytowe, jest najważniejszym czynnikiem zagrażającym stabilności i bezpieczeństwu działania instytucji finansowych, w pierwszym rzędzie banków. Każda aktywna działalność banku, każda inwestycja zawiera w sobie element niepewności odzyskania pożyczonych środków pieniężnych, a straty będące pochodną ryzyka kredytowego są normalnym składnikiem biznesu bankowego.

Spośród wielu rodzajów ryzyka bankowego, niewątpliwie najbardziej istotne z punktu widzenia finansowego (poziomu generowanych strat) zarówno dla pojedynczych banków, jak i całego sektora finansowego, jest ryzyko kredytowe. Przykładowo, w 2002 roku, który był jednym z najlepszych lat pod względem wyników finansowych sektora, banki w Stanach Zjednoczonych spisały w straty kwotę około 54 miliardów dolarów z tytułu kredytów o obniżonej jakości. Straty banków na portfelu kredytowym występują w każdym kraju i nasilają się w okresach dekonjunktury gospodarczej.

Z powodu dużego znaczenia ryzyka kredytowego (jakości zaangażowań kredytowych) dla stabilności, wyników finansowych i bezpieczeństwa działalności banku, niezwykle istotne jest przeprowadzanie przez bank rzetelnej oceny poziomu tego ryzyka. Wraz z rozwojem działalności bankowej, wzrostem skomplikowania produktów i systemów, zwiększa się również poziom wyrafinowania stosowanych procedur i metodyk oceny ryzyka kredytowego. Odnosi się to w szczególności do banków dużych, działających w skali międzynarodowej. Dla prawidłowej i kompleksowej oceny ponoszonego ryzyka kredytowego niezbędne jest dogłębne zrozumienie czynników wpływających na poziom tego ryzyka. Wiedza ta, przełożona na stosowane wewnętrzne

---

¹⁾ Autor jest pracownikiem Generalnego Inspektoratu Nadzoru Bankowego. Treść artykułu odzwierciedla jego prywatne poglądy i nie może być interpretowana jako stanowisko GINB w jakimkolwiek zakresie.

podejście, jest kluczowa dla banku, który w oparciu o ocenę ryzyka udziela, wycenia i zarządza ekspozycjami kredytowymi. Znajomość tych czynników jest ważna także dla instytucji nadzorczych, gdyż dla zachowania stabilności instytucji kredytowych i systemu bankowego niezbędne jest prawidłowe funkcjonowanie systemów zarządzania ryzykiem kredytowym w nadzorowanych podmiotach. Istnieje wiele przykładów w różnych krajach, obrazujących, w jaki sposób słabe zarządzania ryzykiem kredytowym i portfelem zaangażowań przełożyły się na upadłości banków.

Współczesne podejście do kalkulacji poziomu ryzyka kredytowego – które znalazło również wyraz w Nowej Umowie Kapitałowej Bazylejskiego Komitetu ds. Nadzoru Bankowego oraz Dyrektywach Unijnych²⁾ – wyraża się w koncepcji straty oczekiwanej³⁾ (EL) oraz straty nieoczekiwanej (UL)⁴⁾. Wysokość UL wskazuje, jaki poziom kapitału ekonomicznego⁵⁾ powinien utrzymywać bank dla pokrycia (zabezpieczenia) strat nieoczekiwanych w toku prowadzenia normalnej działalności oraz wynikających ze zmian czynników otoczenia zewnętrznego w określonym horyzoncie czasowym, przy założonym poziomie ufności.

Z drugiej strony, stratę oczekiwaną (EL) określa się jako wartość (kwotę), jaką bank spodziewa się przeciętnie utracić w określonym czasie kalkulacji, w przypadku wystąpienia niewykonania swoich zobowiązań przez dłużnika (dłużników), czyli w przypadku wystąpienia niewypłacalności (*default*)⁶⁾. Strata oczekiwana powinna być zabezpieczona (pokrywana) rezerwami celowymi lub ogólnymi. Aby wyliczyć EL, należy dysponować trzema wartościami składowymi, określającymi ryzyko kredytowe:

- ❖ PD⁷⁾ – prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązań (czyli de facto prawdopodobieństwo zaistnienia niewypłacalności);
- ❖ EAD⁸⁾ – wartość ekspozycji kredytowej w sytuacji wystąpienia niewypłacalności;
- ❖ LGD⁹⁾ – część ekspozycji kredytowej utracona w sytuacji wystąpienia niewypłacalności.

Formuła straty oczekiwanej jest iloczynem powyższych trzech składowych ryzyka kredytowego:

---

²⁾ Dyrektywa 2006/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14.06.2006 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe oraz Dyrektywa 2006/49/WE z 14.06.2006r. w sprawie adekwatności kapitałowej firm inwestycyjnych i instytucji kredytowych

³⁾ ang. *Expected Loss*.

⁴⁾ ang. *Unexpected Loss*.

⁵⁾ „Kapitał ekonomiczny” jest de facto pojęciem, które mieści się koncepcyjnie w pojęciu „kapitał wewnętrzny”. W polskich regulacjach nadzorczych występować będzie termin „kapitał wewnętrzny”.

⁶⁾ ang. *Default*, niewypłacalność wynika z niewykonania zobowiązań przez dłużnika, określaną jest też czasem jako „zdarzenie kredytowe”. Warto dodać, że system ratingowy banku stosującego metody IRB powinien posiadać – jako minimum – siedem kategorii dłużników „wypłacalnych” oraz jedną kategorię dłużników niewypłacalnych.

⁷⁾ ang. *Probability of Default*.

⁸⁾ ang. *Exposure at Default*.

⁹⁾ ang. *Loss Given Default*.

$$EL = PD \times EAD \times LGD.$$

Z kolei strata nieoczekiwana (UL) może być zdefiniowana jako aktualna (rzeczywista) strata, w wysokości przewyższającej stratę oczekiwaną przez bank w określonym czasie kalkulacji. Można to wyrazić formułą:

$$UL = \text{strata rzeczywista} - \text{strata oczekiwana (EL)}.$$

Ryzyko kredytowe wyliczone w oparciu o powyższe trzy składowe uwzględnia w sobie ryzyko związane zarówno z dłużnikiem, jak i konkretnym instrumentem kredytowym. Formuła straty oczekiwanej jest oparta na podejściu statystycznym i ekonometrycznym, jednak jej praktyczne zastosowanie wymaga wykonania szeregu szacunków oraz ocen jakościowych. Rzeczywiste straty na poszczególnych kredytach, innych zaangażowaniach kredytowych czy całych jednorodnych portfelach mogą się wyraźnie różnić od wyliczonych strat oczekiwanych. Również wycena kredytów oraz sposób tworzenia rezerw na ekspozycje i ich wysokość zależą w dużej mierze od ocen opartych na czynnikach jakościowych.

Koncepcja trzech składowych ryzyka kredytowego jest jednym z istotnych elementów zarówno podstawowej, jak i zaawansowanej metody wewnętrznych ratingów (metody IRB)¹⁰⁾, używanej do wyliczenia wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego oraz do pomiaru tego ryzyka. Będzie ona musiała zostać zastosowana w praktyce (bądź już jest stosowana) przez wszystkie banki, które wybiorą metody IRB dla wyliczania swojej adekwatności kapitałowej.

W dalszej części rozważań przedstawione zostaną najważniejsze zagadnienia dotyczące poszczególnych składowych ryzyka kredytowego.

PD – prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązań (prawdopodobieństwo wystąpienia niewypłacalności)

Niewypłacalność następuje w sytuacji braku spłaty zobowiązania finansowego wobec banku przez dłużnika w terminie umownym. Niewypłacalność wskazuje zatem, iż dłużnik przeżywa trudności finansowe, które nie pozwalają mu uregulować swoich zobowiązań finansowych w terminie. Szczegółowe definicje niewypłacalności mogą być różne, w zależności od konkretnego banku¹¹⁾, instrumentu finansowego czy też kraju. Jest to zdeterminowane odmiennymi systemami prawnymi, standardami rachunkowości, systemami podatkowymi czy wreszcie podejściem indywidualnych instytucji. Ogólna definicja niewypłacalności zawiera w sobie dwa czynniki: przeszły i przyszły.

---

¹⁰⁾ Metody te są przedstawione w powołanych wcześniej Dyrektywach i Nowej Umowie Kapitałowej.

¹¹⁾ Przykładowo banki mogą przyjąć, że: niewypłacalność występuje, gdy liczba dni opóźnienia wynosi dla klienta detalicznego – 90, dla klienta korporacyjnego i małych i średnich przedsiębiorstw – 90, dla banków – 30, dla ekspozycji państwowych – 180 oraz przy wystąpieniu innych przesłanek, jak np. upadłość klienta, nieterminowa obsługa kredytu w systemie bankowym. Banki mogą też przyjąć inne założenia.

Czynnik przeszły pojawia się, gdy dłużnik nie ureguluje jakiegokolwiek istotnego (czy też znaczącego) zobowiązania, to znaczy jego zobowiązanie staje się przeterminowane przez okres dłuższy niż określona liczba dni. Czynnik przeszły jest łatwy do oceny i wyraża tradycyjne podejście do niewypłacalności. Trudności może sprawić ocena, czy niewypłacalność ma charakter istotny (znaczący) i czy odzwierciedla poważne trudności finansowe dłużnika, co nie zawsze ma miejsce.

Czynnik przyszły odnosi się do sytuacji, gdy bank uważa, że dłużnik prawdopodobnie nie spłaci w pełni swojego zobowiązania, jeżeli nie podjęte zostaną wobec niego pewne czynności ze strony banku, na przykład upłynnienie posiadanego zabezpieczenia. Czynnik przyszły jest o wiele trudniejszy w ocenie. Nie wiadomo, czy niewypłacalność nastąpi faktycznie, czy też nie. Jest to więc znacznie bardziej wyrafinowane i kompleksowe podejście do problematyki niewypłacalności. Wymagane jest przeprowadzanie oceny ilościowej i jakościowej, opartej między innymi na analizie dotychczasowych poczynań dłużnika i wiedzy eksperckiej. Ponieważ niewypłacalność jeszcze nie wystąpiła, ale jest prawdopodobne że tak będzie, ocena nie daje pewnych rezultatów. Czynnik przyszły oceniany jest zatem głównie przez PD.

Aby wyliczyć PD w przypadku kredytu, bank powinien ocenić, jakie jest procentowe prawdopodobieństwo, że dłużnik nie dokona płatności w terminie umownym. W tym celu można oceniać przepływy pieniężne i porównywać obecne i przyszłe przychody dłużnika z obecnymi i przyszłymi przewidywanymi wydatkami. W przypadku kredytów dla przedsiębiorstw, ocenie powinny podlegać:

- ❖ sytuacja finansowa dłużnika,
- ❖ historia kredytowa dłużnika (bezproblemowa czy nieprawidłowa obsługa długu),
- ❖ sytuacja branży, sektora, w jakiej działa dłużnik,
- ❖ pozycja konkurencyjna i inne czynniki.

Po wyliczeniu PD dla dłużnika bank klasyfikuje zaangażowanie do klasy odpowiadającej danemu PD. Proces wyliczenia PD można podzielić na kilka etapów:

❶ ustalenie horyzontu czasowego

Aby uzyskać wiarygodne PD, konieczne jest w pierwszym rzędzie ustalenie horyzontu czasowego obliczeń. Oczywiście jest, że prawdopodobieństwo niewykonania płatności przez dłużnika jest znacznie niższe w okresie jednego roku, niż gdy, przykładowo, analizuje się okres dziesięciu lat. Bank może ustalić okres przyjęty dla wyliczania PD jednolicie dla wszystkich rodzajów instrumentów aktywnych lub odrębnie dla poszczególnych klas zaangażowań. Generalnie banki stosują jednak jednoroczny okres dla wyliczania PD dla wszystkich rodzajów aktywów. Podejście takie jest uzasadnione następującymi czynnikami:

- ❖ w okresie jednego roku bank z reguły może powiększyć swoją bazę kapitałową, która jest uważana za ostateczne zabezpieczenie strat z tytułu ryzyka kredytowego;
- ❖ w tymże okresie bank może podjąć inne działania ograniczające straty (np zabezpieczające instrumenty pochodne dla ograniczenia przyszłych strat);
- ❖ możliwe jest pozyskanie dodatkowych, istotnych informacji o sytuacji dłużnika;

- ❖ przeprowadzone jest planowanie kapitałowe, budżetowanie działalności oraz opracowywane jest sprawozdanie finansowe banku;
- ❖ dokonywany jest kompleksowy przegląd portfela kredytowego.

W Nowej Umowie Kapitałowej przyjęto jednoroczny horyzont czasowy dla ustalenia PD dla wszystkich klas aktywów w celu wyliczenia wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka kredytowego. Taki okres (z pewnymi wyjątkami) jest jednym z minimalnych wymagań stawianych bankom w celu umożliwienia zastosowania metody wewnętrznych ratingów.

❷ określenie metody pomiaru

Następnym krokiem po ustaleniu horyzontu czasowego obliczeń PD jest określenie metody pomiaru. Metody te można ogólnie podzielić na dwie grupy:

- ❖ pomiar oparty na danych księgowych oraz
- ❖ pomiar oparty na cenach rynkowych.

Pierwsza metoda obejmuje narzędzia używane przy klasycznej ocenie zdolności kredytowej, głównie dane ilościowe (sprawozdania finansowe, wskaźniki). Równolegle stosuje się ocenę jakościową (np. jakość zarządzania, doświadczenie kierownictwa firmy, ryzyko reputacji klienta, pozycja na rynku i inne). Należy zwrócić uwagę, iż wadą analizy opartej na sprawozdaniach finansowych jest brak danych o ponoszonym ryzyku – przy posiadaniu informacji o profilu prowadzonej działalności klienta oraz rentowności i zwrocie.

Druga metoda polega na analizie wykorzystującej badanie cen akcji (z użyciem sprawozdań finansowych klienta) lub też analizie rozpiętości (spreadu) emitowanych przez dłużnika papierów dłużnych (z wykorzystaniem danych o cenie rynkowej tych papierów).

❸ przegląd dostępnych informacji

Aby ocenić jakość konkretnej ekspozycji kredytowej, należy określić jej charakterystykę (typ, rodzaj) i porównać z podobnymi zaangażowaniami. Najczęściej stosowanymi źródłami informacji w tym zakresie są dane wewnętrzne posiadane przez bank, takie jak analizy kredytowe i systemy ratingowe lub scoringowe. Można również wykorzystywać informacje dostarczane przez agencje ratingowe (S&P, Moody's, Fitch IBCA i inne). Równolegle przydatne mogą być inne źródła danych: rejestry kredytowe (w Polsce Biuro Informacji Kredytowej), powszechne bazy danych (Główny Urząd Statystyczny), agencje kredytów eksportowych i inne.

❹ analiza badań niewypłacalności

Badania niewypłacalności są publikowane między innymi przez agencje ratingowe. Polegają one na analizowaniu historii ratingu ryzyka, które podlegało ocenie (np. poziom BBB+). Są używane głównie dla określenia – dla konkretnego ratingu ryzyka – przeciętnej częstotliwości występowania niewypłacalności, lub innymi sło-

wami – PD, w określonym horyzoncie czasowym. Analizując ryzyko kredytowe, bank powinien wziąć pod uwagę przeciętne PD dla danego ratingu ryzyka klienta (o ile oczywiście został mu nadany rating wystawcy długu lub określonej emisji długu).

Generalnie, im niższy rating ryzyka kredytowego (B, C, niższe), tym wyższe PD. Przykładowo, dla ratingu „A-” (S&P) jednoroczne PD wynosi 0,07%, dla „BBB-”: 0,3%, a dla „CCC”: 20,39%¹²⁾.

5 zastosowanie macierzy transpozycji

Po zbadaniu przeciętnego PD dla poszczególnych ratingów ryzyka należy przeanalizować zmiany (trendy zmian) parametru PD w określonym przedziale czasowym. Inaczej mówiąc chodzi o ustalenie, w jaki sposób następowała migracja ratingu w „górze” (obniżenie poziomu ryzyka kredytowego) lub w „dół” (zwiększenie ryzyka kredytowego).

Macierze transpozycji są wyliczane poprzez porównywanie ratingów na początku okresu z ratingami na koniec okresu obliczeń. Są używane przede wszystkim przez agencje oceny wiarygodności kredytowej dla analizowania rozkładu w czasie i stabilności nadanych ocen ratingowych¹³⁾.

Poniżej przedstawiono wycinek przykładowej macierzy transpozycji.

Tabela 1. Macierz transpozycji przeciętnych jednorocznych ratingów dla przedsiębiorstw w latach 1980–1998 (w %)

Rating początkowy	Aaa	Aa	A	Baa	Ba	B
Aaa	85,44	9,92	0,98	0,00	0,03	0,00
Aa	1,04	85,52	9,21	0,33	0,14	0,14
A	0,06	2,76	86,57	5,68	0,71	0,17
Baa	0,05	0,32	6,68	80,55	5,72	0,95
Ba	0,03	0,07	0,51	5,20	76,51	7,40
B	0,01	0,04	0,16	0,60	6,07	76,12

Macierz należy czytać od lewej do prawej. Wartości w kolumnach obrazują rating na początku jednorocznego okresu, a wiersze – ocenę ratingową na koniec tego okresu. Wartość konkretnej komórki pokazuje przeciętne prawdopodobieństwo zmiany ratingu ocenianego przedsiębiorstwa w okresie jednego roku. Przykładowo, przedsiębiorstwa posiadające ocenę „Aa” na początku roku, z prawdopodobieństwem

¹²⁾ Dane pochodzą z „Working Paper” no 3 – „Credit Ratings and Complementary Sources of Credit Quality Information” z sierpnia 2000 r. Bazylejskiego Komitetu ds. Nadzoru Bankowego; http://www.bis.org/publ/bcbs_wp3.pdf.

¹³⁾ O macierzach transpozycji traktuje cytowany wcześniej „Working Paper” no 3 – Bazylejskiego Komitetu ds. Nadzoru Bankowego; http://www.bis.org/publ/bcbs_wp3.pdf.

85,52% utrzymają tę ocenę na koniec roku. Jednocześnie istnieje 1,04% szansy, że ich ocena ulegnie podwyższeniu do „Aaa” lub 9,21%, iż obniży się do „A”.

Badanie migracji ratingów ocen ryzyka kredytowego pełni bardzo ważną rolę w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym. Są one wykorzystywane przez banki, instytucje nadzorcze i inwestorów, zatem podmioty aktywnie analizujące zdolność kredytową klientów banków (emitentów papierów dłużnych) oraz jej zmiany.

Analizując PD należy wziąć także pod uwagę czynnik czasu. Zakładając, że pozostałe czynniki są niezmiennie, im krótszy jest termin zapadalności instrumentu kredytowego, tym niższy jest poziom ryzyka kredytowego tego instrumentu. Krótki termin zapadalności zwiększa możliwości ograniczenia przez dłużnika przyszłych strat. Istnieje możliwość restrukturyzacji zadłużenia, zmiany terminarza spłat i innych warunków umownych. Z drugiej strony, bank może zażądać dodatkowego zabezpieczenia spłaty jako warunku dalszego finansowania, czy podnieść cenę kredytu. Okres zapadalności, jako istotny czynnik ryzyka, jest uwzględniany w Nowej Umowie Kapitałowej i zmienianych Dyrektywach. Jak wspomniano wcześniej – głównie ze względów praktycznych – przyjmuje się jako zasadę jednoroczny okres obserwacji.

EAD – wartość ekspozycji kredytowej w sytuacji wystąpienia niewypłacalności

EAD może być zdefiniowana jako maksymalna kwota (wyrażona w jednostkach waluty), jaką bank może utracić w przypadku wystąpienia niewypłacalności w danej ekspozycji. Nie jest to zatem kwota nominalna, bilansowa ekspozycji (gdyż przykładowo EAD może się znacznie zwiększyć, gdy mamy do czynienia z otwartą linią kredytową czy przyrzeczeniem udzielenia kredytu). Nie jest to także absolutna kwota, jaką wierzyciel może utracić (istnieje możliwość odzyskania części ekspozycji z posiadanych zabezpieczeń czy też w wyniku postępowania restrukturyzacyjnego). Należy zauważyć, że EAD jest pewną częścią straty oczekiwanej (EL). Wynika to z faktu, że część ekspozycji może zostać odzyskana przez bank. Z drugiej strony część strat może okazać się nieoczekiwana (ponadprzeciętna).

Jednym z istotnych problemów w szacowaniu EAD jest niepewność banku odnośnie wysokości ekspozycji. Kwota ekspozycji może być uzależniona od zaistnienia pewnych zdarzeń w przyszłości. Ma to miejsce w przypadku, gdy wykorzystanie kredytu przez klienta jest opcjonalne – może on „pociągnąć” pewną kwotę w bliżej nieokreślonym momencie w przyszłości. Typowym przykładem tego zjawiska są otwarte linie kredytowe. Pewnym rozwiązaniem problemu nieznajomości potencjalnej wysokości ekspozycji jest analizowanie wskaźników wykorzystania zaangażowania przez klienta. Wzrost wskaźnika wykorzystania zaangażowania może generalnie obrazować pogorszenie jakości tego zaangażowania. Inaczej mówiąc, zwiększone wykorzystanie środków w linii kredytowej jest często oznaką trudności finansowych. W takim przypadku następuje wzrost EAD i PD, spowodowany również okolicznością, że alternatywne źródła finansowania stają się droższe i trudniej dostępne. Metody badania przedstawionej powyżej tak zwanej „opcjonalności kredytowej” (CRO)¹⁴⁾

---

¹⁴⁾ ang. *credit-related optionality*.

są obecnie rozwijane. Ograniczeniem w tym zakresie jest dostępność danych historycznych. W Nowej Umowie Kapitałowej problem ten jest uwzględniany poprzez zastosowanie tak zwanych współczynników konwersji kredytowej (CCF)¹⁵⁾. Są to wielkości będące przeciętnymi wskaźnikami wykorzystania dla poszczególnych rodzajów zaangażowań. Inaczej mówiąc, przekształcają one niewykorzystane instrumenty kredytowe w ekwiwalent zaangażowania kredytowego.

„Opcjonalność kredytowa” występuje również w instrumentach pochodnych zawieranych poza rynkiem regulowanym (pochodne OTC¹⁶⁾). Wielkość ryzyka kredytowego w pochodnych OTC (instrumenty wymiany walutowej, stopy procentowej, cen akcji, surowców) jest jedynie niewielką częścią procentową nominalnej wartości transakcji. W instrumentach tych ryzyko kredytowe jest ograniczone jedynie do potencjalnego kosztu zamiany przepływów pieniężnych wynikających z transakcji w sytuacji niewypłacalności kontrahenta. Wiele banków zaangażowanych w pochodne OTC stosuje modele w celu wyliczenia potencjalnego przyszłego zaangażowania (PFE)¹⁷⁾ oraz określenia kosztu zamiany przepływów pieniężnych. Modelowanie tego typu jest zagadnieniem trudnym i kompleksowym, sprawiającym problemy przy szacowaniu EAD.

Posiadane przez wierzyciela zabezpieczenie spłaty należności w postaci aktywów rzeczowych wpływa na zmniejszenie wartości EAD (a raczej, precyzyjnie rzecz ujmując, redukuje wartość LGD). Z drugiej strony, instrumenty ograniczające ryzyko kredytowe, takie jak gwarancje i kredytowe instrumenty pochodne, nie redukcją EAD. W sytuacji zaistnienia niewywiązania się dłużnika ze zobowiązań, strata zostanie pokryta (przeniesiona) przez (na) dostawcę zabezpieczenia.

LGD – część ekspozycji kredytowej utracona w sytuacji wystąpienia niewypłacalności

RR¹⁸⁾ – wskaźnik odzyskania

Kolejną częścią analizy ryzyka kredytowego jest szacowanie LGD, czyli części należności banku, która najprawdopodobniej zostanie utracona w sytuacji wystąpienia niewypłacalności (z drugiej strony, przy szacowaniu RR określa się odzyskaną część należności). Kalkulując LGD, bank powinien wziąć pod uwagę wszystkie okoliczności, takie jak: wysokość kapitału kredytu, odsetek, dotychczasowe spłaty, posiadane zabezpieczenie itp. LGD jest określane jako procentowa część zaangażowania, która nie może zostać odzyskana w sytuacji zaprzestania spłaty przez klienta. Jest to wielkość odwrotna w stosunku do wskaźnika odzyskania.

LGD może więc zostać wyrażone w następujący sposób:

$$\text{LGD} = 1 - \text{RR} \text{ (wskaźnik odzyskania).}$$

---

¹⁵⁾ ang. *credit conversion factor*.

¹⁶⁾ ang. *over-the-counter*.

¹⁷⁾ ang. *Potential Future Exposure*.

¹⁸⁾ ang. *Recovery Rate*.

Konsultacje dla banków

Nasuwają się w tym miejscu następujące obserwacje:

- ❖ im wyższy wskaźnik odzyskania, tym mniejsze ryzyko kredytowe oraz
- ❖ im wyższe LGD, tym niższa jakość zabezpieczenia.

Na poziom LGD wywiera wpływ szereg czynników:

➤ *kolejność zaspokajania wierzycieli („senioralność”)*

Im dane zaangażowanie stoi wyżej w hierarchii zaspokajania, tym niższe powinno być szacowane LGD. W sytuacji bankructwa dłużnika lub jego przejęcia, w pierwszej kolejności regulowane są zobowiązania stojące jako główne „w kolejce” (np wobec skarbu państwa). Dlatego też np. emitowane przez tego samego dłużnika pożyczki podporządkowane mają wyższą wartość LGD niż pierwszorzędne instrumenty dłużne. Zależność między kolejnością zaspokajania a LGD jest badana przez agencje ratingowe. Używając danych Standard & Poor’s dla długu emitowanego przez przedsiębiorstwa w latach 1987–1998, można zauważyć relację między LGD a „klasą” papieru dłużnego.

Tabela 2. Relacja między klasą papieru dłużnego a LGD

Klasa papieru dłużnego	Wskaźnik odzyskania	LGD
Senior ¹⁹⁾ Zabezpieczony	65	35
Senior Niezabezpieczony	50	50
Senior Podporządkowany	36	64
Podporządkowany	26	74
Junior Podporządkowany	14	86

➤ *zabezpieczenie*

Przyjęte przez bank zabezpieczenia spłaty zaangażowania działają w sposób podobny do „senioralności”. Zwiększenie wartości zabezpieczeń obniża wysokość LGD, czyli kwotę jaką bank może potencjalnie utracić. Dobrym tego przykładem są zaangażowania zabezpieczone hipotecznie. Z uwagi na wysoką jakość tego zabezpieczenia, zaangażowania te charakteryzują się najniższym LGD spośród wszystkich klas ekspozycji kredytowych. Różnice w profilu ryzyka kredytowego odnoszące się do poszczególnych rodzajów zabezpieczeń znajdują odzwierciedlenie w Nowej Umowie Kapitałowej i Dyrektywach. Przykładowo, w metodzie standardowej, niska częstotliwość występowania niewypłacalności przy kredytach zabezpieczonych hipotecznie w połączeniu z ich generalnie niskim LGD determinuje przypisanie tym należnościom znacznie niższej wagi ryzyka (35%) w porównaniu z innymi kredytami detalicznymi (75%).

---

¹⁹⁾ Klasa „Senior” oznacza, iż papier dłużny ma pierwszeństwo w hierarchii zaspokajania wierzycieli przed papierami typu „Junior”. Można go również określić jako „pierwszorzędny”.

Trzeba równocześnie zauważyć, że precyzyjne określenie kwoty, o jaką przyjęte zabezpieczenie redukuje ryzyko kredytowe (czyli zmniejsza EAD i LGD), jest często trudne. Wartość zabezpieczenia może się zmieniać w czasie, poza tym posiadacz zabezpieczenia może mieć problemy z jego upłynnieniem, lub też mogą wystąpić w tym procesie znaczne opóźnienia.

☞ *rodzaj dłużnika*

Najczęściej wyróżnia się cztery rodzaje dłużników: rządy i instytucje publiczne (tzw. *sovereigns*), banki, przedsiębiorstwa (*corporates*) oraz klienci detaliczni. Wyniki badań niewypłacalności wskazują, że różne rodzaje dłużników wykazują różny poziom LGD. LGD jest zróżnicowane także wśród poszczególnych sektorów gospodarki i przedsiębiorstw. Przykładowo, firmy mające niski udział majątku trwałego (budynki, maszyny, urządzenia) wykazują raczej wyższy poziom LGD. Z drugiej strony, dłużnicy posiadający wysoki udział aktywów płynnych w bilansie, dobrze rozwiniętą sieć sprzedaży lub placówek, charakteryzować się będą relatywnie niższym LGD.

☞ *wielkość i skala działania dłużnika*

Powyższe czynniki zwykle wywierają istotny wpływ na LGD. Wskaźniki LGD dla małych i średnich przedsiębiorstw są generalnie wyższe w porównaniu z wielkościami dla dużych firm. Zjawisko to spowodowane jest faktem, że duże przedsiębiorstwa mają do dyspozycji więcej aktywów, które mogą wykorzystać jako zabezpieczenie otrzymanych kredytów, niż mniejsze firmy. Występuje również w tym zakresie zróżnicowanie wynikające z rodzaju prowadzonej przez firmę działalności.

☞ *kraj pochodzenia dłużnika*

Kredyty o podobnej charakterystyce, ale udzielone w różnych krajach różnym firmom, wykazują różny poziom LGD. Dzieje się tak z powodu różnych rozwiązań w zakresie prawa upadłościowego i praktyki w tym zakresie (w tym skuteczność odzyskiwania wierzytelności i postępowań egzekucyjnych), co wpływa bezpośrednio na możliwą wartość do odzyskania oraz na LGD.

Nowa Umowa Kapitałowa i Dyrektywy uwzględniają czynniki związane z niepewnością szacowania LGD (oraz EAD), proponując dwa alternatywne podejścia dla banków używających wewnętrznych systemów zarządzania ryzykiem kredytowym dla celów wyliczania kapitału regulacyjnego.

W metodzie podstawowej IRB standardowe szacunki LGD i EAD są określane przez instytucje nadzorcze, a banki samodzielnie szacują jedynie PD.

W metodzie zaawansowanej IRB banki mogą samodzielnie szacować wszystkie parametry ryzyka kredytowego – PD, EAD i LGD – o ile udowodnią instytucji nadzorczej, że ich estymacja LGD jest rzetelna. Używanie indywidualnych oszacowań LGD umożliwia także bankom zastosowanie szerokiego zakresu zabezpieczeń (technik redukcji ryzyka kredytowego) dla określenia regulacyjnych wymogów kapitałowych.

Podsumowanie

Implementacja bardziej wrażliwego podejścia do ryzyka, wyrażającego się między innymi w szacowaniu przedstawionych w niniejszym opracowaniu parametrów ryzyka kredytowego, wymaga dużego wysiłku i poniesienia znacznych kosztów, zarówno w instytucjach objętych postanowieniami Dyrektywy, jak i w podmiotach nadzorujących rynek finansowy. Wyzwania stojące w tym obszarze przed bankami obejmują:

- ❖ konieczność zgromadzenia dużej ilości rzetelnych danych historycznych,
- ❖ przygotowanie lub istotną modyfikację systemów informatycznych,
- ❖ zapewnienie wysokiej jakości kadry i szkolenie pracowników,
- ❖ podjęcie szeregu strategicznych decyzji, gdyż nie istnieje jedno standardowe podejście do opracowania i sposobu funkcjonowania systemów szacowania parametrów ryzyka kredytowego.

Wiele banków napotyka trudności w ustanowieniu wiarygodnych i kompleksowych metod szacowania i oceny przedstawionych czynników ryzyka kredytowego. Podejście w tym obszarze jest pochodną zaangażowania zasobów ludzkich i kosztów, jakie banki gotowe są ponieść. Wydaje się jednak, że niektóre mniejsze, mniej zaawansowane banki są w stanie estymować podstawowy parametr ryzyka – PD, co umożliwiłoby zastosowanie metody podstawowej wewnętrznych ratingów.

Niewątpliwą zaletą wyliczania i stosowania w praktyce przedstawionych parametrów ryzyka kredytowego jest lepsze dopasowanie wymogów kapitałowych do rzeczywistego poziomu ryzyka, a nawet możliwość obniżenia poziomu kapitału w porównaniu z metodami standardowymi. Nie mniej ważna jest poprawa jakości wewnętrznego procesu pomiaru ryzyka oraz zarządzania bankiem. Czynniki te – obok zapewnienia zasobów i kosztów – powinny zostać uwzględnione przez bank przy wyborze swojego podejścia do wyboru metody wyliczania wymogów kapitałowych w kontekście adekwatności kapitałowej.

Bibliografia

- Dyrektywa 2006/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14.06.2006 r. *W sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe*
- Dyrektywa 2006/49/WE z 14.06.2006 r. *W sprawie adekwatności kapitałowej firm inwestycyjnych i instytucji kredytowych*
- Bazyłejski Komitet ds Nadzoru Bankowego – „Working Paper” no 3 – „*Credit ratings and Complementary Sources of Credit Quality Information*” z sierpnia 2000 r. – http://www.bis.org/publ/bcbs_wp3.pdf
- Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego – *Dokument Konsultacyjny DK/03/IRB „Metoda zaawansowana wyliczania wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego”* z maja 2005 r. – http://www.nbp.pl/Publikacje/nadzor_bankowy/pdf/DK_03.pdf
- Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego – *Dokument Konsultacyjny DK/03/IRB/2 „Metoda zaawansowana wyliczania wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego – kontynuacja Dokumentu DK/02/IRB”* z października 2005r. – http://www.nbp.pl/Publikacje/nadzor_bankowy/pdf/DK-03-IRB-2.pdf

PODSTAWOWE WIELKOŚCI MAKROEKONOMICZNE I ZMIANY ORGANIZACYJNO-PRAWNE W SEKTORZE BANKOWYM W III KWARTALE 2006 ROKU^{*)}

OTOCZENIE MAKROEKONOMICZNE

Oficjalne stopy: rezerwy obowiązkowej i procentowe

Tabela 1. Stopa rezerwy obowiązkowej i podstawowe stopy procentowe NBP

<i>%</i>	VII-IX 2006 r.
Stopa rezerwy obowiązkowej	3,50
Stopa kredytu lombardowego	5,50
Stopa redyskonta weksli	4,25
Stopa referencyjna	4,00
Stopa depozytowa	2,50

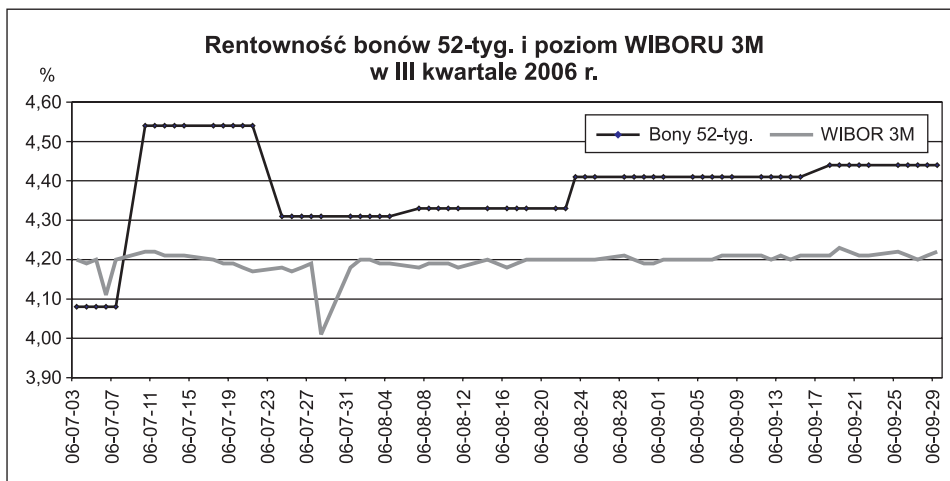
Źródło: Dziennik Urzędowy NBP.

W III kwartale 2006 r. Rada Polityki Pieniężnej nie zmieniła podstawowych stóp procentowych NBP. Pozostały one na poziomie obowiązującym od 1 marca br.

^{*)} Autorka jest pracownikiem Departamentu Analiz w Bankowym Funduszu Gwarancyjnym.

Podstawowe rynkowe stopy procentowe

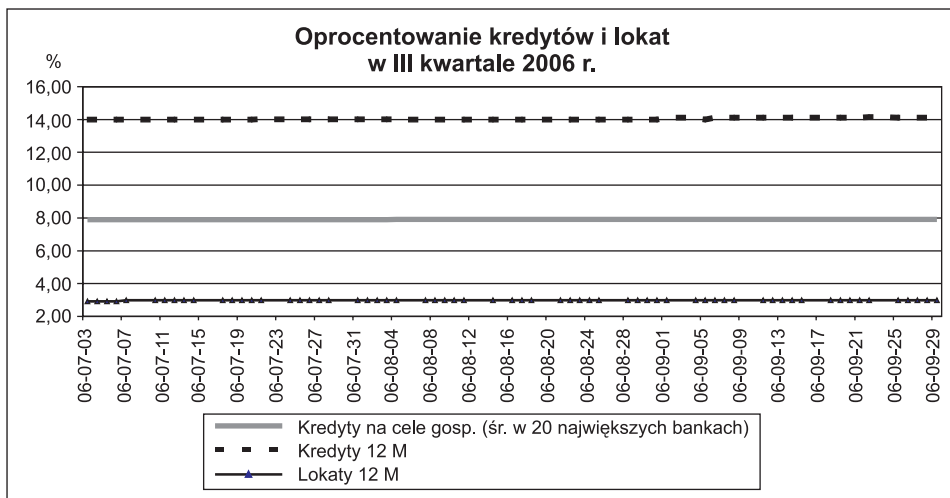
Wykres 1.

Źródło: Dane publikowane w „Rzeczpospolitej”; opracowanie własne.

- ❖ W III kwartale 2006 r. – w porównaniu z II kwartałem – średnia rentowność 52-tygodniowych bonów skarbowych wzrosła o 0,36 p.p. do 4,38%. Średni poziom 3-miesięcznego WIBOR-u w okresie lipiec-wrzesień 2006 r. wyniósł 4,19% i był wyższy od średniej wielkości z poprzedniego kwartału o 0,04 p.p.

Wykres 2.

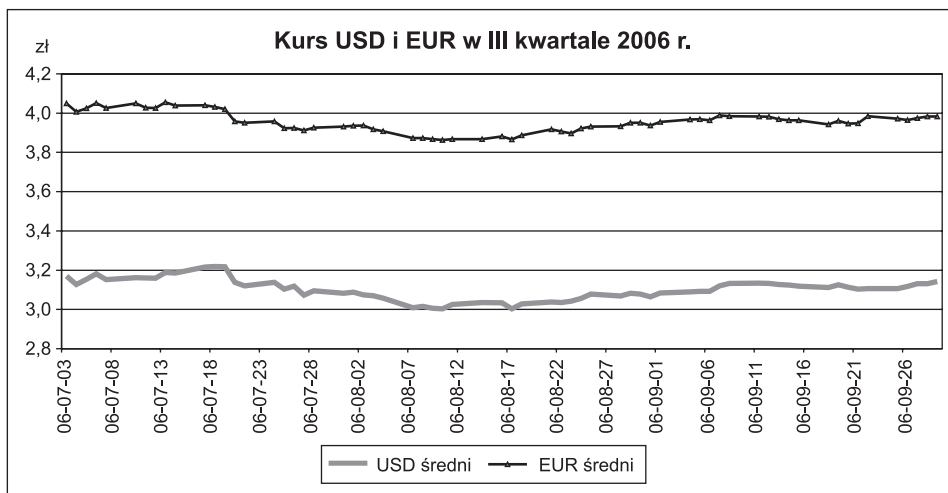

Źródło: Dane publikowane w „Rzeczpospolitej”; opracowanie własne.

- ❖ Średnie oprocentowanie kredytów na cele gospodarcze zwiększyło się o 0,06 p.p. i wyniosło 7,90%. Obniżyło się natomiast oprocentowanie 12-miesięcznych kredytów dla ludności – średnia za III kwartał 2006 r. wyniosła 14,04%, tj. o 0,21 p.p. mniej niż w poprzednim kwartale. Zmniejszyło się również średnie oprocentowanie lokat 12-miesięcznych – z 3,02% do 2,98%.

Kursy walutowe

Wykres 3.

Źródło: Dane NBP; opracowanie własne.

- ❖ W III kwartale 2006 r. nastąpiło dalsze umocnienie się złotego względem dolara amerykańskiego. Średni kurs dolara amerykańskiego obniżył się z 3,1382 zł w poprzednim kwartale do 3,1029 zł. W stosunku do euro złoty nieznacznie się osłabił. Średni kurs euro zwiększył się o 1 grosz i wyniósł 3,9558 zł.

ZMIANY WŁASNOŚCIOWE I ORGANIZACYJNE W SEKTORZE BANKOWYM

Komisja Nadzoru Bankowego w III kwartale 2006 r. wydała zezwolenie:

- ❖ na nabycie przez Danske Bank A/S z siedzibą w Kopenhadze przedsiębiorstwa bankowego od Danske Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie;

- ❖ na wykonywanie przez Skarb Państwa za pośrednictwem podmiotów zależnych, w tym: Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Powszechnej Kasy Oszczędności Bank Polski SA z siedzibą w Warszawie, prawa ponad 75% głosów na WZA Banku Ochrony Środowiska SA z siedzibą w Warszawie;
- ❖ na wykonywanie przez Credit Cooperatif prawa ponad 50% głosów i nie więcej niż 66% głosów na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy Banku Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych SA oraz zezwolenia na udział w kapitale zakładowym BISE SA.

Informacje o bankach

- ❖ Informacje o **Banku Ochrony Środowiska SA:**
  - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) i fundusze wojewódzkie wezwały do sprzedaży 49,14% (czyli 6,5 mln) akcji Banku Ochrony Środowiska SA po 92 zł. Zapisy rozpoczęły się 14 lipca i trwały do 16 sierpnia 2006 r. Szwedzki SEB zgodził się sprzedać NFOŚiGW wszystkie posiadane akcje BOŚ SA, tj. 47,5%, za 576,9 mln zł. 28 lipca 2006 r. NFOŚiGW miał 84,15% akcji BOŚ SA (w chwili ogłaszania wezwania było to 47,1% akcji, ale razem z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska kontrolował 50,9% akcji Banku). Kolejni najwięksi obecnie akcjonariusze Banku to Katowicki Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska (z udziałem 5,58%) i PKO BP SA (4,85%).
- ❖ Informacje o **Banku Pocztowym SA i PKO BP SA:**
  - 6 września 2006 r. Poczta Polska podpisała umowy o współpracy z Bankiem Pocztowym SA i PKO BP SA. Zamierza stworzyć największą sieć sprzedaży nieskomplikowanych usług bankowych. W listopadzie 2006 r. na 125 pocztach mają powstać specjalne okienka finansowe. Do końca 2010 r. ma ich być 3300. Wybrane placówki pocztowe będą oferować specjalnie przygotowane przez Bank Pocztowy SA oraz PKO BP SA usługi i produkty. W planach Banku Pocztowego SA jest zmiana logo i modyfikacja nazwy na Pocztowy Bank. Współpraca Poczty Polskiej i PKO BP SA dotyczy nie tylko obsługi klientów detalicznych.
- ❖ Informacje o **Banku Współpracy Europejskiej SA:**
  - Na początku września 2006 r. akcjonariusze Banku Współpracy Europejskiej SA zdecydowali na WZA o podwyższeniu kapitałów spółki poprzez emisję akcji o wartości od 50 do 100 mln zł. Emisję akcji uchwalono głównie z myślą o nowym inwestorze, który przejąłby kontrolę nad bankiem. WZA dało zarządowi czas do 22 lutego 2007 roku na znalezienie zainteresowanego papierami nowej emisji.

❖ Informacje o **BRE Banku SA**:

- 25 września 2006 r. Polish Enterprise Fund V (spółka należąca do Enterprise Investors) podpisał umowę kupna 100% akcji Skarbiec Asset Management Holding za 155 mln zł od BRE Banku SA. Transakcja obejmuje 2 podmioty: Skarbiec TFI i BRE Agent Transferowy. W holdingu BRE Banku SA pozostają natomiast Skarbiec Investment Management i PTE Skarbiec-Emerytura.

❖ Informacje o **Noble Banku SA**:

- Zarząd Noble Banku SA, którego pierwsza placówka ruszyła na początku czerwca 2006 r., rozważa wejście na warszawską giełdę papierów wartościowych. Byłoby to możliwe najwcześniej na początku 2007 roku.

INNE INFORMACJE

- ❖ 22 sierpnia 2006 r. prezydent RP Lech Kaczyński podpisał ustawę o nadzorze finansowym. Celem ustawy jest integracja instytucji nadzorczych. Komisja Nadzoru Finansowego (KNF) przejmie od razu obowiązki Komisji Papierów Wartościowych i Giełd oraz Komisji Nadzoru Ubezpieczeniowego i Funduszy Emerytalnych. Od 1 stycznia 2008 roku w skład KNF wejdzie także Komisja Nadzoru Bankowego, ale z dniem wejścia ustawy w życie szefem KNB zostanie szef Komisji Nadzoru Finansowego. Nadzór nad działalnością KNF będzie sprawował prezes Rady Ministrów, który będzie powoływał i odwoływał przewodniczącego KNF oraz jego zastępców. W skład Komisji ma wchodzić 7 osób.
- ❖ 29 września 2006 r. Prezes Rady Ministrów powołał Stanisława Kluzę na przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego, która – zgodnie z ustawą o nadzorze nad rynkiem finansowym – formalnie rozpoczęła działalność 19 września 2006 r. W skład Komisji wchodzi także: 2 zastępcy przewodniczącego (powołuje ich premier na wniosek przewodniczącego), przedstawiciel prezydenta, prezes albo wiceprezes banku centralnego, a także ministrowie finansów oraz pracy i polityki społecznej albo ich przedstawiciele. Uchwały Komisji są podejmowane w obecności co najmniej 4 osób wchodzących w jej skład (w tym przewodniczącego lub jego zastępcy).
- ❖ PKO BP SA zajął 229 miejsce (o 18 miejsc wyżej niż w 2005 r.) w najnowszym zestawieniu 1000 banków świata magazynu „The Banker”. O pozycji w rankingu decydowała wartość kapitałów własnych na koniec 2005 r. w przeliczeniu na dolary amerykańskie. Kapitały własne PKO BP SA wyniosły 2,112 mld USD. Poza PKO BP SA w rankingu uwzględniono jeszcze z polskich banków BGŻ SA (938 miejsce) i BGK (970 miejsce). Inne duże polskie banki nie były brane pod uwagę, ponieważ ich właścicielami są instytucje zagraniczne. Największym bankiem świata

pod względem kapitałów pozostał amerykański Citigroup (79,4 mld USD kapitałów). Na drugą pozycję awansował HSBC Holdings, a na trzecią Bank of America. W trójce największych europejskich banków nie doszło do żadnych zmian: na pierwszej pozycji jest nadal HSBC (74,4 mld USD), na drugiej i trzeciej – Credit Agricole i Royal Bank of Scotland. Pod względem wartości aktywów największym bankiem świata jest brytyjski Barclays Bank (jego suma bilansowa wynosi prawie 1,6 biliona USD), który w rankingu kapitałowym uplasował się na 14 pozycji.

- ❖ Pięć polskich instytucji ma wyższy rating długoterminowy dla zadłużenia w walucie obcej niż wynosi tego typu rating dla Polski. BZ WBK SA, ING Bank Śląski SA, Kredyt Bank SA otrzymały od Agencji Fitch ocenę A+, Bank Pekao SA uzyskał A, a BRE Bank SA i BRE Leasing A-, podczas, gdy rating dla długoterminowego zadłużenia w walucie obcej dla naszego kraju wynosi BBB+.
- ❖ Hiszpański bank Caja de Ahorros del Mediterraneo (ósma co do wielkości instytucja finansowa w Hiszpanii) zamierza otworzyć w Polsce pod koniec br. przedstawicielstwo. Oferta skierowana będzie do hiszpańskich przedsiębiorstw rozpoczynających działalność w Polsce (głównie z branży nieruchomości i przetwórstwa spożywczego) oraz do polskich przedsiębiorców zainteresowanych inwestycjami na Półwyspie Iberyjskim. Oprócz tradycyjnej oferty kredytowej, bank będzie proponował doradztwo finansowe związane z inwestycjami, podatkami i księgowością.
- ❖ Leszek Czarnecki, główny właściciel Getin Holdingu SA, zapowiedział ekspansję w Rosji, na Ukrainie i w innych krajach postradzieckich. Zamierza stworzyć tam grupę finansową według modelu przyjętego w Polsce i położyć nacisk na bankowość detaliczną. Inwestycje w każdym z tych krajów mają wynieść kilkadziesiąt milionów dolarów. Dotąd Getin Holding zainwestował na rynku rosyjskim, gdzie działa jego spółka leasingowa Carcade, około 25 mln dolarów. Obecnie jest więc największym polskim inwestorem na rynku rosyjskim. Getin Holding SA planuje uzyskać środki na kolejne inwestycje m.in. z planowanej na późną jesień nowej emisji akcji, która będzie kierowana do inwestorów polskich i zagranicznych. Jej wartość nie jest jeszcze znana.
- ❖ Noble Bank SA planuje w przyszłym roku debiut na warszawskiej giełdzie. Do tego czasu zamierza się wzbogacić o biuro maklerskie. Bank powołał już własne towarzystwo funduszy inwestycyjnych i złożył wnioski w Komisji Papierów Wartościowych i Giełd o przyznanie licencji. Zamierza również otworzyć biuro maklerskie. Noble Bank SA zamierza też jako pierwszy bank w kraju umożliwić swoim klientom lokowanie środków w dzieła sztuki.
- ❖ Lukas Bank SA jako pierwszy w Polsce włączył do swojej sieci mobilną placówkę. Trzyosobowa obsługa Lukasmobilu zapewnia taki sam standard usług bankowych,

---

Kronika

---

jak w tradycyjnej placówce Lukas Banku SA – przelewy, opłaty, wnioski o kredyt lub kartę. W mobilnej placówce banku znajduje się również bankomat. Lukasmobil posiada wszystkie standardowe zabezpieczenia, jakie mają tradycyjne oddziały, dodatkowo jest on przez całą dobę monitorowany satelitarnie.

- ❖ Z badań instytutu Pentor wynika, że z rachunków bankowych korzysta 2/3 Polaków i 78% polskich gospodarstw domowych.

Źródła informacji:

- www.nbp.pl
- „Rzeczpospolita”, „Parkiet”, „Gazeta Bankowa”, „Puls biznesu”, lipiec–wrzesień 2006 r.

PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ (lipiec–wrzesień 2006)

UNIA EUROPEJSKA W WALCE Z PRZYWILEJAMI DLA BANKÓW OSZCZĘDNOŚCIOWYCH

Unia Europejska stopniowo ogranicza przywileje, jakimi w niektórych krajach członkowskich cieszą się banki oszczędnościowe. Najwięcej korzystają z nich instytucje kredytowe Niemiec i Francji. W większości pozostałych państw banki oszczędnościowe zostały już sprywatyzowane. Unia Europejska zdecydowanie występuje przeciw uprzywilejowanej pozycji tej grupy banków w niektórych krajach.

W 2004 roku umowa między Unią Europejską a rządem niemieckim ustaliła, że pomoc dla zagrożonego banku *Bankgesellschaft Berlin* (którego udziałowcem był rząd) ma zakończyć się jego sprzedażą w następnym roku. Sprzedaż ma być otwarta dla publicznych i prywatnych nabywców. Problemem dla strony niemieckiej jest jednak fakt, że bank ten jest właścicielem kasy oszczędnościowej *Berliner Sparkasse*, a według prawa niemieckiego nazwa *Sparkasse* może być używana jedynie przez właściciela publicznego. W połowie czerwca rząd niemiecki zaproponował kompromis – zezwolił na używanie tej nazwy przez prywatnego nabywcę przez okres tymczasowy. Propozycja ta nie została jednak przez Unię Europejską przyjęta.

Także w czerwcu br. Unia zadecydowała o wszczęciu śledztwa w sprawie rachunków depozytowych wolnych od opodatkowania oferowanych we Francji jedynie przez pocztę i kasy oszczędnościowe.

W Austrii natomiast wystąpiła przeciw *Erste Bank*, który jako największy bank oszczędnościowy kraju stworzył porozumienie gwarancyjne *Haftungsverbund*, łączące 53 banki oszczędnościowe. Według Brukseli *Erste Bank* złamał prawo zaliczając kapitały wszystkich tych banków do własnych, choć de facto jest właścicielem jedynie trzech z nich. System gwarancji stworzony przez *Erste Bank* wzorem rozwiązań niemieckich ma na celu zastąpienie gwarancji publicznych dla tych banków, które pod wpływem nacisków unijnych musiały zostać zniesione.

We wszystkich trzech wymienionych krajach: Austrii, Niemczech i Francji banki oszczędnościowe i spółdzielcze odgrywają bardzo ważną rolę także w znaczeniu politycznym. Wiele nowych rozwiązań stosowanych w tych bankach (kasach) staje się

sprzeczne z zasadami wolnej konkurencji oraz braku pomocy publicznej dla banków, o które to dba Unia Europejska.

(*The Economist*, 1 lipca 2006 r.)

NAJWIĘKSZE BANKI ŚWIATA

Lipcowy numer miesięcznika *The Banker* zamieszcza listę 1000 największych banków świata. Uporządkowano je według wielkości kapitału 1-szej kategorii (według danych na koniec 2005 r.). Na liście są największe banki ze wszystkich państw świata pozostające w rękach kapitału krajowego. Wśród 1000 największych znalazło się:

- ❖ z krajów Europy Zachodniej – 286 banków (w zeszłorocznym zestawieniu 294),
- ❖ z USA – 197 banków (tak jak w zeszłym roku),
- ❖ z Azji poza Japonią – 163 banki (156),
- ❖ z Japonii – 101 banków (106),
- ❖ z reszty Europy – 96 banków (95),
- ❖ ze Środkowego Wschodu – 83 banki (86),
- ❖ z Ameryki Łacińskiej – 44 banki (40),
- ❖ i z reszty świata – 30 banków (26).

Dla banków na świecie był to kolejny dobry rok. Korzyści z procesów globalizacji, stabilny wzrost gospodarczy oraz rozwój bankowości detalicznej były głównymi czynnikami sprzyjającymi dobremu wynikom. Zagregowany zwrot z kapitału wszystkich banków umieszczonych na liście wyniósł 22,7%, czyli więcej niż w zeszłym roku (19,9%). Mniejszy wzrost zanotowano w kategorii zysk przed opodatkowaniem: 18,6% w porównaniu z 30,3 % w roku ubiegłym, ale zagregowane zyski osiągnęły rekordowy poziom 645,1 mld USD. Podobnie, rekordowy poziom zanotowały zagregowane kapitały i aktywa, choć wzrost w tych kategoriach był także słabszy niż w poprzednim roku. Co więcej, jedynie 22 banki w całym 1000 odnotowały stratę, co jest najlepszym wynikiem w historii rankingu i bardzo ważną zmianą po latach, kiedy to duża liczba banków, między innymi z Japonii i Niemiec, raportowała o znacznych stratach. Wzrost w podstawowych kategoriach wszystkich banków był w omawianym roku kontynuowany, choć powoli słabnie.

Największą grupę w zestawieniu stanowią banki z 25 krajów Unii Europejskiej, które wypracowały 50,7% zagregowanych aktywów oraz 40,7% zagregowanego kapitału.

Ósmy rok z rzędu największym bankiem świata okazał się amerykański *Citigroup*: kapitał 1-szej kategorii w wysokości 79,4 mld USD oraz największy zysk przed opodatkowaniem 24,2 mld USD. Jest on także największym bankiem pod względem kapitalizacji rynkowej (242 mld USD) i piątym według wielkości aktywów (1493,9 mld USD) – tu największy jest brytyjski *Barclays Bank* (1591,5 mld USD). W zestawieniu wyróżnia się 6 gigantów o zdecydowanie największych kapitałach, które to

Miscellanea

instytucje stanowią 15% kapitałów wszystkich banków w zestawieniu, 13,1% aktywów i 17,2% zysków. Natomiast grupa 25 największych banków dostarczyła 36,7% zagregowanego kapitału, 41,6% aktywów i 40,5% zysków wszystkich banków w zestawieniu.

25 największych banków świata

Lp.	Miejsce w 2005 r.	Bank	Państwo	Kapitał w mln USD
1	1	<i>Citigroup</i>	USA	79 407,00
2	3	<i>HSBC Holdings</i>	Wielka Brytania	74 403,00
3	4	<i>Bank of America Corp</i>	USA	74 027,00
4	2	<i>JP Morgan Chase & Co</i>	USA	72 474,00
5	7	<i>Mitsubishi Tokyo Financial Group</i>	Japonia	63 897,79
6	5	<i>Credit Agricole Groupe</i>	Francja	60 598,80
7	6	<i>Royal Bank of Scotland</i>	Wielka Brytania	48 584,71
8	15	<i>Sumimoto Mitsui Finanancial Group</i>	Japonia	39 573,25
9	8	<i>Mizuho Financial Group</i>	Japonia	38 806,64
10	12	<i>Santander Central Hispano</i>	Hiszpania	38 376,78
11	25	<i>China Construction Bank Corporation</i>	Chiny	35 646,82
12	9	<i>HBOS</i>	Wielka Brytania	35 583,68
13	39	<i>UniCredit</i>	Włochy	34 029,73
14	13	<i>Barclays Bank</i>	Wielka Brytania	32 532,71
15	20	<i>ABN Amro Bank</i>	Holandia	32 301,52
16	32	<i>Industrial and Commercial Bank of China</i>	Chiny	31 670,34
17	11	<i>Bank of China</i>	Chiny	31 346,19
18	19	<i>UBS</i>	Szwajcaria	30 391,08
19	16	<i>Wells Fargo & Co</i>	USA	29 873,00
20	14	<i>Rabobank Group</i>	Holandia	29 326,41
21	18	<i>Wachovia Corporation</i>	USA	28 654,00
22	17	<i>ING Bank</i>	Holandia	27 613,54
23	21	<i>Deutsche Bank</i>	Niemcy	25 832,25
24	10	<i>BNP Paribas</i>	Francja	25 145,69
25	24	<i>Credit Mutuel</i>	Francja	23 129,64

Z Polski na liście 1000 znalazły się:

- 1) PKO BP – 229 miejsce (w zeszłym roku 247) – 2,1 mld kapitału;
- 2) BGŻ – 938 miejsce (882) – 260 mln USD kapitału;
- 3) BGK – 970 miejsce (940) – 230 mln USD kapitału.

(Pozostałe duże banki polskie są już bowiem w rękach zagranicznych i nie zostały umieszczone na liście).

(*The Banker*, lipiec 2006 r.)

BANK OF AMERICA W POGONI ZA CITIGROUP

Bank of America to dziś drugi po *Citigroup* największy (według kapitalizacji rynkowej) bank świata. Dzięki dochodom w wysokości 5,5 mld USD osiągniętym w drugim kwartale br. wydaje się być najbardziej dochodową grupą bankową świata. Jednocześnie zmniejsza swój dystans do *Citigroup* – swojego największego rywala. W zeszłym roku różnica pomiędzy tymi dwoma bankami pod względem kapitalizacji rynkowej wynosiła ponad 40 mld USD, w 2006 r. zaś już tylko 4 mld USD.

Obie instytucje osiągnęły obecne rozmiary drogą przejęć, obie uzyskują około jednej trzeciej zysków z obsługi banków korporacyjnych oraz mają duże udziały w rynku kart kredytowych. W innych aspektach ich działalność różni się znacznie. *Citigroup* sprzedaje kompleksowe produkty inwestycyjne i posiada w grupie duży bank inwestycyjny; działa w wielu krajach, a w USA działalność detaliczną skupia jedynie w trzech stanach: Kalifornii, Nowym Jorku i Teksasie. *Bank of America* natomiast skupiony jest na działalności na rynku amerykańskim. Rozbudował się przede wszystkim w najbardziej zaludnionych stanach. Oferuje szeroką gamę bardziej standardowych produktów dla klientów indywidualnych i małych firm. Osiąga jednak słabe wyniki w stosunku do mniejszych, bardziej wyspecjalizowanych banków, a z drugiej strony jest słabszy od większych konkurentów: *Bankcorp*, *Wells Fargo* czy *Citigroup*.

Bank of America powstał w 1969 roku, a jego trzonem stał się średni bank *North Carolina National Bank*. Dzisiejszy kształt zawdzięcza wielu przejęciom i nabywaniu innych instytucji. W przyszłości *Bank of America* musi szukać innych dróg rozwoju. Po nabyciu *FleetBoston* w 2004 roku (największy bank w stanie Nowa Anglia) przekroczył limit zakładający, że żaden bank nie może nabyć innego, jeśli jego udział w depozytach ogółem na rynku przekracza 10%. Wobec tego *Bank of America* może wziąć udział w oczekiwanym w USA procesie przejęcia jednego lub dwóch banków inwestycyjnych, gdyż w tej dziedzinie nie jest jeszcze gigantem. Inną opcją jest zwrócenie się za granicę albo wzrost wewnętrzny. Szczególnie ten drugi pomysł wydaje się być dobry. Amerykanie szukają wspólnie w banku pośrednika w transakcjach, a *Bank of America* im to udostępnia w bardzo sprawnym sposób, między innymi za pomocą internetu.

(*The Economist*, 29 lipca 2006 r.)

CELE NOWEGO PREZESA BANKU CENTRALNEGO WŁOCH

Mario Draghi, który w grudniu 2005 roku zastąpił kontrowersyjnego Antonio Fazio na stanowisku Prezesa banku centralnego Włoch zapowiedział w lipcu br., że rada dyrektorów Banku poprze zapowiedziane zmiany w statucie instytucji. Mają one zostać wprowadzone z końcem października 2006 r. Podstawowym zadaniem stojącym przed prezesem Banku Włoch oraz podstawowym celem zmian jest odbudowa dobrego wizerunku kierowanej przez niego instytucji oraz zaufania publicznego do jej funkcjonowania.

W lipcu podjęto pierwszą ważną decyzją personalną – dyrektorem generalnym po 46 latach pracy przestał być Vincenzo Desario. Dwóch obecnych zastępców dyrektora generalnego ma zakończyć pracę między 2007 a 2009 rokiem. Jednocześnie, by zmienić styl zarządzania Bankiem na bardziej kolegialny, Draghi planuje zwiększyć liczbę zastępców z dwóch do trzech.

W czasie 12 lat kierowania Bankiem prezes Fazio, na mocy odpowiednich regulacji, miał niezmiennie zapewnić udział w procesach decyzyjnych dotyczących łączenia się banków. Draghi natomiast już w maju zniósł zasadę, według której wymagano od banków planujących przejście uzyskanie zgody Banku Włoch jeszcze przed ostatecznym zaaprobowaniem decyzji przez zarząd danego banku.

Inną ważną zmianą, którą zaakceptował Draghi, będzie rezygnacja z zapisu w statucie mówiącego, że bank centralny musi mieć sieć głównych oddziałów w 14 największych miastach Włoch. Krok ten pozwoli na racjonalizację złożonej struktury instytucji (jednej z najbardziej skomplikowanych w strefie euro). Dziś Bank Włoch zatrudnia 7993 pracowników. Wielu podważa konieczność utrzymywania tak dużego zaplecza od kiedy odpowiedzialność za politykę monetarną należy od 1999 roku do Europejskiego Banku Centralnego. Redukcje w zatrudnieniu związane z przebudową struktury Banku Włoch są zatem bardzo prawdopodobne.

(Financial Times, 14 sierpnia 2006 r.)

FUZJA BANKÓW WŁOSKICH

Włoski system bankowy zmienia się. Dotychczas uważano go za rozdrobniony, fragmentaryczny, składający się z banków nie liczących się na arenie międzynarodowej, a przy tym drogich dla klientów. 26 sierpnia 2006 r. ogłoszono połączenie dwóch kluczowych instytucji tego sektora: drugiego pod względem wielkości *Banca Intesa* oraz trzeciego – *Sanpaolo IMI*. W ten sposób na drodze fuzji wewnątrz krajowej powstał jeden z największych banków Europy – trzeci pod względem kapitalizacji rynkowej (65 mld EUR), a dziewiąty według wielkości kapitału. Będzie on posiadał ponad 6100 placówek, około 13 mln klientów, a kontrolować będzie 22% rynku deta-

licznego (głównie na bogatszej północy). W sektorze pozostaje nadal ponad 780 banków, których kupno nie jest możliwe (dopuszczane) lub nie jest opłacalne. Na tym tle decyzja o połączeniu się wspomnianych banków jest bardzo dobrze oceniana przez inwestorów.

Nowy bank planuje redukcję kosztów poprzez likwidację około 10% placówek. Większość z nich zostanie zapewne sprzedana *Credit Agricole*, największemu udziałowcy *Banca Intesa*. Szacuje się, że fuzja przyniesie oszczędności kosztów w wysokości 1 mld EUR, czyli 9% kosztów ogółem połączonych banków. Tym samym pojawia się nadzieja na obniżenie opłat związanych z podstawowymi usługami bankowymi.

Co ciekawe, struktura nowego banku będzie dwustopniowa: dotychczasowy prezes *Banca Intesa* będzie przewodniczącym rady nadzorczej, zaś dotychczasowy prezes *Sanpaolo* będzie prezesem zarządu. Rozwiązanie to nie było dotychczas we Włoszech stosowane.

(The Economist, 2 września 2006 r., Financial Times, 28 sierpnia 2006 r.)

NAJWIĘKSZE BANKI JAPONII

10 lat temu w Japonii funkcjonowało 14 dużych banków komercyjnych. Po kryzysie finansowym można dziś wyróżnić jedynie 3. W tym czasie wiele z tej grupy instytucji upadło, głównie z powodu złych kredytów pochodzących z lat 80. Dziś do trójki największych banków należą:

- 1) MUFG, jeden z największych banków świata pod względem aktywów stworzony z połączenia *Bank of Tokyo-Mitsubishi* z UFJ;
- 2) *Mizuho*, powstały z połączenia *Industrial Bank of Japan*, *Dai-Ichi Kangyo Bank* i *Fuji Bank*;
- 3) SMBC, powstały z połączenia *Sumitomo Bank* i *Mitsui Bank*.

Wszystkie trzy megabanki odnotowały w ostatnim roku (do marca 2006) rekordowe zyski, a ich złe długi zmniejszyły się wyraźnie. Dziś instytucje te nie muszą martwić się o przetrwanie, mogą podjąć się bardziej różnorodnej działalności. W tym celu dywersyfikują ofertę konkurując między sobą w najszybciej rozwijających się segmentach takich jak: kredytowanie małych i średnich przedsiębiorstw, pożyczki dla klientów indywidualnych, bankowość międzynarodowa. Przestają tym samym skupiać się na najbogatszych klientach korporacyjnych. Pierwsze efekty są już widoczne – według Banku Japonii kredyt bankowy wzrasta dziś najszybciej od 10 lat. Wszystkie trzy banki powoli i z uwagą budują swoje strategie zagraniczne. Jednocześnie kończą zwracanie środków publicznych udzielonych im w czasie kryzysu: w czerwcu MUFG zwrócił wszystkie z nich, w lipcu uczynił to *Mizuho*, zaś SMBC zrobi to do końca 2006 r. Wszystkie duże banki Japonii szukają możliwości zwiększenia kredytowania małych i średnich przedsiębiorstw – tu najbardziej agresywny jest SMBC. Zmniejszył on wyraźnie koszty osobowe poprzez zautomatyzowanie procesu ubiegania się o kredyt przez niektórych klientów.

(The Economist, 12 sierpnia 2006 r.)

RAPORT O NAJWIĘKSZYCH ZAGROŻENIACH DLA BANKÓW BANKING BANANA SKINS 2006

Po raz ósmy brytyjski *Centre for the Study of Financial Innovation* wraz z firmą *PricewaterhouseCoopers* przeprowadzili ankietę dotyczącą największych zagrożeń dla stabilności banków. Ankietowanymi było 468 specjalistów z 60 krajów, a wśród nich pracownicy banków, przedstawiciele władz nadzorczych i regulacyjnych oraz osoby zajmujące się bankowością jako obserwatorzy lub usługodawcy. Oto lista 10 największych zagrożeń wskazana przez ankietowanych (w nawiasach pozycja danego zagrożenia w zestawieniu za 2005 rok):

1. Nadmierny poziom regulacji (1)
2. Ryzyko kredytowe (2)
3. Instrumenty pochodne (4)
4. Rynek surowców (14)
5. Stopy procentowe (12)
6. Uzależnienie od technologii (8)
7. Fundusze zabezpieczające (5)
8. Niedostateczny ład korporacyjny (3)
9. Rynki wschodzące (15)
10. Techniki zarządzania ryzykiem (9).

Po raz drugi z rzędu za największe zagrożenie dla stabilności banków w ciągu najbliższych 2–3 lat uznano nadmierny poziom regulacji. Tak jak w zeszłym roku podkreślano koszty wprowadzania nowych rozwiązań, konieczność poświęcania im przez kierownictwa instytucji finansowych większej ilości czasu oraz rosnącą liczbę inicjatyw regulacyjnych. Dodatkowo w tym roku zwrócono uwagę na polityzację regulacji oraz wpływ rządów na ich tworzenie.

Wśród ryzyk o coraz większym znaczeniu znajdują się ryzyka rynkowe – związane z instrumentami pochodnymi, rynkami surowców, stopami procentowymi. Mogą one pogłębiać ryzyko kredytowe, które uznano za drugie pod względem istotności.

(The Banker, sierpień 2006 r.)

FUZJE BANKÓW W UNII EUROPEJSKIEJ – NOWE REGULACJE

Komisja Europejska zaproponowała zmianę w dyrektywie bankowej dotyczącą decydowania o fuzji i przejęciach w europejskim sektorze bankowym. Transakcje te nie będą mogły być przedmiotem arbitralnych interwencji krajowych banków centralnych lub organów nadzoru finansowego, co dotychczas miało miejsce. Ma to za-

---

Bezpieczny Bank

---

pobiegać działaniom protekcyjnym ze strony państw członkowskich. W przyszłości ich sprzeciw co do transakcji przejęcia zostanie ograniczony. Ocena instytucji dokonującej przejęcia dokonywana będzie według pięciu kryteriów:

- ❖ reputacji nabywcy i możliwości spełnienia przez niego standardów określonych w dyrektywie o bankowości,
- ❖ reputacji i doświadczenia osób, którym powierzono kierowanie połączoną grupą,
- ❖ kondycji finansowej nabywcy,
- ❖ zdolności nabywcy do spełnienia wszystkich kryteriów i zobowiązań ujętych w dyrektywie oraz innych przepisach dotyczących sektora,
- ❖ ryzyka związanego z praniem brudnych pieniędzy i finansowaniem terrorystów.

Ponadto wszyscy chętni do nabycia danej instytucji muszą być traktowani w przejrzysty i niedyskryminujący sposób. Krajowe organy zaś będą miały jedynie 30 dni na sprzeciwienie się transakcji (obecnie 3 miesiące). Nie chodzi przy tym o ograniczenie kompetencji krajowych nadzorców, lecz jedynie o ustalenie jednolitych reguł ich postępowania w sprawie fuzji międzynarodowych.

Uregulowanie kwestii związanej z transgranicznymi przejęciami banków w Unii Europejskiej jest tym ważniejsze, iż można oczekiwać w najbliższym czasie pomnożenia takich transakcji. Wydaje się, że niedawne połączenie *Intesa* – drugiego pod względem banku Włoch z *Sanpaolo* – trzecim bankiem, było jedną z ostatnich tak

Banki – potencjalne cele przejęć transgranicznych w Europie

Bank	Kraj	Kapitalizacja rynkowa (w mld EUR)
<i>Nordea Bank</i>	Szwecja	29,4
<i>Dexia</i>	Belgia	21,8
<i>Danske Bank</i>	Dania	19,2
<i>Commerzbank</i>	Niemcy	19,0
<i>Capitalia</i>	Włochy	18,0
<i>Allied Irish Bank</i>	Irlandia	17,8
<i>Banca Popolar Español</i>	Hiszpania	15,0
<i>National Bank of Greece</i>	Grecja	14,8
<i>Erste Bank</i>	Austria	14,6
<i>Bank of Ireland</i>	Irlandia	14,6
<i>SEB</i>	Szwecja	14,0
<i>Svenska Handelsbanken</i>	Szwecja	13,6
<i>DnB Nor</i>	Norwegia	13,5
<i>Banca Monte dei Paschi</i>	Włochy	11,5
<i>Raiffeisen International</i>	Austria	10,2

dużych transakcji pomiędzy instytucjami z tego samego kraju. W większości krajów członkowskich Unii Europejskiej (poza Włochami i Niemcami – sześć lat temu nie udało się Niemcom zrealizować planu stworzenia superbanku przez połączenie *Deutsche Banku* i *Dresdner Banku*) proces konsolidacji wewnątrz sektora już się zakończył. Jest więc bardzo prawdopodobne, że inwestorzy zintensyfikują fuzje transgraniczne. Wielu ekspertów uważa przy tym, że połączenia banków słabszych z silniejszymi ustąpią miejsca fuzjom pomiędzy instytucjami o podobnej wielkości i sile. Czynnikiem, który może nasilić tendencje do międzynarodowych przejęć są także opinie i działania Komisji Europejskiej w tej kwestii. Zachęca ona wyraźnie do tego typu transakcji, a nawet, jak wspomniano wyżej, zapowiada zmiany prawne w celu zapobieżenia ewentualnym blokadom fuzji przez narodowe organy nadzoru. Według władz unijnych połączenia transgraniczne banków europejskich są drogą do szybszego stworzenia paneuropejskiego rynku usług finansowych oraz wykreowania grupy dużych instytucji zdolnych do konkurowania z największymi bankami amerykańskimi.

Potencjalnymi celami przejęć mogą stać się między innymi banki wymienione w tabeli.

(*Financial Times*, 1 i 6 września 2006 r.)

NADZORCY OSTRZEGAJĄ PRZED RYZYKIEM INSTRUMENTÓW POCHODNYCH I ZACHĘCAJĄ DO WSPÓŁPRACY

Obecny dynamiczny rozwój instrumentów finansowych charakteryzuje się między innymi ekspansją rynku instrumentów pochodnych. Ryzyko z nim związane jest jednym z najważniejszych i najgroźniejszych dla stabilności sektora finansowego. W tegorocznym zestawieniu największych zagrożeń *Banana Skins Raport* ryzyko związane z instrumentami pochodnymi zostało przez specjalistów sklasyfikowane na trzecim miejscu. Co istotne, szybkie tempo integracji i globalizacji ułatwiające rozwój nowych form transakcji finansowych jednocześnie utrudnia rozwiązywanie problemów na szczeblu krajowym, a ułatwia przenoszenie się negatywnych skutków wydarzeń poza granice danego kraju.

Wobec tych faktów główne organy nadzoru finansowego wystosowały wspólne ostrzeżenie. Na łamach *Financial Times* przedstawiciele brytyjskiego Urzędu Nadzoru nad Rynkami Finansowymi (FSA), amerykańskiego Banku Rezerw Federalnych (Fed) oraz amerykańskiej Komisji Papierów Wartościowych i Giełd (SEC) stwierdzili, że w przypadku derywatów rozwiązanie na szczeblu lokalnym czy narodowym byłoby niewystarczające do ochrony krajowych rynków finansowych przed ryzykiem związanym z praktykami rynkowymi. Tym samym zachęcają do współpracy transgranicznej. Sądzą, że inicjatywa ta posłuży w przyszłości jako wzór współpracy również w innych kwestiach.

Inicjatywa nadzorców pojawiła się po spotkaniu przedstawicieli banków inwestycyjnych, inwestorów instytucjonalnych oraz międzynarodowych organów nadzoru dotyczącym konieczności poprawy systemów zaplecza dla handlu derywatami. O ile dzięki współpracy między nadzorcami europejskimi i amerykańskimi udało się w ubiegłym roku zredukować niedostatki związane z derywatami kredytowymi, to jednak nadal jest ich dużo w obszarze derywatów rynku kapitałowego.

W ostatnich latach nadzorcy europejscy i amerykańscy prowadzili intensywną współpracę zakulisową. Jako że problemy na rynkach lokalnych pozostają w gestii nadzorców krajowych, ich działania były bardzo dyskretne.

(Financial Times, 28 września 2006 r.)

INDONEZJA U PROGU PRZEMIAN INSTYTUCJONALNYCH W SEKTORZE BANKOWYM

Dziś w indonezyjskim sektorze bankowym działa 131 banków. Zdaniem tamtejszego banku centralnego jest to zbyt dużo. Tym bardziej że nie są to instytucje duże – największe cztery banki są zaledwie średnimi w regionie Azji Południowo-Wschodniej.

Największe banki regionu Azji Południowo-Wschodniej (na koniec 2005 r.)

Bank	Kraj	Aktywa (w mld USD)	Kapitał (w mld USD)
<i>DBS</i>	Singapur	108	7,9
<i>Maybank</i>	Malezja	50	4,1
<i>Bangkok Bank</i>	Tajlandia	34	2,4
<i>Bank Mandiri</i>	Indonezja	27	2,1
<i>Bank Central Asia</i>	Indonezja	15	1,3
<i>Bank Negara</i>	Indonezja	14	1,2
<i>Bank Rakyat</i>	Indonezja	12	1,1
<i>Metropolitan Bank & Trust</i>	Filipiny	11	0,7

Aby zachęcić do konsolidacji, bank centralny zamierza od 2010 roku podnieść wymogi kapitałowe, a także zabronić posiadania pakietu kontrolnego akcji (czyli ponad 25%) w więcej niż jednym banku. Do tych wymogów będzie musiał dostosować się także rząd Indonezji. W związku z kryzysem azjatyckim zmuszony był on do ratowania banków przed upadłościami. W tym celu w 1997 roku przejął niektóre

z nich. Dziś stoi przed koniecznością ich sprzedaży mając na uwadze także konieczność konsolidacji sektora. Jak dotąd w jego rękach pozostają trzy z czterech największych banków kraju, które kontroluje, oraz wiele mniejszych banków, w których ma udziały, w tym szósty pod względem wielkości *Bank International Indonesia* (rząd posiada 5,5% jego akcji). We wrześniu bieżącego roku rząd sprzedał pozostałe 26% akcji w ósmym pod względem wielkości *Bank Permata*.

(*The Economist*, 16 września 2006 r.)

NAJWIĘKSZE BANKI AZJI I AMERYKI ŁACIŃSKIEJ

Wrześniowy numer miesięcznika *The Banker* przedstawia 200 największych banków Azji (tradycyjnie bez Japonii) oraz 100 największych banków Ameryki Łacińskiej według danych na koniec 2005 roku.

3 największe banki Azji

Lp.	Bank	Państwo	Kapitał (w mln USD)	Aktywa (w mln USD)
1	<i>China Construction Bank Corporation</i>	Chiny	35 647	568 232
2	<i>Industrial and Commercial Bank of China</i>	Chiny	31 670	799 745
3	<i>Bank of China</i>	Chiny	31 346	587 352

Wzrost ekonomiczny krajów Azji znajduje odzwierciedlenie w sytuacji sektora bankowego. Wzrasta kredytowanie przedsiębiorstw, choć jednocześnie w wielu państwach kredyty dla klientów indywidualnych rosną jeszcze szybciej.

W stosunku do ubiegłorocznego zestawienia 200 największych banków Azji wypracowało wzrost zagregowanego kapitału o 21,5% do poziomu 424,7 mld USD, ich zagregowane aktywa wzrosły o 16,5% do poziomu 8278,1 mld USD, zaś zagregowany zysk o 31% do poziomu 88,3 mld USD.

Najwięcej banków na liście umieścili Tajwan (39), Indie (31) i Chiny (30). Wśród najliczniejszej grupy banków z Tajwanu było też najwięcej (osiem) banków, które 2005 rok zakończyły stratą. Najsilniejszą grupą okazały się banki chińskie, które zajęły 3 pierwsze miejsca na liście. Ogółem 30 banków z Chin reprezentowało 32% zagregowanego kapitału całej grupy 200 banków, 40,9% zagregowanych aktywów oraz 31,5% zagregowanych zysków.

Wzrost osiągnęły także banki Ameryki Łacińskiej. Zagregowany kapitał 100 największych banków wzrósł w stosunku do ubiegłego roku o 24,5% do poziomu 93,5 mld USD, zagregowane aktywa o 24,9% do poziomu 1100,5 mld USD, zaś zagregowany zysk o 51,8% do poziomu 30,2 mld USD.

3 największe banki Ameryki Łacińskiej

Lp.	Bank	Państwo	Kapitał (w mln USD)	Aktywa (w mln USD)
1	<i>Banco Bradesco</i>	Brazylia	8 276	89 181
2	<i>Banco do Brasil</i>	Brazylia	7 191	108 110
3	<i>Banco Itau Holding Financeira</i>	Brazylia	7 008	64 633

Na liście 100 największych banków tego regionu znalazło się 27 banków z Brazylii, 13 z Chile oraz 13 z Argentyny. Listę zdecydowanie zdominowały banki Brazylii – zajęły 3 pierwsze miejsca oraz do „stu” wprowadziły najwięcej banków. Grupa instytucji z tego kraju reprezentuje 51,2% zagregowanych kapitałów „setki”, 53,7% zagregowanych aktywów oraz 56,0% zagregowanych zysków.

Dla porównania skali działania banków z Azji i Ameryki Łacińskiej *The Banker* przytacza wyniki największego banku świata – Citigroup, który na koniec 2005 roku osiągnął kapitał w wielkości 79,4 mld USD, aktywa w wielkości 1494 mld USD, zaś zysk 29,4 mld USD.

(The Banker, wrzesień 2006 r.)

Opracowała: Beata Zdanowicz

BANKOWY FUNDUSZ GWARANCYJNY

ogłasza

K O N K U R S

**na najlepszą pracę magisterską i doktorską
z zakresu systemów gwarantowania depozytów,
problematyki działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego
oraz bezpieczeństwa finansowego banków**

- ❖ Do Konkursu mogą być zgłaszane prace napisane w języku polskim, poświęcone tematyce systemów gwarantowania depozytów, działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego oraz bezpieczeństwa finansowego banków, obronione w latach 2005–2006.
- ❖ Mile widziane prace oparte na badaniach ankietowych dotyczących znajomości systemu gwarantowania depozytów w Polsce, w szczególności wysokości i zakresu gwarancji oraz zasad działania Bankowego Funduszu Gwarancyjnego.
- ❖ Prace na Konkurs mogą być zgłaszane przez władze uczelni (wydziału, instytutu), w których te prace były wykonane, jak również przez samych autorów po uzyskaniu rekomendacji promotora, a w przypadku prac doktorskich również recenzentów.
- ❖ Szczegółowe warunki zgłaszania prac do Konkursu określa Regulamin.
- ❖ Wniosek o zgłoszenie pracy do Konkursu powinien zawierać:
  - Imię i nazwisko autora pracy, adres do korespondencji, tel. kontaktowy,
  - Dane promotora pracy (adres służbowy),
  - Kopię dokumentu potwierdzającego nadanie, w oparciu o tę pracę, tytułu magistra lub doktora,
  - Opinię o pracy podpisaną przez przedstawicieli władz uczelni (wydziału, instytutu) lub promotora, recenzentów.
- ❖ Wniosek wraz z trzema egzemplarzami pracy należy przesłać **do dnia 15 lutego 2007 r. na adres:**

Bankowy Fundusz Gwarancyjny
ul. ks. Ignacego Jana Skorupki 4
00-546 Warszawa
(z dopiskiem „Konkurs”)

Bezpieczny Bank

- ❖ Prace przesłane na Konkurs nie będą zwracane.
- ❖ W Konkursie nie mogą uczestniczyć pracownicy Bankowego Funduszu Gwarancyjnego.

❖ **Nagroda w Konkursie jest:**

- w kategorii **prac magisterskich – kwota 5 000 zł,**
- w kategorii **prac doktorskich – kwota 10 000 zł.**

Jury przysługuje prawo przyznania nagrody dodatkowej.

- ❖ Bankowy Fundusz Gwarancyjny zastrzega sobie prawo do publikowania w czasopiśmie „Bezpieczny Bank” w części lub w całości nagrodzonych prac.

Sekretariat Jury Konkursu:

tel. (0-22) 583 08 03, 583 08 07

fax. (0-22) 583 08 08

www.bfg.pl

e-mail: konkurs@bfg.pl

REGULAMIN

Konkursu na najlepszą pracę magisterską i doktorską z zakresu systemów gwarantowania depozytów, problematyki działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego oraz bezpieczeństwa finansowego banków

§ 1.

1. Konkurs przeprowadza się w dwóch kategoriach prac:
  - a) magisterskich,
  - b) doktorskich.
2. Nagrodą w konkursie dla najlepszej pracy:
  - a) magisterskiej – jest kwota 5.000 zł,
  - b) doktorskiej – jest kwota 10.000 zł.
3. Bankowy Fundusz Gwarancyjny zastrzega sobie prawo do publikowania w części lub w całości nagrodzonych prac w czasopiśmie „Bezpieczny Bank”.
4. Ogłoszenie wyników konkursu oraz wręczenie nagród następuje na Walnym Zgromadzeniu Związku Banków Polskich, z zastrzeżeniem ust. 4a.
- 4a. W wyjątkowych przypadkach, w szczególności uzasadnionych terminem Walnego Zgromadzenia Związku Banków Polskich, ogłoszenie wyników konkursu oraz wręczenie nagród może nastąpić na posiedzeniu Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego lub podczas seminarium organizowanego przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny.
5. Konkurs jest ogłaszany w drodze zaproszeń kierowanych do wyższych uczelni działających w Polsce.

§ 2.

Prace zgłoszone do Konkursu będą oceniane przez Jury powołane przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny.

§ 3.

1. Do Konkursu mogą być zgłoszone prace magisterskie i doktorskie z zakresu tematyki systemów gwarantowania depozytów, działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego oraz problematyki bezpieczeństwa finansowego banków.

Bezpieczny Bank

---

2. Prawo do zgłaszania prac magisterskich mają władze uczelni (stosowni dziekani wydziałów, kierownicy katedr) mające prawo do nadawania tytułu magistra.
3. Wnioski w sprawie nagrody za pracę doktorską mogą nadsyłać dziekani, dyrektorzy lub równorzędni kierownicy tych placówek badawczych, których rady naukowe mają prawo nadawania stopnia doktora nauk ekonomicznych lub doktora nauk prawnych.
4. Wnioski mogą składać również sami autorzy prac po uzyskaniu rekomendacji promotora, a w przypadku prac doktorskich również recenzentów.
5. O dopuszczeniu pracy do Konkursu decyduje Jury na wniosek Przewodniczącego Jury.
6. W Konkursie nie mogą uczestniczyć pracownicy Bankowego Funduszu Gwarancyjnego.

§ 4.

1. Prace, w trzech egzemplarzach, należy składać do Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w Warszawie, ul. ks. Ignacego Jana Skorupki 4, w terminie ustalonym przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny.
2. Wniosek o zgłoszeniu pracy do Konkursu, o którym mowa w § 3 ust. 2–4, powinien zawierać:
  - imię i nazwisko autora pracy oraz adres dla korespondencji, telefon;
  - kopię dokumentu potwierdzającego nadanie, w oparciu o tę pracę, tytułu magistra lub stopnia doktora nauk ekonomicznych lub doktora nauk prawnych;
  - opinię o pracy podpisaną przez promotora, recenzentów.
3. Prace nadesłane na Konkurs nie będą zwracane.

§ 5.

1. Jury przyznaje jedną nagrodę w każdej z dwóch kategorii, o których mowa w § 1 ust. 1. Jury może przyznać dodatkowe nagrody.
2. Jury może nie przyznać nagrody, w przypadku gdy uzna, że przedstawione prace nie spełniają oczekiwań organizatora Konkursu.
3. Decyzja Jury jest ostateczna. Od decyzji tej nie przysługuje odwołanie.

BEZPIECZNY BANK

SAFE BANKING
Magazine on the issues of deposit
protection and the financial
security of banks

Edited by:

prof. dr hab. Władysław Baka
– chief editor,
Kazimierz Beca,
dr Marek Grzybowski,
dr hab. Małgorzata Iwanicz-
-Drozdowska, prof. SGH,
Ewa Kawecka-Włodarczyk,
prof. dr hab. Stanisław Owsiak,
Krzysztof Pietraszkiewicz,
prof. dr hab. Marek Safjan,
dr hab. Jan Szambelańczyk,
prof. University of Economics
in Poznań,
Ewa Śleszyńska-Charewicz

Secretariat:

Beata Zdanowicz

The published articles present their
author's opinions. These opinions
are not the official attitude
of the Bank Guarantee Fund.

ISSN 1429-2939

Publisher:

Bank Guarantee Fund
00-546 Warsaw
Ks. Ignacego Jana Skorupki Street 4
tel. 583-08-01, 583-08-05,
583-08-06
fax 583-08-08
e-mail: rada@bfg.pl
www.bfg.pl

Cooperation:

Stardruk
Wydawnictwo
00-660 Warszawa
ul. Lwowska 11/29

CONTENTS

3 (32) 2006

A. About the Bank Guarantee Fund's (BGF) activity

1. The resolutions of the BGF Council concerning the rates for the year 2007 – p. 3
2. Report on the Bank Guarantee Fund's activity in 2005 (short version) – p. 7

B. Problems and opinions

The effect of the International Financial Reporting Standards' implementation on the basis of the 2005 unit financial statements – *Katarzyna Armacińska, Kinga Jamrozik-Kierc* – p. 49

C. Consultations for banks

Credit risk's parameters in the New Capital Accord context – *Tomasz Adamowicz* – p. 85

D. Chronicle

Basic macroeconomic indicators and legal and organisational changes in the banking sector in the 3rd quarter of 2006 – *Halina Polijaniuk* – p. 97

E. Miscellanea

1. Foreign press review (July – September 2006) – p. 105
2. The Competition for the best master's degree thesis and the best doctoral thesis – p. 117

All articles published in sections B–C of this issue
had been reviewed